

Verbas atlánticas

*Poesía inglesa, escocesa e irlandesa
traducida por Plácido Castro*

Laura Linares Fernández (editora)

FUNDACIÓN *Plácido Castro*

Edita:

Fundación Plácido Castro

Sede oficial e Arquivo Permanente:

Pazo de Torrado
Rúa Príncipe, 10
36630 Cambados (Pontevedra)
Tel. 986 543 987

Secretaría:

Centro Cívico Sur
Rúa Luís Braille, 40
36003 Pontevedra
Tel 986 84 34 36
info@igadi.gal

Edición:

Laura Linares Fernández

Deseño e maquetación: PositiBos.gal

Impresión: Feito

Tirada: 2.000

Depósito Legal: VG 575-2016

ISBN: 978-84-617-5317-8

A familia do autor, e no seu nome Susi Castro, colaborou de forma destacada na realización desta obra tanto economicamente como no arduo labor de compilación das traducións.

Verbas atlánticas

*Poesía inglesa, escocesa e irlandesa
traducida por Plácido Castro*

Laura Linares Fernández (editora)

Introducción

Plácido Castro: Biografía

Plácido Ramón Castro del Río, fillo de Plácido Castro Rivas e Eufrasia del Río Recamán, naceu en Corcubión no ano 1902 no seo dunha familia acomodada. O seu pai, empresario de minas e abastecementos de carbón, enviouno de moi novo a estudar a Escocia, onde pasou a maior parte da súa infancia e mocidade e onde asistiu á universidade. Este contacto coa sociedade escocesa e británica dos anos dez e vinte do século pasado permitiulle acadar, non só un notable dominio da lingua inglesa, senón tamén un coñecemento profundo da situación política e social das illas británicas nun momento clave do desenvolvemento das relacións entre as diferentes nacionalidades que nelas conviven –é importante lembrar que foi nestes anos cando se produciu o Alzamento de Pascua dos irlandeses contra o dominio británico (1916), que resultaría na creación da República de Irlanda no ano 1922. Durante os anos vinte colabrou como xornalista co xornal *El Pueblo Gallego*, ao que enviaba crónicas e comentarios sobre a política, a sociedade e a cultura inglesas e irlandesas. Foi neses anos cando comezou a tomar forma a súa visión sobre Galicia como parte integrante da comunidade de nacións celtas e sobre a saudade como elemento definidor destes pobos, que desenvolveu na serie de artigos “El arte y la saudade en los pueblos célticos”, publicados en outubro de 1927 tamén en *El Pueblo Gallego*. No ano seguinte, con 26 anos, Plácido Castro realiza unha viaxe a Irlanda da que deixa constancia tamén a través dos artigos enviados a este mesmo xornal entre o 24 de agosto e o 21 de setembro de 1928 e que contribuirá profundamente á consolidación da súa admiración por este país. Comezará ademais neste

ano a súa traxectoria tradutora coa versión en inglés da obra *Almas brujas*, do compostelano Manuel Linares Rivas.

Malia estar en contacto con Galicia nas vacacións de verán, non voltará definitivamente ata o ano 1930, no que comezará unha participación activa na vida política do momento, apostando polo nacionalismo e, particularmente, pola idea da ‘nación pequena’ como a mellor expresión da democracia. Formará parte da Irmandade da Fala da Coruña e en 1931 pronunciará a súa conferencia “O nacionalismo, credo moderno”, na que expresará o seu apoio ao galeguismo como opción moderna, progresista e liberal, así como o seu convencemento de que esta opción é a única vía para o desenvolvemento e o progreso en Galicia. En decembro de 1931 participará tamén na Asemblea Fundacional do Partido Galeguista, do que máis tarde será secretario de relacóns internacionais, mesmo chegando a representar o partido no IX Congreso de Nacionalidades Europeas celebrado en Berna en 1933. Será representante tamén no consello galego de Galeuzca en 1935, ademais de colaborar na campaña a prol do Estatuto de Autonomía de 1936.

Para el, como para moitos dos intelectuais de entón, a lingua tiña un papel fundamental na construcción da nación e era, polo tanto, un símbolo esencial da identidade galega. Como el mesmo expresa, ‘o feito de ser unha creación do noso pobo é unha razón que abonda para que o galego sexa para nós a lingua más importante do mundo’¹. No caso de Castro, esta apreciación e vontade de promoción do galego unirse ao seu profundo coñecemento da lingua e cultura inglesas e expresarase, dende os anos vinte ata o seu pasamento, non só no seu traballo político, xornalístico e intelectual, senón tamén, e moi especialmente, na

1 Castro del Río, P. R. (1928) “Cosmopolitas o castellanos de imitación?, *El Pueblo Gallego*, 15 set.

tradución de moitos dos poetas británicos e irlandeses más canónicos do momento. Por exemplo, nos anos trinta traduce, xunto cos irmáns Antón e Ramón Vilar Ponte, os *Dous folkdramas* de Yeats, que se publican en 1935. Porén, as obras non chegarán a ser representadas por mor do inicio da guerra civil, trala que Castro será condenado a quince anos de inhabilitación absoluta e a oito anos de desterro a máis de cien quilómetros de Muxía, onde residía naquel momento. En 1940 trasladará a súa residencia a Coruxo e catro anos máis tarde casará con Jesusa Sineiro Vidal, coa que se instalará no centro de Vigo en 1945.

Nestes anos é posible ver un cambio claro tanto na vida intelectual como nas escollas de tradución de Castro: retirado da vida política e pública máis activa, deixará tamén de lado a tradución de obras de teatro e centrarse exclusivamente na tradución de poesía como medio de expresión e de dignificación da lingua galega. De feito, en 1946 a Federación de Sociedades Galegas da Arxentina premiará as súas versións de poesía inglesa en galego, publicadas pola editorial bonaerense Alborada en 1949 no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*. Continuará a súa vida en Vigo ata o ano 1948, no que regresará ás illas británicas, establecéndose nesta ocasión en Londres. Alí colaborará como xornalista co *Jornal de noticias* de Porto e co arxentino *La Nación*, ademais de coas emisións en lingua galega, castelá e portuguesa da BBC. O *Galician Programme*, no que Castro falou en repetidas ocasións sobre literatura, tradución e relacóns entre as sociedades inglesa e irlandesa e a galega, emitíuse dende 1947 a 1956 e, cunha duración aproximada de entre sete e dez minutos os sábados pola noite, foi o primeiro programa estable en galego na radio. En 1950, continuando coa idea da saudade, tan definida no seu pensamento, Castro publicará no Boletín do Instituto Español de Londres o traballo “Un tema de Galicia: la saudade y la poesía”.

Finalmente, regresará a Galicia no ano 1956, no que poderá reintegrarse no mundo laboral tras cumplir a pena de inhabilitación absoluta que se lle impuxera nos anos corenta. Incorpórase como profesor de inglés no Instituto Laboral de Vilagarcía, onde exercerá o seu traballo ata o seu falecemento en 1967. Como xornalista, seguirá colaborando en ocasións co *Diario de Pontevedra* e con *El Pueblo Gallego*, mais o xornal no que máis publicará a partir do ano 1960 é sen dúbida o *Faro de Vigo*, no que se centrará na dignificación da cultura e tradicións galegas, así como na promoción de Galicia cara a fóra cun énfase especial na importancia do turismo para a revalorización do propio. De feito, o seu interese polo desenvolvemento turístico verase expresado tamén coa súa participación activa na promoción da Romaría Viquinga de Catoira. A importancia da literatura e da tradución é evidente nos máis dos seus artigos, nos que, introducidos entre os textos escritos en castelán –como mandaba a época– aparecen fragmentos de poemas ingleses e irlandeses traducidos ao galego. En 1965 publicará na revista Grial a súa tradución más sonada, *As Rubáiyát*, realizada a partir da versión en inglés de Edward Fitzgerald, que trasladara este poema persa ao mundo occidental do século XIX.

Plácido Castro faleceu en Cambados en 1967, pouco despois de recibir a praza de profesor numerario grazas ao seu estudio comparativo sobre a poesía da prerrafaelita Christina Rossetti e Rosalía de Castro. Tras o seu pasamento, Grial publicará en 1967 un artigo seu sobre W. B. Yeats e a súa poesía e, anos máis tarde, en 1974, o seu ensaio “Laios gaélicos”.

Plácido Castro, identidade e tradución en Galicia

Como mostra o seu perfil biográfico e xa indicara Alberto Álvarez Lugrís², a traxectoria do intelectual e tradutor galeguista presenta un claro obxectivo de reivindicación e dignificación da identidade e da lingua galegas. Do mesmo xeito que moitos intelectuais da época, Castro sentía a responsabilidade de promover a reconstrucción dunha cultura nacional apoiada en dous piñares fundamentais: por unha banda o regreso ás raíces e ás tradicións populares e, pola outra, unha visión universalista que promovía a integración coa innovación procedente doutras culturas sen interferencias da castelá, para conseguir unha ‘Galiza incorporada, sen intermediarios importunos e costosos á comunidade da cultura das nazóns do Norte d’Europa, á que pertenceu nos tempos groriosos da civilización enxebre’³. É esta unha indicación clara da importancia da tradución como ferramenta para abrir unha fiestra á innovación vida doutros sistemas literarios sen por iso deixar de promover a lingua propia.

Nestes primeiros anos de mocidade, Plácido Castro traduce non só poesía (fundamentalmente irlandesa), senón tamén teatro: en primeiro lugar, a obra *Almas brujas*, de Manuel Linares Rivas, que versionará en inglés. En segundo, a súa contribución máis importante á tradución teatral: os *Dous folkdramas* de W.B. Yeats, que traducirá ao galego cos irmáns Vilar Ponte. Con respecto a esta, resulta interesante o estudo de Silvia Vázquez Fernández sobre a importancia que a resistencia á hexe-

2 Alvarez Lugrís, A. (2005) “Nación e tradución en Plácido Castro”, *Congreso sobre Plácido Castro e o seu tempo*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 217-235.

3 Nós (1922) “Os homes, os feitos, as verbas” 31 Xan., 17.

monía da lingua e da cultura castelás toma nesta tradución a través das escollas tradutoras⁴. Non hai máis que observar os títulos dos *folkdramas* para ver dous claros exemplos: *Cathleen Ni Houlihan* adopta unha identidade puramente galega ao converterse nada menos que en *Catuxa*, mentres que *The Land of Heart's Desire* pasa a reflectir un elemento explícitamente galego (e celta) ao transformarse en *O país da saudade*.

E é que, tal e como afirma Álvarez Lugrís, ‘[n]este momento tradúcese para recupera-la identidade; calquera outra consideración carece de importancia. Tradúcese non para crear literatura senón para crear conciencia. Mesmo a *fidelidade* ó texto orixinal se sacrifica a este fin e ó ideario político nacionalista’. A tradución, polo tanto, nunca é un acto inocente, senón que sempre está influenciada por cuestións socioculturais e ideolóxicas. No caso dos intelectuais galeguistas, o compromiso coa lingua e co pobo prima sempre, polo tanto, sobre outras consideracións.

Nos poemas traducidos por Castro isto exprésase nomeadamente no uso dun rexistro de lingua habitualmente máis oral e cargado de expresións e elementos populares do que os orixinais dos que parte, así como dunha busca de léxico e expresións especificamente galegas e o máis alonxadas posible dos equivalentes en castelán. Un exemplo claro desta procura consciente da ‘galeguidade’ lingüística das súas traducións é a evolución léxica que se dá en varios versos da súa versión das *Rubáiyát de Omár Kháyyám*, da que se conservan dous borradores mecanografiados previos á súa publicación en Grial. Por exemplo, na *rubáí XI*, o *deserto* persa do que se nos ofrece unha clara imaxe no primeiro borrador desaparece para converterse nun *ermo*, que non só ofrece unha imaxe moito máis próxima á realidade galega, senón que é unha palabra

4 Vázquez Fernández, S. (2011) “A tradución como apropiación: análise das estratexias tradutivas en *O paí da saudade* de P. Castro e A. e R. Villar Ponte”, Revista de lenguas y literaturas gallega, catalana y vasca, XVI, 135, 161.

moito más diferenciada do castelán do que *deserto/desierito*. Para máis, no afán diferenciador da versión de Castro, vemos que a expresión *xunto de min*, similar ao castelán *junto a mí*, substitúese por *cabo de min*, e que o verbo *sería*, igual ao seu equivalente en castelán, pasa a ser, nas versións posteriores, *abondaría*, verbo específicamente galego. Finalmente, a perífrase verbal *a cantar*, que xa é distintivamente galega de por si en contraposición ao castelán *cantando*, ‘galeguízase’ áinda máis ao engadir o infinitivo conxugado *cantares*.

Borrador

XI

Debaixo dista Ponla, **xunto de min** un Libro
de Poemas, o Pan e a Garrafa do Viño –
e Ti, á miña beira, a **cantar** no **Deserto** –
e **sería** o **Deserto** bastante Paraíso

Publicación en Grial

XI

Debaixo desta Ponla, **cabo de min** un libro
de Poemas, o Pan e a Garrafa do Viño–
d Ti, á miña beira, a **cantares** no Ermo–
e **abondaría** o Ermo pra ser un Paraíso.

Non quere dicir isto, porén, que non exista en Plácido Castro unha profunda consideración estética dos poemas que traduce e un traballo rigoroso detrás das súas versións. Os múltiples borradores, cambios e anotacións apreciables en moitas das súas traducións son boa mostra do constante afán de mellora e perfeccionamento das súas creacións. O tradutor insiste na súa vontade de manter a métrica do poema e na

súa busca do maior ritmo e musicalidade posibles, tal e como se ve, por exemplo, nos cambios que se suceden no seu borrador do poema “Sen fillo”, de Padraic Colum:

Orixinal manuscrito

Escoitei na noite os pombos
o seu remexer tan tenro
pombos salvaxes, mais doces
como ó peito a man dun neno

Orixinal mecanografado

Escoitei na noite os pombos
no seu niño remexendo:
o seu remexer tan tenro
como a man dun neno ó peito.

Outro exemplo claro da súa busca da rima más axeitada e da harmonía musical do poema vese nos cambios que experimentou a súa versión de “Vitae Summa Brevis Spem nos Vetat Incohare Longam”, de Ernest Dowson, dende o primeiro borrador que se conserva ata a súa publicación en *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*.

Borrador

Non duran moito o viño e mailas rosas,
dun soño bretemoso
Noso camiño emerxe un intre, e torna
a entrar nun soño.

Poesía inglesa e francesa

Non duran moito as rosas nin o viño
dun soño bretemoso
Por algúñ tempo sae noso camiño
pra pecharse nun soño.

Nas súas escollas tradutoras e na rigorosidade e vontade de mellora do seu traballo, Castro demostra ser un tradutor comprometido co seu labor como mediador entre culturas e sistemas literarios, cunha fonda sensibilidade poética e un notable coñecemento directo da lingua e da cultura inglesas que lle permiten comprender e transmitir as subtilezas dos poemas que traduce, pero que ao mesmo tempo sente unha forte responsabilidade moral de promocionar e dignificar a lingua galega e contribuír á reconstrucción e diferenciación da cultura de Galicia.

O galego de Plácido Castro

É salientable en Plácido Castro o uso e promoción do galego oral falado na súa época como expresión primeira da súa vontade de dignificación da cultura e do ‘ser’ galego. Así, Castro utiliza nas súas tradicións moitos trazos característicos da lingua oral, ás veces cambiando lixeiramente o rexistro do orixinal para adaptalo a unhas circunstancias nas que primaban a defensa da tradición e a singularidade galegas. Entre eles, é importante salientar:

- O uso da partícula preposicional sincopada en vogal tónica (*pra* – para, *ca* – coa) e de substantivos sincopados: *vrán* (verán), *esprito* (espírito).
- A incorporación de epénteses: *ialma* (alma), *sóio* (só), apócopes: *despertai* (despertade), metáteses: *probe* (pobre), *freba* (febra) e harmonizacións vocálicas: *sospira* (suspira), *logar* (lugar), *rota* (ruta).
- O uso dun *i* semiconsonántico en substitución da conxunción copulativa *e*.
- A adaptación fonética das formas do grupo fr- ou cr-: *fror* (flor), *refrexar* (reflectir), *incrinado* (inclinado).
- A incorporación de hiperenxebrismos: *primaveira* (primavera) e castelanismos léxicos: *hasta* (ata).
- Por outra banda, debido a situación diglósica da lingua, a presenza de castelanismos ortográficos e morfolóxicos tamén é importante. Neste sentido, por exemplo, Castro acentúa os pronomes interrogativos e exclamativos, así como os monosílabos *dél* e *nél*, ademais

de utilizar formas influenciadas polo castelán como *pudera* (puidera), *si* (se), *sin* (sen) ou *soupen* (souben).

Malia que este brevíssimo estudo non é nin moito menos exhaustivo, agardamos que ofreza unha pequena mostra das características más comúns da lingua de Plácido Castro, especialmente a importancia que o tradutor lle outorga ao uso de formas da lingua oral e de rexistro co-loquial e que inflúe sempre nas súas escollas tradutoras. Só a través da consideración do seu uso consciente da lingua podemos comprender en todas as súas dimensíóns o labor de Plácido Castro como tradutor e promotor da lingua galega.

Sobre esta edición

Na primeira parte desta edición compílanse as traducións de poesía británica, escocesa e irlandesa realizadas por Plácido Castro ao longo da súa vida. Algúns destes poemas publicáranse con anterioridade noutras compilacións, coma o libro *Poesía inglesa e francesa vertida ao galego* da editorial Alborada (1949), en publicacións periódicas como a revista *Grial* ou mesmo como parte de artigos xornalísticos no *Faro de Vigo*, *El Pueblo Gallego* e outros. Nestes casos, o lugar ou lugares de publicación están indicados nunha nota a pé de páxina. Porén, na gran maioría dos casos, os poemas que se presentan nesta edición están tirados directamente das versións orixinais mecanografiadas de Plácido Castro: en moitos casos por estar inéditas, noutros por considerar que as versións orixinais merecen estar dispoñibles para os lectores. Nos casos en que non haxa tradución mecanografiada, priorízase a versión de máis autoridade –especialmente no caso daqueles poemas publicados no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*, dos que se extrae a versión orixinal publicada pola editorial Alborada en 1949– ou a primeira versión da que se ten constancia.

Debido á imposibilidade de definir a data de tradución de moitos dos poemas, ordenáronse estes por orde alfabética do autor, salvo os tres primeiros, clasificados baixo o epígrafe de “Gaélico antigo”, que non teñen autor coñecido. É importante aclarar que, malia que varios dos poemas están escritos en gaélico orixinalmente, neste caso optouse por incluír só a versión inglesa, pois é desta en tódolos casos da que se vale Plácido Castro para crear a súa tradución ao galego.

Na segunda parte, reprodúcese o texto das *Rubáiyát* seguindo o que foi publicado en *Grial* no ano 1965, coa diferenza de que neste caso presentamos a versión galega xunto á inglesa de FitzGerald. Ao contrario que no caso dos demais poetas, para os que se engadiu unha brevíssima nota biográfica sen pretensións de exhaustividade, neste caso optouse por conservar a introdución e notas do propio Plácido Castro.

Malia que é obvio que as *Rubáiyát* orixinais non son ‘verbas atlánticas’ propriamente ditas, decidimos incluílas como tal no libro debido á importancia que a versión de Edward FitzGerald tivo para achegar a obra aos lectores occidentais e á fidelidade de Castro á versión inglesa. Consideramos, ademais, que só coa inclusión do que foi o seu traballo máis destacado podemos realmente ofrecer unha mostra exhaustiva e completa da contribución de Plácido Castro á tradución de poesía ao galego.

En relación coa lingua, o criterio xeral desta edición foi o de fidelidade, pois o galego que Plácido Castro utiliza nas súas traducións é, na maior parte dos casos, unha escolla consciente que demostra un estilo definido e un compromiso de promoción e dignificación da lingua galega en tódolos seus aspectos, incluídas as súas formas más orais. Porén, foi necesario tomar algunas decisións, fundamentalmente ortográficas, para facilitar a lectura dos poemas e evitar crear confusión no lector sen por iso eliminar os trazos característicos de Castro. Estas foron as directrices xerais que se seguiron:

Eliminación dos apóstrofos comúns na época, como *d'un*, *d'iste*, etc, así como os guíóns, xa estivesen estes acompañando unha preposición (*n-a*), un pronome enclítico (*víste-se*) ou un substantivo (*i-Alma*).

Adaptación da escrita ás normas de acentuación actuais, partindo especialmente da enorme cantidade de inconsistencias que aparecen nos

orixinais (fundamentalmente aqueles que se extraíron de orixinais mecanografiados e non de publicacións).

Adaptación da normativa actual respecto do b/v, seguindo tamén o criterio de que a falta de consistencia indica que se trata de dúbidas particulares e non dunha escolha estilística consciente ou dunha influencia da lingua oral ou da situación diglósica do galego. Así, elimináronse as inconsistencias presentes en varios poemas (e mesmo en diferentes edicións do mesmo poema) coma *volvoreta/bolboreta* ou *veira/beira*.

No resto dos casos, mantivéronse as formas non normativas por considerar que supoñen un documento valioso sobre o galego da época e o estilo característico de Castro.

Bibliografía selecta

Obra tradutora de Plácido Castro

- Castro del Río, Plácido. (1965) “As Rubáiyát de Omar Kháyyám”, *Grial*, I, 159-188.
- Castro del Río, Plácido (1997) *Mostras da poesía de Christina Rossetti*. Cambados: Familia Lede Castro.
- Castro del Río, Plácido, Tobío Fernández, Lois e Delgado Gurriarán, Florencio (1949) *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*. Buenos Aires: Alborada.
- Castro del Río, Plácido, Tobío Fernández, Lois e Delgado Gurriarán, Florencio (2005). *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*. Vigo: Galaxia.
- Castro del Río, Plácido, Vilar Ponte, Antón e Vilar Ponte, Ramón. (1935) *Dous folk-dramas de W. B. Yeats*. Santiago de Compostela: Nós.
- Castro del Río, Plácido, Vilar Ponte, Antón e Vilar Ponte, Ramón. (1977) *Dous dramas populares de W. B. Yeats*. Vigo: Edicións Castrelos.
- Toro Santos, A. R. (ed.) (1996) *As Rubáiyát de Omar Kháyyám: edición bilingüe galego-inglés*, traducida por Plácido Castro del Río. A Coruña: Espiral Maior.

Sobre Plácido Castro

- Castro del Río, Plácido (2013) *Un galego en Irlanda*. Baiona: Fundación Plácido Castro.
- Ríos, Xulio (1997) *Plácido Castro. Humanista, liberal, cosmopolita*. Vigo: Ir Indo
- Ríos, Xulio (2002) *Plácido R. Castro del Río. Unha escolma xornalística*. Santiago de Compostela: Ediciós do Castro.
- Ríos, Xulio (ed.) (2002) *Plácido Castro no centenario*. Colección Texturas Internacionais, 4. Baiona: IGADI.
- Ríos, Xulio (ed.) (2006) *Congreso sobre Plácido Castro e o seu tempo*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Ríos, Xulio (ed.) (2012) *Irlanda en Plácido Castro*, Colección Texturas Internacionais, 8. Baiona: IGADI.

PRIMEIRA PARTE

Poemas

Gaélico Antigo

I LIE DOWN WITH GOD

I lie down with God, and may God lie down with me;
The right hand of God under my head,
The two hands of Mary round about me,
The cross of the nine white angels,
From the back of my head
To the sole of my feet.
May I not lie with evil,
And may evil not lie with me.

(Do gaélico antigo. Versión inglesa de Eleanor Hull).

DÉITOME CON DEUS⁵

Déitome con Deus, que Deus se deite commigo.
A man dereita de Deus baixo a miña testa,
as dúas mans de María arredor de min,
a cruz dos nove anxos brancos
dende a miña testa
ás prantas dos meus pés.
Que me non deite co Mal,
e que o Mal se non deite commigo!

5 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

EPITAPH

Angus in the assembly of Heaven,
Here are his tomb and his bed;
It is from hence he went to death
in the Friday, to Holy Heaven.

It was in Cluain Eidhnech he was rear'd;
It was in Cluain Eidhnech he was buried;
In Cluain Eidhnech, of many crosses,
He first read his psalms.

(Do gaélico antigo. Versión inglesa publicada por Matthew Arnold)

EPITAFIO⁶

Angus, na celestial asamblea,
eiquí están a súa tumba e o seu leito:
de eiquí se foi, á morte,
un viernes, pra o Santo Ceo.

En Cluain Eidhnech se criou;
En Cluain Eidhnech o enterraron;
En Cluain Eidhnech, o das moitas cruces,
leu os seus primeiros salmos.

6 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

THE FORT OR RATHANGAN

The fort against the oak-wood
Once it was Bruidge's, it was Cathal's,
It was Aed's, it was Ailill's,
It was Conaing's, it was Cuiline's,
And it was Maelduin's;
The fort remains after each in his turn
And the kings asleep in the ground.

(Do gaélico antigo. Versión inglesa de Kuno Meyer)

O FORTE DE RATHANGAN⁷

Aquel forte que está xunto os carballos –
un día foi de Bruidge, foi de Cathal,
foi de Aedm, foi de Aillil,
foi de Conaing, de Cuilin,
e foi de Maelduin.

Tocoulle a cada un a súa xeira, o forte fica,
e na terra, durmindo, están os reises.

7 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

AE (George Russell)

(Lurgan, Irlanda, 1867 – Bournemouth, Inglaterra, 1935)

George William Russell, coñecido polo seu pseudónimo AE, foi un escritor, pintor e intelectual nacionalista irlandés. Estudou na Metropolitan School of Art, onde trabou amizade con William Butler Yeats e entrou en contacto co movemento intelectual da época. Ademais dos seus libros de poemas, unha das súas contribucións más relevantes foi a edición de dúas das revistas irlandesas más importantes da época, a *Irish Homestead* e a *Irish Statesman*, nas que colaboraron figuras tan importantes coma o propio Yeats, James Joyce, ou Sean O'Casey.

OBRA SELECTA: *Homeward Songs by the Way* (1894), *The Earth Breath* (1896), *The Divine Vision* (1904), *Voices of the Stones* (1925), *Vale and Other Poems* (1931), *House of Titans* (1934).

PARTING

As from our dream we died away
Far off I felt the outer things:
Your wind-blown tresses round me play.
Your bosom's gentle murmurings.

And far away our faces met
As on the verge of the vast spheres:
And in the night our cheeks were wet,
I could not say with dew or tears.

O gate by which I entered in!
O face and hair! O lips and eyes!
Through you again the world I win
How far away from Paradise.

SEPARACIÓN⁸

Cando morriamos do noso soño
sentín alá moi lonxe o mundo externo;
teus cabelos no ar brincando en torno,
os marmullos, tan tenros, do teu peito.

Nosas caras se atopan alá lonxe,
como no borde das esferas vastas;
nosas meixelas húmedas na noite,
eu non sei si de orballo, si de bágoas.

Ouh porta aquela, onde eu tiña entrado!
Cara e cabelos! Beizos e ollos! Sinto
como a través de vós o mundo gaño
mais ai!, que lonxe fica o Paraíso.

8 Orixinal mecanografiado. Publicado previamente no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

INMORTALITY

We must pass like smoke or live within the spirit's fire;
For we can no more than smoke unto the flame return
If our thought has changed to dream, our will unto desire,
As smoke we vanish though the fire may burn.

Lights of infinite pity star the grey dusk of our days:
Surely here is soul: with it we have eternal breath:
In the fire of love we live, or pass by many ways,
By unnumbered ways of dream to death.

INMORTALIDADE⁹

Como o fume temos de esvaírnos ou vivir do espírito no fogo:
pois nin nós, nin o fume, podemos tornar para a chama;
si a vontade en arela se troca, si se troca o pensar en ensôno,
como fume nos esvairemos, anque o fogo arda.
Compaixón infinita que estrelas os crepúsculos nosos, cincientos,
decerto que en ti mora a ialma, en ti noso alento inmortal:
ou vivimos no fogo do amor, ou por moitos camiños iremos,
por camiños do ensôno que á morte nos han de levar.

9 Orixinal mecanografiado. Publicada previamente no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

William Allingham

(Ballyshannon, Irlanda, 1824 –

Londres, Inglaterra, 1889)

Poeta e editor irlandés, coñecido como “o bardo de Ballyshannon”, o seu estilo está influenciado polo seu grande interese nas baladas irlandesas e escocesas. Estivo moi en contacto cos círculos intelectuais londinenses da súa época, nos que se relacionou con artistas como Tennyson ou Dante Gabriel Rossetti, que o introduciría ao estilo prerrafaelita. En 1850 publicaría o seu primeiro libro, *Poems*, no que está incluído un dos seus poemas más famosos, “The Faeries”. Ademais da súa contribución literaria, traballou como editor na revista *Fraser's Magazine*.

OBRA SELECTA: *Poems* (1850), *Laurence Bloomfield in Ireland: A Modern Poem* (1864), *Fifty Modern Poems* (1865) *Songs, Ballads and Stories* (1877), *Life and Fantasy* (1889).

FOUR DUCKS ON A POND

Four ducks on a pond,
A grass-bank beyond,
A blue sky of spring,
White clouds on the wing;
What a little thing
To remember for years
To remember with tears!

NA LAGOA CATRO PATOS¹⁰

Na lagoa catro patos,
máis alá unha verde marxe,
ceo azul de primaveira,
brancas nubes a voaren.
Unha cousa ben pequena
pra lembrala tantos anos,
pra relembrala chorando!

10 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

William Blake

(Londres, Inglaterra, 1757 – 1827)

Poeta e pintor inglés, foi un gran descoñecido durante a súa vida, malia a notable consideración que acadou dende entón. Comezou a escribir e pintar dende moi novo e estivo moi influenciado pola arte gótica, que incorporou nos seus traballos, nos que tamén é evidente a pegada das visións, fundamentalmente relixiosas, que afirmaba ter dende a infancia. Blake foi unha grande influencia para os poetas prerrafaelitas, así como para outros poetas posteriores como T. S. Eliot ou W. B. Yeats.

OBRA SELECTA: *All Religions are One* (1788),
Songs of Innocence (1789), *Visions of the Daughters of Albion* (1793), *Songs of Experience* (1794).

AH, SUN-FLOWER

Ah Sun-flower! weary of time,
Who contest the steps of the Sun:
Seeking after that sweet golden clime
Where the travellers journey is done.
Where the Youth pined away with desire,
And the pale Virgin shrouded in snow:
Arise from their graves and aspire,
Where my Sun-flower wishes to go.

O XIRASOL¹¹

Ah, Xirasol, do Tempo cansado,
que anda contando os pasos do sol,
sempre á procura do clima dourado
onde o viaxeiro a xornada findou:
E a pálida virxe, en mortalla de neve,
e o mozo aquel que o desexo murchou,
se erguen das tombas, e logo ascenden
pra onde quer ir o meu Xirasol.

11 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

INFANT JOY

I have no name:

I am but two days old.

What shall I call thee?

I happy am,

Joy is my name.

Sweet joy befall thee!

Pretty joy!

Sweet joy, but two days old.

Sweet joy I call thee:

Thou dost smile,

I sing the while,

Sweet joy befall thee!

LEDICIA INFANTIL¹²

Non teño nome,
teño só dous días.
Como queres que seña?
Eu sou ditoso,
é Ledicia meu nome.
Doce Ledicia teñas,
ledicia boniteira!
Ledicia de dous días
doce Ledicia señas:
Ti estás a rir,
i eu a cantar.
Doce Ledicia teñas.

12 Publicada previamente no *Faro de Vigo* do 24 de decembro de 1961. Non se conserva o orixinal.

THE LAMB

Little Lamb who made thee
Dost thou know who made thee
Gave thee life & bid thee feed.
By the stream & o'er the mead;
Gave thee clothing of delight,
Softest clothing wooly bright;
Gave thee such a tender voice,
Making all the vales rejoice!
Little Lamb who made thee
Dost thou know who made thee.

Little Lamb I'll tell thee,
Little Lamb I'll tell thee!
He is called by thy name,
For he calls himself a Lamb:
He is meek & he is mild,
He became a little child:
I a child & thou a lamb,
We are called by his name.
Little Lamb God bless thee.
Little Lamb God bless thee.

O AÑO¹³

Ai, meu año, quen te fixo?
Sabes quen te fixo?
Deu vida pra andar nos prados,
a pastar xunto os regatos;
deuche roupa deleitosa,
lene, brilante, lanosa;
deuche esa voz tan tenriña
que enche os vales de ledicia?
Ai, meu Año, quen te fixo?
Sabes quen te fixo?

Ai, meu año, vou decircho.
Ai, meu año, vou decircho;
chámano polo teu nome,
pois tamén Año chamouse.
El é homilde i é doce,
i El mesmo en Año trocouse.
A ti, Año, e a min, neno,
ese nome nos puxeron.
Ai, meu Año, Deus te garde.
Ai, meu Año, Deus te garde.

13 Orixinal mecanografado. Radiada previamente no *Galician Programme* nº 51 da BBC (29 de setembro de 1952) e publicada no Faro de Vigo do 24 de decembro de 1961.

Robert Burns

(Alloway, Escocia, 1759 –

Dumfries, Escocia, 1796)

Robert Burns é un dos poetas en lingua
escocesa máis coñecidos e valorados,
ademais de ser habitualmente
considerado o poeta nacional de Escocia.

Foi pioneiro do movemento romántico
e tivo unha grande influencia en poetas
e intelectuais posteriores, non só a
través da súa propia poesía senón tamén
grazas ao seu traballo de recolección e
adaptación de pezas do folclore escocés.

Os seus poemas tratan fundamentalmente
temas da cultura popular escocesa e
céñtranse na dignificación da vida das
clases traballadoras.

OBRA SELECTA: *Poems, Chiefly in the Scottish
Dialect* (Kilmarnock Volume) (1786).

TO A MOUSE

Wee, sleeket, cowran, tim'rous beastie,
O, what a panic's in thy breastie!
Thou need na start awa sae hasty,
Wi' bickerin brattle!
I wad be laith to rin an' chase thee
Wi' murd'ring pattle!

I'm truly sorry Man's dominion
Has broken Nature's social union,
An' justifies that ill opinion,
Which makes thee startle,
At me, thy poor, earth-born companion,
An' fellow-mortal!

I doubt na, whyles, but thou may thieve;
What then? poor beastie, thou maun live!
A daimen-icker in a thrave
'S a sma' request:
I'll get a blessin wi' the lave,
An' never miss 't!

A UN RATO¹⁴

Animaliño lene, agachado co medo,
ouh, que pánico aniña no teu pequeno peito!
Non precisas partires dun brinco, dese xeito,
a correres fuxindo!
Pois eu en perseguirte nin por asomo penso,
con un ferro asesino!

O dominio do home –e ben me laio, afellas–
esnaquizou a unión social da natureza,
xustificando así esa opinión aversa
coa que tremes de medo
de min, teu compañoiro, cal ti nado na terra,
na morte teu parceiro!

Non dubido que ás veces poida ser que me roubes;
E que? Animaliño, tes que vivir, meu probe!
Si unha espiga de gran das gavelas me colles,
é ben pouca demanda:
Benzón dabondo hei ter co que aínda me sobre,
nin hei notar a falla!

14 Orixinal mecanografiado. Publicada previamente na revista Grial nº 7 de Xaneiro-Marzo de 1965.

Thy wee-bit housie, too, in ruin!
It's silly wa's the win's are strewin!
An' naething, now, to big a new ane,
 O' foggage green!
An' bleak December's winds ensuin,
 Baith snell an' keen!

Thou saw the fields laid bare an' waste,
An' weary Winter comin fast,
An' cozie here, beneath the blast,
 Thou thought to dwell,
Till crash! the cruel coulter past
 Out thro' thy cell.

That wee-bit heap o' leaves an' stibble
Has cost thee monie a weary nibble!
Now thou's turn'd out, for a' thy trouble,
 But house or hald,
To thole the Winter's sleety dribble,
 An' cranreuch cauld!

But Mousie, thou art no thy-lane,
In proving foresight may be vain:
The best laid schemes o' Mice an' Men
 Gang aft agley,
An' lea'e us nought but grief an' pain,
 For promis'd joy!

A túa pequena casa en ruínas ten ficado!
As súas paredes parvas os ventos espallaron!
E pra facela non tes nin un anaco
 dalgún follaxe verde!
E vai chegar axiña o vento agudo e aspro
 do inhóspito Decembre!

Ti viches estes campos ermos e desolados,
e a chegar outra vez, depresa, o inverno cансo;
baixo o sopro do vento, eiquí aconchegado
 en morares pensabas,
hasta que a túa cela, zas! polo cruel arado
 ficou atravesada.

A probiña morea de restollo e de follas
custouche tanta e tanta dentada esgotadora!
Hoxe bótante fora, tras toda a túa laboura,
 sin teres lar nin casa,
pra aturares no inverno da auganeve as pingotas,
 e o frío da xiada!

Mais non es ti somentes, Ratiño, quen nos mostre
que toda previsión cecais vana se torne!
Os mellores proieitos dos ratos e dos homes
 adoito se estravían,
e só nos deixan mágoas e doores en troques
 da promesa ledicia.

Still, thou art blest, compar'd wi' me!
The present only toucheth thee:
But Och! I backward cast my e'e,
 On prospects drear!
An' forward tho' I canna see,
I guess an' fear!

Aínda así ti tes sorte, comparado comigo
Tan só o teu presente se atopa hoxe atinxido:
mais ai! cando os meus ollos ó pasado dirixo,
visións tristeiras vexo!
E si pra diante ollo, aínda que ren distingo,
eu adeviño... e tremo.

Joseph Campbell (Seosamh Mac Cathmhaoil)

(Belfast, Irlanda, 1879 –

Glencree, Irlanda, 1944)

Nado en Belfast no seo dunha familia católica e nacionalista irlandesa. Tivo un papel fundamental na fundación do Ulster Literary Theatre (1904) e, anos más tarde, apoiou o alzamento irlandés de 1916. En 1925 emigrou aos Estados Unidos, onde creou a primeira Escola de Estudos Irlandeses na Universidade de Fordham. Ao seu regreso a Irlanda en 1939 instalouse en Wicklow, onde viviría ata o seu pasamento.

OBRA SELECTA: *Songs of Uladh* (1904), *Irishry* (1913), *Earth of Cualann* (1917).

THE OLD WOMAN

As a white candle
In a holy place,
So is the beauty
Of an aged face.

As the spent radience
Of the winter sun,
So is a woman
With her travail done.

Her brood gone from her,
And her thoughts as still
As the waters
Under a ruined mill.

A VELLA¹⁵

Como nun logar sagro
a branca vela,
tal é a fermosura
da face dunha vella.

Como do sol do inverno
o canso brilo,
é a muller que findou
de parir os seus fillos.

Foise a súa niñada,
e ten os pensamentos
tan quedos como iauga
baixo un muíño desfeito.

15 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

Seamus Cartan

(Descoñecido)

Pouco se sabe do autor de “A sorrowful lament for Ireland”. No seu libro *Poets and dreamers: Studies and translations from the Irish*, Lady Gregory menciona o nome de Seamus/Shemus Cartan, do que di que fora sacerdote e que o seu poema fora descuberto nun manuscrito da libraría Gottinghem e publicado na revista *Revue Celtique* sen data de referencia.

OBRA: “A sorrowful lament for Ireland”.

A SORROWFUL LAMENT FOR IRELAND

I do not know of anything under the sky
That is friendly or favourable to the Gael,
But only the sea that our need brings us to,
Or the wind that blows to the harbour
The ship that is bearing us away from Ireland;
And there is reason that these are reconciled with us,
For we increase the sea with our tears,
And the wandering wind with our sighs.

(Do gaélico de Seamus Cartan. Versión inglesa de Lady Gregory).

LAMENTO POR IRLANDA¹⁶

Non sei de cousa algunha baixo o ceo
que axude ó Gael ou que lle seña amiga,
si non é o mar onde temos de ir,
ou o vento que vai levando a porto
o barco que de Irlanda nos arreda.
I é con razón que son nosos amigos,
iste mar que medrou coas nosas bágoas,
o vento errante cheo de sospiros.

16 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

Padraic Colum

(Longford, Irlanda, 1881 – Connecticut, Estados Unidos, 1972)

Poeta, novelista e dramaturgo, coñecido polo seu importante papel no rexurdimento literario irlandés. Foi un dos fundadores do Abbey Theatre e traballou de preto con intelectuais como W. B. Yeats ou Lady Gregory. Apoiou activamente a causa nacionalista irlandesa. En 1914 emigrou a Estados Unidos, onde viviu ata que nos anos 30 viaxou a Francia. Durante o tempo que pasou en París e Niza, Colum retomou a súa antiga amizade con James Joyce, co que colaboraría en diversas ocasións. Pouco despois regresaría aos Estados Unidos, onde morrería en 1972.

OBRA SELECTA: *Wild Earth* (1907), *The King of Ireland's son* (1916), *Irish Elegies* (1958).

NO CHILD

I heard in the night the pigeons
Stirring within their nest:
The wild pigeons' stir was tender,
Like a child's hand at the breast.

I cried 'O stir no more!
(My breast was touched with tears).
O pigeons, make no stir
A childless woman hears.'

SEN FILLO¹⁷

Escoitei na noite os pombos
no seu niño remexendo:
o seu remexer tan tenro
como a man dun neno ó peito.

E berrei, “Estade quedos!”
(no peito as bágoas sentindo),
“Calade, que unha muller
sen fillos vou está ouvindo”.

17 Orixinal mecanografiado. Publicada previamente no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005 e no *Faro de Vigo* do 13 de decembro de 1964.

THE PLOUGHER

Sunset and silence! A man: around him earth savage, earth broken;
Beside him two horses -- a plough!
Earth savage, earth broken, the brutes, the dawn-man there in the sunset,
And the Plough that is twin to the Sword, that is founder of cities!

Brute-tamer, plough-maker, earth-breaker!
Canst hear? There are ages between us.
Is it praying you are as you stand there alone in the sunset?

Surely our sky-born gods can be naught to you, earth child and earth master?
Surely your thoughts are of Pan, or of Wotan, or Dana?

Yet, why give thought to the gods? Has Pan led your brutes where they stumble?
Has Dana numbed pain of the child-bed, or Wotan put hands to your plow?

What matter your foolish reply! O man, standing lone and bowed earthward,
Your task is a day near its close. Give thanks to the night-giving God.

O HOME QUE ARA¹⁸

Solpor e silenzo! Un home: arredor terra inculta, labrada!
Xunto del dous cabalos –o Arado!
Terra inculta e labrada, e as bestas, no solpor iste home do abrente,
o Arado –o xémeo da Espada, que doma cidades!

Domador que fixéchelo arado, que crébala terra!
Ouves algo? Entre nós hai edades.
Estarás por acaso a rezar, isolado na luz do solpor?

Mais, que son para ti, fillo e
amo da terra, nosos deuses nascidos do ceo?
Certamente ti pensas en Pan, ou en Wotan, ou Dana?

E por que vas pensar? Trouxo as bestas Pan a onde tropezan?
Abrandou Dana as dores do parto? Puxo Wotan as mans no arado?

Mais, que importa a túa necia resposta? Home soio e curvado pra
a terra,
queda menos un día de laboura –Dá gracias ó Deus que dá a noite.

18 Orixinal mecanografiado. Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

Slowly the darkness falls, the broken lands blend with the savage;
The brute-tamer stands by the brutes, a head's breadth only above
them.

A head's breath? Ay, but therein is hell's depth, and the height up
to heaven,
And the thrones of the gods and their halls, their chariots, purples
and splendours.

Vagariño vai escurecendo, terra inculta e labrada se funden;
xunto ás bestas está o domador, sobre delas o ancho da testa.

O ancho da testa? Só iso: mais nele se atopan o fundo do inferno,
a outura do ceo,
e os tronos e salas dos deuses, súas púrpuras, carros e grorias.

A DAY'S END

Feet that reached nowhere to-day
(Empty days, and I alive),
Rest, with hands that wrought no thing.
(Ah, to-morrow I will strive).

Heart that knows not need of prayer
(Empty days, and I alive),
Here is quietness at last.
(As, to-morrow I will strive).

Sleep that is as far as prayer
(Empty days, and I alive)
Oh, but take me from the night!
(Ah, to-morrow I will strive)

O FIN DUN DÍA¹⁹

Pés que hoxe non chegaron a ningures,
(Días baleiros, pra que vivirei?),
o repouso con mans que ren fixeron
(Mañán será outro día, loitarei).

Alma que nunca precisou do prego,
(Días baleiros, pra que vivirei?),
eiquí, afinal, chegaches ó acougo.
(Mañán será outro día, loitarei).

Sono, que estás tan lonxe como o prego,
(Días baleiros, pra que vivirei?),
ten piedade, libértame da noite.
(Mañán será outro día, loitarei).

19 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo de 31 de xaneiro de 1965 e no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

William Henry Davies

(Newport, Gales, 1871 –

Nailsworth, Inglaterra, 1940)

W. H. Davies foi un poeta e escritor galés que viviu entre o Reino Unido, Estados Unidos e Canadá. Viviu unha boa parte da súa vida como vagabundo, ata que en 1905 conseguiu alugar unha casa en Kent grazas ao crítico literario Edward Thomas. En 1914 Davies regresou a Londres, onde entraría en contacto cos artistas da época e participaría activamente na vida cultural da capital inglesa. Morreu en 1940 despois dunha longa enfermidade.

OBRA SELECTA: *The Soul's Destroyer and Other Poems* (1905), *The Autobiography of a SuperTramp* (1908), *The Collected Poems of W.H. Davies* (1928).

A GREAT TIME

Sweet Chance, that led my steps abroad,
Beyond the town, where wild flowers grow
A rainbow and a cuckoo, Lord,
How rich and great the times are now!
Know, all ye sheep
And cows, that keep
On staring that I stand so long
In grass that's wet from heavy rain --
A rainbow and a cuckoo's song
May never come together again;
May never come
This side the tomb.

UN GRAN DÍA²⁰

Foi doce acaso que os meus pés levou
fóra da vila, onde hai silvestres flores–
un arco iris e un cuco, Señor!

Que ricos, grandes, son os tempos de hoxe!
Ouh vacas e carneiros
que me ollades, direivos
por que estou tanto tempo aquí parado,
na herba que mollou a choiva forte–
un arco iris e un cuco cantando
cecais nunca máis xuntos os atope;
Non os atope xuntos
para aquén do sepulcro.

20 Radiada no *Galician Programme* da BBC do 29 de setembro de 1952 e publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

THE EXAMPLE

Here's an example from
A Butterfly;
That on a rough, hard rock
Happy can lie;
Friendless and all alone
On this unsweetened stone.

Now let my bed be hard
No care take I;
I'll make my joy like this
Small Butterfly;
Whose happy heart has power
To make a stone a flower.

O EXEMPLO²¹

Vede o exemplo aquí
da Bolboreta;
que en aspro e duro con
repousa leda;
senlleira, sen ninguén,
nesta pedra sen mel.

Sexa duro o meu leito,
nada me interesa;
o meu gozo farei
cal Bolboreta,
co don, no ledo cor,
de trocar pedra en flor.

21 Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

LEISURE

What is this life if, full of care,
We have no time to stand and stare.
No time to stand beneath the boughs
And stare as long as sheep or cows.
No time to see, when woods we pass,
Where squirrels hide their nuts in grass.
No time to see, in broad daylight,
Streams full of stars, like skies at night.
No time to turn at Beauty's glance,
And watch her feet, how they can dance.
No time to wait till her mouth can
Enrich that smile her eyes began.
A poor life this is if, full of care,
We have no time to stand and stare.

VAGAR²²

Que é a vida, si cheos de pesares
non temos o tempo pra deternos e ollare?
Sin tempo de estar debaixo das ponlas
e fitar co lecer das ovellas e vacas.
Sin tempo pra ver, cando os boscos pasamos
e onde as ardillas na herba a noz agacharon.
Sin tempo pra ver na luz do día, prena,
cal en ceos da noite, no arroio as estrelas.
Sin tempo de voltar ao mirar da Beleza
E ouservar os seus pés, e como eles bailan.
Sin tempo de agardar deica que a súa boca
enriqueza o sorriso que os ollos comezan.
Unha vida ben probe será esta si cheos de pesares
non temos o tempo pra pararnos e ollare.

22 Orixinal manuscrito, inédito ata esta edición.

Ernest Dowson

(Lee, Inglaterra, 1867 –

Lewisham, Inglaterra, 1900)

Ernest Dowson foi un poeta inglés do círculo de poetas Decadentes. Asistiu a Queen's College, en Oxford, pero abandonou os estudos antes de obter o título para traballar no estaleiro do seu pai. Durante a súa mocidade participou activamente no Rhymers' Club, un grupo de escritores entre os que tamén se atopaba W. B. Yeats. Moita da súa poesía está dedicada á súa musa Adelaide Foltinowicz.

OBRA SELECTA: *Verses* (1896), *Decorations in Verse and Prose* (1899).

**VITAE SUMMA BREVIS SPEM NOS VETAT
INCOHARE LONGAM**

They are not long, the weeping and the laughter,
Love and desire and hate:

I think they have no portion in us after
We pass the gate

They are not long, the days of wine and roses:
Out of a misty dream
Our path emerges for a while, then closes
Within a dream.

SOÑOS QUE PASAN²³

Non duran moito a risa, nin os choros,
amor, odio, desexo;
coido que disto ren nos queda, logo
que a porta traspasemos.

Non duran moito o viño e mailas rosas,
dun soño bretemoso.

noso camiño emerxe un intre, e torna
a entrar nun soño.

23 Orixinal mecanografiado. Radiada no *Galician Programme* da BBC do 25 de xuño de 1950 e publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

NOM SUM QUALIS ERAM BONAE SUB REGNO CYNARAE

Last night, ah, yesternight, betwixt her lips and mine
There fell thy shadow, Cynara! thy breath was shed
Upon my soul between the kisses and the wine;
And I was desolate and sick of an old passion,
Yeah, I was desolate and bowed my head:
I have been faithful to thee, Cynara! in my fashion.

All night upon mine heart I felt her warm heart beat,
Night-long within mine arms in love and sleep she lay;
Surely the kisses of her bought red mouth were sweet;
But I was desolate and sick of an old passion,
When I awoke and found the dawn was gray:
I have been faithful to thee, Cynara! in my fashion.

I have forgot much, Cynara! gone with the wind,
Flung roses, roses riotously with the throng,
Dancing, to put thy pale, lost lilies out of mind;
But I was desolate and sick of an old passion,
Yea, all the time, because the dance was long:
I have been faithful to thee, Cynara! in my fashion.

NOM SUM QUALIS ERAM BONAE SUB REGNO CYNARAE²⁴

Ai onte, onte na noite, entre os seus e os meus beizos
caeu a túa soma, Cynara!, e na miña alma,
entre os bicos e o viño, verteuse o teu alento;
i eu, desolado, enfermo dun amor doutro tempo
sentinme, desolado, e coa cabeza baixa:
Téñoche sido fiel, ouh Cynara! ao meu xeito.

Toda a noite en amor e sono nos meus brazos
xaceu, sentín pulsar no meu, o peito quente,
doce o bicar daqueles roxos beizos mercados;
mais, desolado, enfermo dun amor doutro tempo
sentinme, ao despertar e ver o gris abrente:
Téñoche sido fiel, ouh Cynara!, ao meu xeito.

Moito esquecín, Cynara!, moito, nos ventos ido,
e tirei rosas, rosas, na folía cos outros,
bailando, pra esquecer brancos lirios perdidos;
mais, desolado, enfermo dun amor doutro tempo
sentinme sempre, sempre, porque o baile era longo:
Téñoche sido fiel, ouh Cynara!, ao meu xeito.

24 Radiada no *Galician Programme* da BBC do 25 de xuño de 1950 e publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

I cried for madder music and for stronger wine,
But when the feast is finished, and the lamps expire,
Then falls thy shadow, Cynara! the night is thine;
And I am desolate and sick of an old passion,
Yes, hungry for the lips of my desire:
I have been faithful to thee, Cynara! in my fashion.

Por música máis tola berrei, viño más forte,
mais cando a festa acaba, e as luces se apagaron,
logo cae a túa soma, Cynara!, é túa a noite;
I eu, desolado, enfermo dun amor doutro tempo
síntome, si, famento dos beizos desexados;
Téñoche sido fiel, ouh Cynara! ao meu xeito.

Thomas Hardy

(Dorchester, Inglaterra, 1840 – 1928)

Autor prolífico, Hardy estivo nominado tres veces para o Nobel de literatura e é considerado un dos escritores ingleses contemporáneos más importantes. Naceu nunha vila do condado de Dorset, en Inglaterra, no seo dunha familia humilde. A súa traxectoria poética mostra unha grande influencia de poetas románticos como William Wordsworth, e nas súas obras vese unha clara crítica á sociedade da súa época e á violencia da Guerra Anglo-Bóer e da I Guerra Mundial. En 1874 casou con Emma Gifford, que morreu en 1912. En 1914 contraeu matrimonio con Florence Dugdale, coa que compartiría a súa vida ata o seu pasamento.

OBRA SELECTA: *Wessex Poems* (1898), *Poems of the Past and the Present* (1901), *Poems 1912-13* (1914).

I LOOK INTO MY GLASS

I look into my glass,
And view my wasting skin,
And say, "Would God it came to pass
My heart had shrunk as thin!"

For then, I, undistrest
By hearts grown cold to me,
Could lonely wait my endless rest
With equanimity.

But Time, to make me grieve,
Part steals, lets part abide;
And shakes this fragile frame at eve
With throbings of noontide.

NO MEU ESPELLO MIRO²⁵

No meu espello miro
e vexo a murcha pel,
“Quixerá Deus que o corazón”, me digo,
“se encollese tamén!”.

Entón non sofrería
por afectos xa fríos,
i ecuánime, senlleiro, agardaría
o repouso infinito.

Mais, pra apenarme, parte
rouba o Tempo, outra fica;
e fai vibrar na fráxil forma, á tarde,
tremor do meiodía.

25 Orixinal mecanografiado. Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

IN TIME OF THE BREAKING OF NATIONS

Only a man harrowing clods
In a slow silent walk
With an old horse that stumbles and nods
Half asleep as they stalk.

Only thin smoke without flame
From the heaps of couch-grass;
Yet this will go onward the same
Though Dynasties pass.

Yonder a maid and her wight
Come whispering by:
War's annals will cloud into night
Ere their story die.

NO TEMPO DA DESFEITA DAS NACIÓNS²⁶

Tan só un home a rastrillar terróns,
de vagar, silenzoso,
e a vella besta, andando a tropezóns,
cabecea entre sonos.

Tan só o fume dos montóns de lesta,
esvaído, sen fogo;
mais isto seguirá, cando xa teñan
as Dinastías morto.

E máis alá, un mozo e unha moza
falando baixo veñen:
a noite nubrará da guerra a historia
antes que a historia deles.

26 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 8 de novembro de 1964 e no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

A. E. Housman

(Cambridge, Inglaterra, 1859 – 1936)

Alfred Edward Housman foi un poeta e
académico inglés coñecido pola súa visión
pesimista da vida, posiblemente derivada
do falecemento da súa nai cando era neno.
Asistiu a Oxford pero non completou os
seus estudos. De 1882 a 1892 traballou na
Oficina de Patentes en Londres, pero co
éxito que acadou cos artigos que escribía
para varios xornais conseguiu un posto
como profesor de Latín na Universidade
de Londres en 1892. En 1911 mudouse
a Cambridge, en cuxa universidade
traballaría praticamente ata a súa morte.

OBRA SELECTA: *A Shropshire Lad* (1896), *Last Poems* (1922).

THE STINGING NETTLE

With seed the sowers scatter
The furrows as they go;
Poor lads, 'tis little matter
How many sorts they sow,
For only one will grow.

The charlock on the fallow
Will take the traveller's eyes,
And gild the ploughland sallow
With flowers before it dies,
But twice will not arise.

The stinging nettle only
Will still be found to stand:
The numberless, the lonely,
The thronger of the land,
The leaf that hurts the hand.

It thrives, come sun, come showers,
Blow east, blow west, it springs;
It peoples towns, and towers
About the courts of Kings,
And touch it and it stings.

A ORTIGA²⁷

Andando, os semeadores
o gran nos sulcos deitan;
pouco importa, meus probes,
as clases que sementan.
Hai só unha que medra.

No barbeito a mostaza
ollará quen camiñe,
dourando a terra parda
con froles, mentras vive.
Mais non torna a xurdire.

Soio a ortiga, picante,
sempre ergueita se atopa,
a senlleira, a incontable,
que ateiga a terra toda.
A folla que magoa.

Sol ou choiva, está forte,
Oeste ou Leste, fica;
poboa vilas, e as cortes
dos monarcas domiña...
E si a tocades, pica.

27 Publicada no Faro de Vigo do 18 de outubro de 1964 e no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

EPITAPH ON AN ARMY OF MERCENARIES

These, in the days when heaven was falling,
The hour when earth's foundations fled,
Followed their mercenary calling
And took their wages and are dead.
Their shoulders held the sky suspended;
They stood, and the earth's foundations stay;
What God abandoned, these defended,
And saved the sum of things for pay.

EPITAFIO DUN EXÉRCITO DE MERCENARIOS²⁸

Estes, nos días en que o ceo tombaba,
e os cimentos da terra se ían todos,
cumpriron a tarefa mercenaria,
cobraron a soldada, e están mortos.
Nos seus ombros asente o firmamento
resistiron, e a terra as bases garda;
o que Deus esquecera, defenderon,
e salvaron o todo pola paga.

28 Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005. Non se conserva o orixinal.

Walter de la Mare

(Kent, Inglaterra, 1873 –

Twickenham, Inglaterra, 1956)

Walter De la Mare, autor famoso polos seus

libros para nenos e polos seus relatos
supernaturais, naceu no condado de
Kent e asistiu á escola en Londres, onde
tamén traballou entre 1890 e 1908 para a
Anglo American Oil Company. Publicou
o seu primeiro libro de poemas, *Songs
of Childhood*, en 1902, ano a partir do
que comezaría a dedicarse moito máis
de pleno ao seu traballo literario. A
súa obra trata nomeadamente de temas
relacionados cos soños e as emocións, e a
idea da evolución da imaxinación ten un
gran peso no seu pensamento.

OBRA SELECTA: *Songs of Childhood* (1902),

Down-Adown-Derry: A book of Fairy Poems

(1922), *Stuff and Nonsense and So On*

(1927)

ALL THAT'S PAST

Very old are the woods;
And the buds that break
Out of the brier's boughs,
When March winds wake,
So old with their beauty are--
Oh, no man knows
Through what wild centuries
Roves back the rose.

Very old are the brooks;
And the rills that rise
Where snow sleeps cold beneath
The azure skies
Sing such a history
Of come and gone,
Their every drop is as wise
As Solomon.

Very old are we men;
Our dreams are tales
Told in dim Eden
By Eve's nightingales;
We wake and whisper awhile,

TODO ISO PASOU²⁹

Moi vellos son os boscos;
e os casulos da rosa
silvestre, cando os ventos,
de novo en marzo acordan,
son tan belos, tan vellos—
oh! Non hai quen saber poida
por que inquedas centurias
cara atrás, erra a rosa.

Moi vellos os arroios;
e os regatos que xorden
onde xaz fría neve
baixo ceos azules
contan unha tal lenda
do que veu e se foi,
que cada pinga é sabia
como era Salomón.

Moi vellos nós os homes;
os nosos soños contos
dos reiseñores de Eva
no Edén remoto, un pouco,
despertos, murmuramos,

29 Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005. Non se conserva o orixinal.

But, the day gone by,
Silence and sleep like fields
Of amaranth lie.

mais, o día acabado,
silencio e sono xacen
cal campos de amaranto.

AUTUMN

There is a wind where the rose was,
Cold rain where sweet grass was,
And clouds like sheep
Stream o'er the steep
Grey skies where the lark was.

Nought warm where your hand was,
Nought gold where your hair was,
But phantom, forlorn,
Beneath the thorn,
Your ghost where your face was.

Cold wind where your voice was,
Tears, tears where my heart was,
And ever with me,
Child, ever with me,
Silence where hope was.

OUTONO³⁰

Hai un vento alí onde a rosa estaba;
fría choiva, onde herba tenra estava;
e nubes, cal carneiros,
percorren os cincientos
ceos pendentes, onde a laverca estava.

Nada de ouro onde o cabelo teu estava;
nada quente, onde a túa man estava;
mais, espectro, esquecido,
debaixo do espiño,
teu fantasma onde o teu rostro estava.

Ventos tristes onde a túa voz estava;
bágoas, bágoas, onde o meu cor estava;
e pra sempre comigo,
neno, sempre comigo,
o silencio, alí onde a espranza estava.

30 Publicada no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005. Non se conserva o orixinal.

John Masefield

(Ledbury, Inglaterra, 1878 –

Abingdon, Inglaterra, 1967)

John Masefield foi un poeta inglés coñecido principalmente polos seus poemas narrativos e a súa poesía sobre o mar, na que destaca o poema *Sea Fever*. De novo entrou como aprendiz de mariñeiro nun barco no que navegaría varios anos. Despois viviría en Estados Unidos, para finalmente instalarse en Londres. Escribiu tamén novelas de aventuras e varias obras de literatura infantil. En 1930 concedéuselle o posto de poeta laureado do Reino Unido e en 1935 recibiu a Orde do Mérito do Reino Unido.

OBRA SELECTA: *Salt-Water Ballads* (1902),
Salt-Water Poems and Ballads (1916), *The Dream* (1922), *Midsummer Night* (1928),
The Bluebells (1961).

SEA FEVER

I must go down to the seas again, to the lonely sea and the sky,
And all I ask is a tall ship and a star to steer her by;
And the wheel's kick and the wind's song and the white sail's
shaking,
And a grey mist on the sea's face, and a grey dawn breaking.

I must go down to the seas again, for the call of the running tide
Is a wild call and a clear call that may not be denied;
And all I ask is a windy day with the white clouds flying,
And the flung spray and the blown spume, and the sea-gulls
crying.

I must go down to the seas again, to the vagrant gypsy life,
To the gull's way and the whale's way where the wind's like a
whetted knife;
And all I ask is a merry yarn from a laughing fellow-rover,
And quiet sleep and a sweet dream when the long trick's over.

FEBRE DO MAR³¹

Hei baixar outra vez ao mar, ao ceo, e ao mar senlleiro,
e só pido un outo barco, e unha estrela de guieiro,
e o golpe do leme, e o canto do ar, e as brancas velas que tremen
e a brétema gris na face do mar, e o romper dun gris abrente.

Hei baixar outra vez ao mar; cando chama a marea que corre,
a chamada é crara e selvaxe, non se pode negar quen a escoite.
E só pido un día de vento, con brancas nubes que voan,
e salseiros lanzados, escuma no ar, e o berro das gaivotas.

Hei baixar outra vez ao mar, ao errante vivir do xitano,
o vivir da gaivota e da balea, onde o vento é coitelo afiado.
E só pido uns contos ledos dun ridente compañoero,
e, ao termo da longa vixía, soños doces, sono quedo.

31 Publicada no Faro de Vigo do 6 de decembro de 1964 e no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

THE SELF

Here in the self is all that man can know
Of Beauty, all the wonder, all the power,
All the unearthly colour, all the glow,
Here in the self which withers like a flower;

Here in the self which fades as hours pass,
And droops and dies and rots and is forgotten
Sooner, by ages, than the mirroring glass
In which it sees its glory still unrotten.

Here in the flesh, within the flesh, behind,
Swift in the blood and throbbing on the bone,
Beauty herself, the universal mind,
Eternal April wandering alone;

The God, the holy Ghost, the atoning Lord,
Here in the flesh, the never yet explored.

O SER³²

Eiquí no ser se atopa canto pode saber
o home da Beleza, a cor do más alá,
e toda marabilla, resplendor, e poder,
eiquí no ser que como a fror se murchará.

Niste ser que se esvai, co decorrer do tempo.
e desfalece e morre, apodrece, e se esquece
moitas edades antes que o vidro do espello
que refrexen súa groria antes de apodrecerse.

Eiquí na carne, e dentro da carne, e detrás dela,
dentro do sangue rando, palpitando no óso,
o esprito universal está, a Beleza mesma,
está o Abril eterno, que vaga soio;

O Dios, o Santo Esprito, o Cristo que expiara,
eiquí dentro da carne, inda non explorada.

32 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

BEAUTY

I have seen dawn and sunset on moors and windy hills
Coming in solemn beauty like slow old tunes of Spain:
I have seen the lady April bringing the daffodils,
Bringing the springing grass and the soft warm April rain.
I have heard the song of the blossoms and the old chant of the
sea,
And seen strange lands from under the arched white sails of
ships;
But the loveliest things of beauty God ever has showed to me
Are her voice, and her hair, and eyes, and the dear red curve of her
lips.

BELEZA³³

Vin chegar o abreite e a noite sobre montes batidos do vento
coa solemne beleza das lentas e antigas cancións españolas.
Teño visto a señora de abril, que traguía os narcisos marellos.
A herma que xurde da terra, e a choiva de abril, maina e morna
baixo o arco das velas, tan brancas, teño ollado paisaxes estranhas;
escoitei as cantigas das frores e do mar os cantares moi vellos.
Mailas cousas más belas de todas as que Deus me amostrou son
súa cara,
seus cabelos, seus ollos e a curva, vermella, querida dos seus bei-
zos.

33 Orixinal mecanografado. Publicada previamente no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

A CONSECRATION

Not of the princes and prelates with periwigged charioteers
Riding triumphantly laurelled to lap the fat of the years, –
Rather the scorned – the rejected – the men hemmed in with the
spears;

The men of the tattered battalion which fights till it dies,
Dazed with the dust of the battle, the din and the cries,
The men with the broken heads and the blood running into their eyes.

Not the be-medalled Commander, beloved of the throne,
Riding cock-horse to parade when the bugles are blown,
But the lads who carried the koppie and cannot be known.

Not the ruler for me, but the ranker, the tramp of the road,
The slave with the sack on his shoulders pricked on with the goad,
The man with too weighty a burden, too weary a load.

The sailor, the stoker of steamers, the man with the clout,
The chantyman bent at the halliards putting a tune to the shout,
The drowsy man at the wheel and the tired lookout.

UNHA CONSAGRACIÓN³⁴

Non de prelados ou reis, cando pasan, de louros coroados,
triunfais, de perruca os cocheiros, a lamber a gordura dos anos,
mais dos parias que todos desprezan, –os homes por lanzas cercados;

Os homes da tropa en farrapos, que loitan ata caer mortos,
atordados co po da batalla, os berros e estrondo,
os homes coas testas crebadas e sangue nos ollos.

Non o xefe, querido no pazo, no peito as medallas,
que ao son das trompetas cabalga orgulloso á parada,
mais os mozos que a cota tomaron, como se chamaban?

Vagamundos, homes das fileiras –non quero o que manda–,
o escravo co saco no lombo, a guillada na espalda,
o home con carga de más, con peso que esmaga.

Mariñeiro, fogueiro do barco, o home
co pano,
o que canta –música no berro– nas drizas curvado,
timonel que cae de sono, vixía
cansado.

34 Publicada previamente no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego* da editorial Alborada (1949), reeditado por Galaxia en 2005.

Others may sing of the wine and the wealth and the mirth,
The portly presence of potentates goodly in girth;
Mine be the dirt and the dross, the dust and scum of the earth!

Theirs be the music, the colour, the glory, the gold;
Mine be a handful of ashes, a mouthful of mould.
Of the maimed, of the halt and the blind in the rain and the cold –
Of these shall my songs be fashioned, my tales be told.

Amen.

Que outros vos canten o viño, a ledicia, a fartura,
a presenza impoñente dos grandes, de ampla cintura,
pra min quero a lama e a fez, poeira da terra e escuma.

Pra eles a música, a cor e glorias e ouro;
pra min manchea de cinzas, bocado de mofo.
Dos tollidos no frío e na choiva, dos cegos, dos coxos,
e deles que os cantos farei, que direi os meus contos.

Amén.

Thomas Moore

(Dublín, Irlanda, 1779 –

Sloperton, Inglaterra, 1852)

Considerado por moitos o bardo nacional de

Irlanda, Thomas Moore graduouse no Trinity College de Dublín en 1799, ano no que se mudou a Londres para estudar Dereito. Axiña colleitou éxitos cos seus poemas, dos que comezou a percibir un salario bastante regular grazas á publicación das súas *Irish Melodies* entre 1807 e 1834, que ademais lle garantiron o apoio e a admiración dos nacionalistas irlandeses. Moore compartía unha fonda amizade con Percy Bysshe Shelley e con Lord Byron, de quen recibiu as memorias.

OBRA SELECTA: *Irish Melodies* (1807-34), *Lalla Rookh* (1817), *Alciphron* (1939).

THE HARP THAT ONCE THROUGH TARA'S HALLS

The harp that once through Tara's halls
The soul of music shed,
Now hangs as mute on Tara's walls
As if that soul were fled.
So sleeps the pride of former days,
So glory's thrill is o'er,
And hearts that once beat high for praise,
Now feel that pulse no more!

No more to chiefs and ladies bright
The harp of Tara swells;
The chord alone that breaks at night,
Its tale of ruin tells.
Thus Freedom now so seldom wakes,
The only throb she gives
Is when some heart indignant breaks,
To show that still she lives.

A ARPA DE TARA³⁵

A arpa que un día nas salas de Tara
da música a alma vertía,
pendura hoxe muda nos muros de Tara
cal si aquela alma fuxira.

Así se findou o tremere da groria,
e durme de antano o orgulo
e os bos corazóns latexando na loa
non sinten xa máis aquel pulso.

Para os chefes e as damas brilantes xa hoxe
a arpa de Tara non se inza,
o acorde senlleiro que soa na noite
só conta unha historia de ruína.

Así a Libertade ben pouco hoxe esperta,
e o seu latexar só se sinte
si algúm corazón, indignado, rebenta
pra amostrar que Ela inda vive.

35 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 12 de decembro de 1965.

THE MINSTREL BOY

The Minstrel Boy to the war is gone,
In the ranks of death you'll find him;
His father's sword he has girded on,
And his wild harp slung behind him,—
'Land of song!' said the warrior-bard,
'Though all the world betrays thee,
One sword, at least, thy rights shall guard,
One faithful harp shall praise thee!'

The Minstrel fell! — but the foeman's chain
Could not bring his proud soul under;
The harp he loved ne'er spoke again,
For he tore its clouds asunder;
And said, 'No chains shall sully thee,
Thou soul of love and bravery!
Thy songs were made for the pure and free,
They shall never sound in slavery.'

O MOZO TROVADOR³⁶

Pra a guerra foise o mozo trovador,
que nas fías da morte xa se atopa,
cinguiu do pai a espada e pendurou
a súa arpa indómita ás costas.

E dixo, “Ouh ti, terra do cantar!,
si todos te atraicioan,
hai unha espada para te gardar,
e unha fidel arpa que te louva”.

Caeu o mozo, mais hostil grillón
non venceu a alma súa orgulosa,
a arpa amada nunca más falou,
pois rachou as súas cordas todas.

E “Os ferros”, dixo, “non te han lixar,
de herois e amantes alma!

Naceu pra os puros, ceibes, teu cantar,
nunca, nunca has soar escrava”.

36 Publicada no Faro de Vigo do 6 de decembro de 1965.

Antoine Ó Raifteiri

(Kiltimagh, Mayo, Irlanda, 1779 –

Craughwell, Galway, Irlanda, 1835)

Poeta en lingua irlandesa e a miúdo

considerado o último bardo itinerante.

Por causa dunha viruela quedou cego de
neno, e dedicou a súa vida a tocar o violín
e interpretar as súas cancións e poemas
para as clases altas irlandesas. Non
publicou obra en vida, mais intelectuais
coma Lady Gregory ou Douglas
Hyde, figuras clave do *Irish Literary
Revival*, divulgaron os seus poemas
postumamente.

I AM RAFTERY THE POET

I am Raftery the poet
Full of hope and love
With no light in my eyes
With gentleness that has no misery

Going west upon my pilgrimage
By the light of my heart
Though feeble and tired
To the end of my rove.

Behold me now
With my back to the wall
Playing music
Unto empty pockets.

(Do gaélico de Antoine Ó Raifteiri. Versión inglesa de Douglas Hyde).

SOU RAFTERY³⁷

Sou Raftery, o Poeta,
cheo de amor e de espranza,
con ollos que non teñen luz,
e con tenrura sen pena.

Vou cara ó Poente en pelerinaxe,
pola luz do corazón,
débil e canso
deica o fin do camiño.

Olládeme agora,
cara á parede,
tocándolle música
a petos baleiros.

37 Orixinal mecanografado. Publicada no Faro de Vigo do 27 de agosto de 1961 e no Grial nº 43.

Aogán Ó Rathaille (Egan O'Rahilly)

(Irlanda, c. 1670 – 1726)

Poeta en lingua irlandesa, crese que naceu no seo dunha familia acomodada. Estudou inglés, latín e historia e literatura irlandesas, traballou como escriba e acadou o título de *ollamh* ou poeta de élite. Porén, na época na que viviu producíronse grandes cambios na sociedade irlandesa que levaron á opresión da lingua gaélica e á morte da tradición bárdica e condenaron a Ó Rathaille a unha vida de pobreza nos seus últimos anos. Foi o creador do poema *Aisling*, un tipo de poema codificado no que se representa a Irlanda como muller.

OBRA SELECTA: *Dánta Aodhagáí Uí Rathaille*
(1900)

INIS FÁL

Now may we turn aside and dry our tears,
And comfort us, and lay aside our fears,
For all is gone—all comely quality,
All gentleness and hospitality,
All courtesy and merriment is gone;
Our virtues all are withered every one,
Our music vanished and our skill to sing:
Now may we quiet us and quit our moan,
Nothing is whole that could be broke; no thing
Remains to us of all that was our own.

(Do gaélico de Aogan Ó Rathaille. Versión inglesa de James Stephens).

INIS FÁL³⁸

Podémonos voltar, secar as bágoas
esquecernos do medo e más das mágoas;
todo se foi –toda boa cualidade,
a xentileza e hospitalidade,
cortesía e ledicia xa morreron,
virtudes todas que esmoreceron.
Foise a música, o arte de cantar—
calémonos, pra que chorar?,
si ren nos fica enteiro que puido crebar,
si nada fica xa do noso ben.

38 Orixinal mecanografado. Publicada no Faro de Vigo do 27 de agosto de 1961.

Padraig Pearse

(Dublín, Irlanda, 1879 – 1916)

Poeta e intelectual nacionalista irlandés. En 1896 uniuse á Liga Gaélica (*Conradh na Gaeilge*) e uns anos máis tarde pasou a ser o editor principal do xornal asociado *An Claidheamh Soluis*. Foi un dos líderes principais do Alzamento de Pascua de 1916 contra os ingleses, que resultou na súa execución. Consideraba que a lingua era un elemento fundamental da construción da cultura e fundou unha escola bilingüe para nenos. Escribiu tanto poesía coma prosa e teatro, ademais de numerosos ensaios políticos e sobre a lingua irlandesa.

OBRA SELECTA: *The complete works of P. H. Pearse* (1924), *The coming revolution: Political Writings of Patrick Pearse* (2012)

I AM IRELAND

I am Ireland,
Older than the Hag of Beara.

Great my pride,
I gave birth to brave Cuchulain.

Great my shame,
My own children killed their mother.

I am Ireland,
Lonelier than the Hag of Beara.

(Do gaélico de Padraig Pearse. Versión inglesa de Lady Gregory).

SOU IRLANDA³⁹

Sou Irlanda,
máis vella que a Meiga de Beara.

Grande o meu orgulo,
de míñ nasceu o valente Cuchulain.

Grande a miña vergoña,
os meus fillos mataron a nai.

Sou Irlanda,
máis soia que a Meiga de Beara.

39 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

Christina Rossetti

(Londres, Inglaterra, 1830 – 1894)

Christina Rossetti está considerada como unha das poetas inglesas máis importantes do século XIX, e é famosa principalmente polo seu libro *Goblin Market and other poems* (1862). Pertenceu ao grupo dos intelectuais prerrafaelitas xunto co seu irmán Dante Gabriel Rossetti. Entre as súas composicións destacan os seus poemas fantásticos e os seus escritos para nenos, ademais, nomeadamente, dos seus poemas de temática relixiosa.

OBRA SELECTA: *Goblin Market and Other Poems* (1862), *A Pageant and Other Poems* (1881), *New Poems* (1896).

A BIRTHDAY

My heart is like a singing bird
Whose nest is in a water'd shoot;
My heart is like an apple-tree
Whose boughs are bent with thickset fruit;
My heart is like a rainbow shell
That paddles in a halcyon sea;
My heart is gladder than all these
Because my love is come to me.

Raise me a dais of silk and down;
Hang it with vair and purple dyes;
Carve it in doves and pomegranates,
And peacocks with a hundred eyes;
Work it in gold and silver grapes,
In leaves and silver fleurs-de-lys;
Because the birthday of my life
Is come, my love is come to me.

NADAL⁴⁰

Meu corazón é paxaro a cantar
que aniña en brote ribeirán;
meu cor é árbore a dobrar
ponlas co peso das mazáns;
cuncha irisada no en calmo mar
vogando vai este meu cor,
máis ledo que eles, moito más,
porque chegou o meu amor.

Dosel de prume e seda fai;
armiño e púrpura has colgar;
os ollos cen do pavo real,
pomba e granada me bordar;
folhas e arxéntea fror de lis,
uvas de prata e ouro has pór;
porque da vida o meu Nadal
chegou, chegomé o meu amor.

40 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

SONG

Two doves upon the selfsame branch,
Two lilies on a single stem,
Two butterflies upon one flower:--
O happy they who look on them.

Who look upon them hand in hand
Flushed in the rosy summer light;
Who look upon them hand in hand
And never give a thought to night.

CANTIGA⁴¹

Dúas pombas nunha ponla só,
dous lirios que un só tallo teen,
dúas bolboretas nunha fror:
ai ledos, ledos os que as ven.

Que as ven da man colléndose,
roibos na rosa luz do vrán;
que as ven da man colléndose,
i en noite xa non pensan máis.

41 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

MIRAGE

The hope I dreamed of was a dream,
Was but a dream; and now I wake
Exceeding comfortless, and worn, and old,
For a dream's sake.

I hang my harp upon a tree,
A weeping willow in a lake;
I hang my silenced harp there, wrung and snapt
For a dream's sake.

Lie still, lie still, my breaking heart;
My silent heart, lie still and break:
Life, and the world, and mine own self, are changed
For a dream's sake.

MIRAGE⁴²

A espranza que soñei era só un soño,
un soño nada más; e agora acordo
toda desconfortada, e cansa, e vella,
por mor dun soño.

A iarpa dunha árbore penduro,
na lagoa, nun salgueiral choroso;
tan silenziosa, e torturada, e rota,
por mor dun soño.

Quedo, meu corazón que crebas, quedo;
corazón, creba quedo e silenzoso:
A vida, o mundo, e o meu ser cambiaron
por mor dun soño.

42 Orixinal mecanografado. Publicada no Faro de Vigo do 11 de novembro de 1964 e no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, publicado pola familia Lede Castro.

A CHILL

What can lambkins do
All the keen night through?
Nestle by their woolly mother
The careful ewe.

What can nestlings do
In the nightly dew?
Sleep beneath their mother's wing
Till day breaks anew.

If in a field or tree
There might only be
Such a warm soft sleeping-place
Found for me!

QUE HAN FACER CORDEIRIÑOS?⁴³

Que han facer cordeiriños
toda a noite á friaxe?
Acougar rentes da lanosa nai,
a ovella amante.

Que han facer paxariños
toda a noite ó relente?
Baixo das áas da súa nai dormiren
deica o abrente.

Ai si en árbore ou campo
eu topase tan soio
un logar tan quentiño e tan soave
pra o meu repouso!

43 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

SONG

O roses for the flush of youth,
And laurel for the perfect prime;
But pluck an ivy branch for me
Grown old before my time.

O violets for the grave of youth,
And bay for those dead in their prime;
Give me the withered leaves I chose
Before in the old time.

CANTIGA⁴⁴

Oh rosas pra o ardor da mocedade,
e loureiro para o primor perfeito;
mais ponla de edra has apañar pra min,
vella xa, antes de tempo.

Para a tomba dos mozos, violetas,
louro pra os mortos no primor perfeito;
mais dáme para min as follas murchas
que escollín noutro tempo.

44 Orixinal mecanografiado. Publicada na revista Grial nº 76 (Abril-Xuño 1982) e no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro. Na publicación de Grial aparece co título *Ouh rosas pra o ardor da mocedade*.

ECHO

Come to me in the silence of the night;
Come in the speaking silence of a dream;
Come with soft rounded cheeks and eyes as bright
As sunlight on a stream;
Come back in tears,
O memory, hope, love of finished years.

Oh dream how sweet, too sweet, too bitter sweet,
Whose wakening should have been in Paradise,
Where souls brimfull of love abide and meet;
Where thirsting longing eyes
Watch the slow door
That opening, letting in, lets out no more.

Yet come to me in dreams, that I may live
My very life again tho' cold in death:
Come back to me in dreams, that I may give
Pulse for pulse, breath for breath:
Speak low, lean low,
As long ago, my love, how long ago.

ECO⁴⁵

Ven a min no silenzo dunha noite;
dun soño no silenzo, en que se fala;
con lene rostro e ollos que relocen
cal luz do sol na iauga;
ven, entre choros,
memoria, espranza, amor dos anos mortos.

Soño doce demais, tan agridoce
como pra despertar tan só no ceo,
onde moran espiritos cheos de amores,
que arelantes, sedentos,
ollan a porta lenta
que abre pra entrar, mais que saír non deixa.

Mais ven a min en soños pra que eu poida
na morte fría revivir aquelo:
en soños ven a min, pra que eu devolva
cada pulso e alento:
fala baixo, incrínado,
como hai anos, amor, hai tantos anos!

45 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

ONE SEA-SIDE GRAVE

Unmindful of the roses,
Unmindful of the thorn,
A reaper tired reposes
Among his gathered corn:
So might I, till the morn!

Cold as the cold Decembers,
Past as the days that set,
While only one remembers
And all the rest forget,
But one remembers yet.

UNHA TOMBA Á BEIRA DO MAR⁴⁶

Esquecéndose das rosas,
esquecéndose da espiña,
un segador canso pousa
entre a mese recollida:
i eu, si quixese, hasta o día!

Frío cal fríos Decembres,
ido cal días que findan,
hai unha que inda se lembre
mentras os demais olvidan,
mais unha lémbrase áinda.

46 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

SONG

Oh what comes over the sea,
Shoals and quicksands past;
And what comes home to me,
Sailing slow, sailing fast?

A wind comes over the sea
With a moan in its blast;
But nothing comes home to me,
Sailing slow, sailing fast.

Let me be, let me be,
For my lot is cast:
Land or sea all's one to me,
And sail it slow or fast.

CANTIGA⁴⁷

Oh, que vén sobre do mar,
pasando areaes e baixos,
e a min que me vai chegar,
lento ou lixeiro vogando?

Un vento vén polo mar,
e no seu sopro un salaio,
mais nada me vai chegar,
lento ou lixeiro vogando.

Deixaime, deixaime en paz,
xa resolto está o meu fado,
mar ou terra, é todo igual,
lento ou lixeiro vogando.

47 Orixinal mecanografado. Publicada na revista Grial nº 76 e no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

NEXT OF KIN

The shadows gather round me, while you are in the sun:
My day is almost ended, but yours is just begun:
The winds are singing to us both and the streams are singing still.
And they fill your heart with music, but mine they cannot fill.

Your home is built in sunlight, mine in another day:
Your home is close at hand, sweet friend, but mine is far away:
Your bark is in the haven where you fain would be:
I must launch out into the deep, across the unknown sea.

You, white as dove or lily or spirit of the light:
I, stained and cold and glad to hide in the cold dark night:
You, joy to many a loving heart and light to many eyes:
I, lonely in the knowledge earth is full of vanities.

Yet when your day is over, as mine is nearly done,
And when your race is finished, as mine is almost run,
You, like me, shall cross your hands and bow your graceful head:
Yea, we twain shall sleep together in an equal bed.

SUCESORA⁴⁸

As sombras xa me envolven, mentras ti estás ó sol,
o meu día remata, o teu escomenzou,
canta pra as dúas os ventos e os regatos tamén,
e de música ateigan o teu cor, non o meu.

No sol se ergue o teu lar, mais o meu noutro día,
o teu lar está perto, lonxe o meu, doce amiga,
o teu barco no porto no que anceias estar,
i eu hei cruzar o abismo, sobre iñorado mar.

Ti es esprito de luz, lirio, branca pombiña,
cal a noite que arelo, eu sou escura e fría,
gozo de almas amantes, ti, de ollos craridade,
eu senlleira, ó saber que o mundo é só vaidade.

Mais cando, como o meu, se remate o teu día,
e finde o teu camiño, como o meu casi finda,
ti, mans en cruz, e testa graciosa sobre o peito,
como eu, dormir hemos en dous parellos leitos.

48 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

REMEMBER

Remember me when I am gone away,
Gone far away into the silent land;
When you can no more hold me by the hand,
Nor I half turn to go yet turning stay.
Remember me when no more day by day
You tell me of our future that you plann'd:
Only remember me; you understand
It will be late to counsel then or pray.
Yet if you should forget me for a while
And afterwards remember, do not grieve:
For if the darkness and corruption leave
A vestige of the thoughts that once I had,
Better by far you should forget and smile
Than that you should remember and be sad.

LÉMBRAME⁴⁹

Cando me teña ido has de lembrarme,
ido moi lonxe, pra o país silente;
cando non poidas más a man collerme,
nin eu virar pra irme, mais quedarme.

Lémbrame cando xa non has contarme,
día a día, o futuro que proiectes;
mais lémbrame tan só; ti xa comprendes,
pra consellos e pregos será tarde.

Mais, si cecais esqueces por uns días
e tornas a lembrar, non teñas pena;
pois si un vestixio a corrupción e as trebas
deixan dos pensamentos que antes tiven,
moito mellor que esquezas e sorrías,
e non que relembrando esteñas triste.

49 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

WHEN I AM DEAD, MY DEAREST

When I am dead, my dearest,
Sing no sad songs for me;
Plant thou no roses at my head,
Nor shady cypress tree:
Be the green grass above me
With showers and dewdrops wet;
And if thou wilt, remember,
And if thou wilt, forget.

I shall not see the shadows,
I shall not feel the rain;
I shall not hear the nightingale
Sing on, as if in pain:
And dreaming through the twilight
That doth not rise nor set,
Haply I may remember,
And haply may forget.

MEU AMOR, CANDO EU MORRA⁵⁰

Meu Amor, cando eu morra,
triste cantar non cantes;
ciprés sombrizo ou rosas
á testa non me prantes.
Orballo e choiva mollen
sobre min a herba verde:
e si queres, relembra,
e si queres, esquece.

Eu non hei ver as sombras,
nin hei sentir a choiva;
nin ouvirei o reiseñor
que cando canta, chora:
i en meia luz soñando,
que nin se esvai nin medra,
pode ser que me lembre,
e pode ser que esqueza.

50 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 15 de marzo de 1964 e no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

THE BOURNE

Underneath the growing grass,
Underneath the living flowers,
Deeper than the sound of showers:
There we shall not count the hours
By the shadows as they pass.

Youth and health will be but vain,
Beauty reckoned of no worth:
There a very little girth
Can hold round what once the earth
Seemed too narrow to contain.

O LINDEIRO⁵¹

Baixo da herba a medrare,
baixo das frores frondosas,
máis fondo que o son da choiva:
non hemos contalas horas
polas sombras ó pasaren.

Mocedá e saúde, vanas,
nada val alí a beleza:
e unha cerca moi pequena
cingue o que na estreita Terra
non cabere semellaba.

51 Orixinal mecanografado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro.

SLEEPING AT LAST

Sleeping at last, the trouble and tumult over,
Sleeping at last, the struggle and horror past,
Cold and white, out of sight of friend and of lover,
Sleeping at last.

No more a tired heart downcast or overcast,
No more pangs that wring or shifting fears that hover,
Sleeping at last in a dreamless sleep locked fast.
Fast asleep. Singing birds in their leafy cover
Cannot wake her, nor shake her the gusty blast.
Under the purple thyme and the purple clover
Sleeping at last.

POR FIN DURMINDO⁵²

Por fin durmindo, loitas e horrores xa findos,
por fin durmindo, mágoa e tumulto pasados,
fría e branca, invisibre pra amigo e amado,
por fin durmindo.

Xa non hai corazón abatido e canso e sombrizo,
nin pena que espreme e incerto temor axexando,
pechada nun sono sin soños, por fin durmindo.

Sono fondo. Nin han commovela os ventos raxados,
nin a esperta o cantar de paxaro en follaxe escondido,
debaixo do cravo morado e tomelo morado,
por fin durmindo.

52 Orixinal mecanografiado. Publicada no libro *Mostras da poesía de Cristina Rossetti*, editado pola familia Lede Castro e na revista Grial nº 76.

LAST PRAYER

Before the beginning Thou hast foreknown the end,
Before the birthday the death-bed was seen of Thee:
Cleanse what I cannot cleanse, mend what I cannot mend,
O Lord All-Merciful, be merciful to me.

While the end is drawing near I know not mine end;
Birth I recall not, my death I cannot foresee:
O God, arise to defend, arise to befriend,
O Lord All-Merciful, be merciful to me.

ORACIÓN DERRADEIRA⁵³

Viche o leito da morte denantes do nacer,
denantes do principio, ti sabíalo fin:
limpa e remedia aquelo que eu xa non hei facer,
Deus da Misericordia, ten piedade de min.

Non adiviño a morte nin relembro o nacer,
inda que o fin se achega non coñezo o meu fin:
érguete a defender, érguete a protexer,
Deus da Misericordia, ten piedade de min.

53 Orixinal mecanografado. Publicada na revista Grial nº 76.

James Stephens

(Dublín, Irlanda 1880 –

Londres, Inglaterra, 1950)

Poeta e escritor irlandés, coñecido polos seus contos de fadas e a súa filosofía panteísta. En Dublín entrou en contacto co escritor AE, que o animou a publicar o seu primeiro libro de poemas, *Insurrections*, en 1909, aínda que acadaría a fama especialmente coa súa novela *The Crock of Gold* (1912). Como moitos outros intelectuais da época, viuse fondamente afectado polo Alzamento de Pascua de 1916, do que ofrece a súa perspectiva no seu libro *The insurrection in Dublin* (1916). Mantivo amizade con James Joyce, que o influíu no seu estilo e no seu uso da ironía.

OBRA SELECTA: *Insurrections* (1912), *The Crock of Gold* (1912), *The insurrection in Dublin* (1916).

DEIRDRE

Do not let any woman read this verse;
It is for men, and after them their sons
And their sons' sons.

The time comes when our hearts sink utterly;
When we remember Deirdre and her tale,
And that her lips are dust.

Once she did tread the earth: men took her hand;
They looked into her eyes and said their say,
And she replied to them.

More than a thousand years it is since she
Was beautiful: she trod the waving grass;
She saw the clouds.

A thousand years! The grass is stil the same,
The clouds as lovely as they were that time
When Deirdre was alive

There has never been a woman born
Who was so beautiful, not one so beautiful
Of all the women born.

DEIRDRE⁵⁴

Que ningunha muller lea estes versos;
son para os homes, logo pra os seus fillos,
e os fillos dos seus fillos.

Afóndanse os nosos corazóns
ó lembrarnos de Deirdre, da súa historia,
dos beizos que son terra.

Sobre da terra os homes a miraron,
faláronlle, collendo a súa man,
i ela lles respondeu.

Xa fai máis de mil anos dende que ela
foi fermosa, pisou as ondas de herba,
ollou as nubes.

Mil anos! Segue como entón a herba,
as nubes como naquel tempo belas,
cando Deirdre vivía.

Mais áinda non nasceu muller algunha
que fose tan fermosa; non, ningunha
de tódalas nascidas.

54 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

Let all men go apart and mourn together;
No man can ever love her; not a man
Can ever be her lover.

No man can bend before her: no man say
What could one say to her? There are no words
That one could say to her!

Now she is but a story that is told
Beside the fire! No man can ever be
The friend of that poor queen.

Arredarvos, chorádea todos xuntos;
xa ninguén pode amala; ningún home
pode ser seu amante.

Nin curvarse ante ela pra decirle –
que lle ía decir? Si non hai verbas
que poidese decirle!

Xa non é máis que a historia que se conta
xunto do lar! Ninguén pode xa ser
o amigo daquela probe raíña.

R. L. Stevenson

(Edimburgo, Escocia, 1850 –

Vailima, Arquipélago de Samoa, 1894)

Novelista, poeta e escritor de viaxes escocés

coñecido nomeadamente polas súas novelas, entre as que están *A illa do tesouro* e *O estranxo caso do Doutor Jekyll e Mr Hyde*. Naceu en Edimburgo no seo dunha familia acomodada e, malia que a súa saúde complicou a súa escolarización, asistiu á Universidade de Edimburgo, onde comezou a desenvolver un forte rexeitamento contra as idiosincrasias e hipocrisías da sociedade burguesa. Pasou gran parte da súa vida nos Estados Unidos e nas illas do Pacífico, onde morreu en 1894.

OBRA SELECTA: *Underwoods* (1887), *Songs of Travel and Other Verses* (1896).

REQUIEM

Under the wide and starry sky,
Dig the grave and let me lie.
Glad did I live and gladly die,
And I laid me down with a will.

This be the verse you grave for me:
Here he lies where he longed to be;
Home is the sailor, home from sea,
And the hunter home from the hill.

REQUIEM⁵⁵

Baixo do ceo estrelecido, inmenso,
facei a cova i alí deixaime quedo,
ledo vivín e vou morrer contento,
sin pesar vou deitarme.

I estes versos habedes de gravar:
“Eiquí repousa, onde arelaba estar.
Tornou do monte o cazador, do mar
tornou o navegante”.

55 Orixinal manuscrito. Radiada no *Galician Programme* da BBC do 29 de setembro de 1952.

W. B. Yeats

(Dublín, Irlanda, 1865 –

Menton, Francia, 1939)

W. B. Yeats, considerado un dos poetas en lingua inglesa más importantes, recibiu o Premio Nobel de Literatura en 1923. Tivo un papel incuestionable no Rexurdimento Literario irlandés, tanto como dramaturgo e poeta como polo seu labor impulsor da cultura a través de institucións coma o Abbey Theatre e polo seu traballo político como senador do Dáil Éireann de 1922 a 1928. Moitas das súas obras están influenciadas pola súa fascinación co oculto e polas lendas pagás irlandesas.

OBRA SELECTA: *The Countess Kathleen and Various Legends and Lyrics* (1892), *The Wild Swans at Coole* (1919), *The Tower* (1928), *The Winding Stair and other poems* (1933).

HE WISHES FOR THE CLOTHS OF HEAVEN

Had I the heavens' embroidered cloths,
Enwrought with golden and silver light,
The blue and the dim and the dark cloths
Of night and light and the half-light,
I would spread the cloths under your feet:
But I, being poor, have only my dreams;
I have spread my dreams under your feet;
Tread softly because you tread on my dreams.

O NAMORADO ANCEIA OS PANOS DO CEO⁵⁶

Si eu tivese eses panos bordados do Ceo,
engarzados⁵⁷ con luces de ouro e de prata,
eses panos azules, e foscos, i escuros,
os da noite, e o día, e a meia craridade,
eu tendería os panos debaixo dos teus pés;
mais como sou tan probe, soio teño os meus soños;
tendín estes meus soños debaixo dos teus pés;
camiña docemente, que andas sobre os meus soños.

56 Orixinal mecanografado. Publicada na revista Grial nº 18. Existe outra versión mecanografada titulada *O poeta desexa os panos do ceo*

57 Traballados na versión *O poeta desexa os panos do ceo*.

HE REPROVES THE CURLEW

O curlew, cry no more in the air,
Or only to the water in the West;
Because your crying brings to my mind
passion-dimmed eyes and long heavy hair
That was shaken out over my breast:
There is enough evil in the crying of wind.

O NAMORADO REPRENDE Ó MAZARICO⁵⁸

Ouh mazarico, non chíes más no aer,
ou faino pra augas do poente soio;
pois a lembranza traime o teu lamento
de ollos que a paixón vea, e a espallarse
no meu peito cabelo mesto e longo:
hai mal dabondo no bruar do vento.

58 Orixinal mecanografiado, inédita ata esta edición.

HE GIVES HIS BELOVED CERTAIN RHYMES

Fasten your hair with a golden pin,
And bind up every wandering tress;
I bade my heart build these poor rhymes:
It worked at them, day out, day in,
Building a sorrowful loveliness
Out of the battles of old times.

You need but lift a pearl-pale hand,
And bind up your long hair and sigh;
And all men's hearts must burn and beat;
And candle-like foam on the dim sand,
And stars climbing the dew-dropping sky,
Live but to light your passing feet.

O NAMORADO DÁLLE A SÚA AMADA CERTOS VERSOS⁵⁹

Prende ese teu cabelo cun alfinete de ouro,
i enlía tódalas vagantes trenzas;
mandeille ó cor facer uns probes versos:
e neles traballei un día e outro
a construír, tristeira, unha beleza
coas antigas batallas doutro tempo.

Si ergues tan só túa man, pálida perla,
pra atar longos cabelos, sospirando,
o cor de cada home bate e arde,
e a escuma cal candela sobre da fosca area,
e as estrelas que ruben polo ceo orballado,
só viven pra alumear os teus pés ó pasaren.

59 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

AN OLD SONG RESUNG

Down by the salley gardens my love and I did meet;
She passed the salley gardens with little snow-white feet.
She bid me take love easy, as the leaves grow on the tree;
But I, being young and foolish, with her would not agree.

In a field by the river my love and I did stand,
And on my leaning shoulder she laid her snow-white hand.
She bid me take life easy, as the grass grows on the weirs;
But I was young and foolish, and now am full of tears.

UNHA VELLA CANTIGA CANTADA DE NOVO⁶⁰

Xunto ó xardín dos salgueiros coa miña amada atopeime;
pasou por alí con pés tan branquiños como a neve.
Mandoume que amase amodo, cal follas que en arbre medran;
mais, como era novo e parvo, eu non concordei con ela.

Nun campo á beira do río eu coa miña amada estaba,
súa man branca como a neve sobre o meu hombro pousada.
Mandoume vivir amodo, cal herba en presa a medrare;
mais eu era novo e parvo, e agora estou a chorare.

60 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

THE LAKE ISLE OF INNISFREE

I will arise and go now, and go to Innisfree,
And a small cabin build there, of clay and wattles made:
Nine bean-rows will I have there, a hive for the honey-bee;
And live alone in the bee-loud glade.

And I shall have some peace there, for peace comes dropping slow,
Dropping from the veils of the morning to where the cricket sings;
There midnight's all a glimmer, and noon a purple glow,
And evening full of the linnet's wings.

I will arise and go now, for always night and day
I hear lake water lapping with low sounds by the shore;
While I stand on the roadway, or on the pavements grey,
I hear it in the deep heart's core.

A ILLA DE LAGO DE INNISFREE⁶¹

Eu voume erguer e ireime, e ireime a Innisfree,
pra ter alí unha chouza de barro e ponlas feita,
colmeia e nove fías de fabas, e vivir,
eu só, na crareira, en bruído de abellas.

E algo de paz hei ter, pois a paz desce lenta,
desce dos veos do abrente deica o grilo a cantar;
tremelocer é a noite, o día fulgor violeta,
e os xílgarios enchen de áas o serán.

Eu voume erguer e ireime, pois oio, noite e día,
auga de lago a marxe lamber con maino son;
no meio do camiño, na acera cor de cinza,
a escoito no miolo do meu corazón.

61 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

THE DOLLS

A doll in the doll-maker's house
Looks at the cradle and balls:
'That is an insult to us.'
But the oldest of all the dolls
Who had seen, being kept for show,
Generations of his sort,
Out-screams the whole shelf: 'Although
There's not a man can report
Evil of this place,
The man and the woman bring
Hither to our disgrace,
A noisy and filthy thing.'
Hearing him groan and stretch
The doll-maker's wife is aware
Her husband has heard the wretch,
And crouched by the arm of his chair,
She murmurs into his ear,
Head upon shoulder leant:
'My dear, my dear, oh dear,
It was an accident.'

AS BONECAS⁶²

No taller dos brinquedos a boneca

olla pra o berce e chía:

“Pra nós esto é unha ofensa”.

Mais entón a boneca más antiga,

que vira –pois gardábana de amostra–

moitas xeneracións daquela crase,

berrou más outo que as do estante todas:

“Ben que non haxa quen poidese dare

de nós aveso informe,

para nosa vergoña

eiquí trouxeron a muller e o home

cousa porca e ruidosa”.

Ó escoitar como gruñe e se espreguiza,

decátase a muller do artesano

que o home as verbas da malvada ouvira;

se encolle da cadeira xunto ó brazo,

e marmúralle ó ouvido,

coa testa na hambreira del xacente:

“¡Meu querido, ai de min, ai meu querido,

ten sido un accidente!”.

62 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 8 de xuño de 1966.

THE FIDDLER OF DOONEY

When I play my fiddle in Dooney,
Folk dance like a wave of the sea;
My cousin is a priest in Kilvarnet,
My brother in Mocharabuiee.

I passed my brother and cousin:
They read in their books of prayer;
I read in my book of songs
I bought at the Sligo fair.

When we come to the end of time
To Peter sitting in state,
He will smile on three old spirits,
But call me first through the gate;

For the good are always the merry,
Save for an evil chance,
And the merry love the fiddle,
And the merry love to dance.
And when the folk there spy me,
They will all come up to me,
With 'Here is the fiddler of Dooney!'
And dance like a wave of the sea.

O VIOLINISTA DE DOONEY⁶³

Cando o meu violín toco en Dooney,
baila a xente cal onda do mar;
meu curmán é abade en Kiltvárnet,
i en Mocharabuiee meu irmán.

Eu pasei xunto deles e olleinos
nos seus libros de rezos a ler;
eu lía no meu, de cantigas,
que na feira de Sligo merquei.

Ó chegarmos, ó cabo do tempo,
a onde Pedro se senta con pompa,
ha sorrirlle ós tres vellos espiritos,
mais abrirme o primeiro súa porta.

Poilos bos son tamén sempre ledos,
a non ser que má sorte lles cadre,
e ós ledos lles gusta o violín
e ós ledos lles gusta bailaren.

E ó vérenme alí, toda a xente
vai chegar xunto a min e dirá,
“Éche o violinista de Dooney!”
e han bailar como a onda do mar.

63 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 3 de outubro de 1965.

A CRADLE SONG

The angels are stooping
Above your bed;
They weary of trooping
With the whimpering dead.

God's laughing in Heaven
To see you so good;
The Sailing Seven
Are gay with His mood.

I sigh that kiss you,
For I must own
That I shall miss you
When you have grown.

A UN NENO⁶⁴

Sobre da túa cama,
os anxos se dobran,
cansos da compañía
dos mortos que choran.

Ó ver que bo eres
Deus rise no Ceo,
e as Brilantes Sete
sinten gozo ó velo.

Estouche a bicar,
e bicar, pombo amado,
Canto me has fallar
ó teres medrado!

64 Orixinal mecanografado. Publicada no Faro de Vigo do 16 de agosto de 1961.

TO A CHILD DANCING IN THE WIND

Dance there upon the shore;
What need have you to care
For wind or water's roar?
And tumble out your hair
That the salt drops have wet;
Being young you have not known
The fool's triumph, nor yet
Love lost as soon as won,
Nor the best labourer dead
And all the sheaves to bind.
What need have you to dread
The monstrous crying of wind!

A UNHA NENA QUE BAILA NO VENTO⁶⁵

Baila na praia, baila;
Por que ha de darche coita
bruír de vento ou auga?
Os teus cabelos solta,
que ondas do mar mollaron;
es nova, e non tes visto
a vitoria do parvo,
o amor gaño e perdido,
morto o mellor labrego
sen atar as gavelas.
Si berra fero o vento,
por que has temelo, nena?

65 Orixinal mecanografado. Publicada no Faro de Vigo do 16 de agosto de 1961.

THE MEDITATION OF THE OLD FISHERMAN

You waves, though you dance by my feet like children at play,
Though you glow and you glance, though you purr and you dart;
In the Junes that were warmer than these are, the waves were
more gay,

When I was a boy with never a crack in my heart.

MEDITACIÓN DO VELLO PESCADOR⁶⁶

Ouh ondiñas, podedes bailar ós meus pés como nenos,
e brilar embrincar, marmullando un ron-ron,
mais eu lémbrome de ondas más ledas en Xunios más quentes,
cando eu era un neno, sin fendas no meu corazón.

66 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 16 de xullo de 1961.

WHEN YOU ARE OLD

When you are old and grey and full of sleep,
And nodding by the fire, take down this book,
And slowly read, and dream of the soft look
Your eyes had once, and of their shadows deep;

How many loved your moments of glad grace,
And loved your beauty with love false or true,
But one man loved the pilgrim soul in you,
And loved the sorrows of your changing face;

And bending down beside the glowing bars,
Murmur, a little sadly, how Love fled
And paced upon the mountains overhead
And hid his face amid a crowd of stars.

CANDO XA SEÑAS VELLA⁶⁷

Cando xa señas vella, e gris, e chea de sono
dormites xunto ao lume, colle este libro, e lendo
de vagar, soña un pouco naquel ollar tan tenro
e aquelas fondas sombras que tiveron teus ollos.

Como moitos amaron a túa gracia leda,
e esa beleza túa, de amor falso ou sentido,
mais un amou en ti o peregrino espirto,
e tódalas tristuras da túa face inqueda.

E sobre as barras roxas da lareira inclinada
marmura, un pouco triste, como o amor fuxira,
para irse a camiñar nos montes, alá enriba,
e nun mundo de estrelas esconder a súa cara.

67 Radiada no *Galician Programme* da BBC do 29 de setembro de 1952 e publicada no Faro de Vigo do 29 de setembro de 1952, e no libro *Poesía inglesa e francesa vertida ó galego*.

THE WHITE BIRDS

I would that we were, my beloved, white birds on the foam of the sea:

We tire of the flame of the meteor, before it can pass by and flee;
And the flame of the blue star of twilight, hung low on the rim of
the sky,

Has awaked in our hearts, my beloved, a sadness that never may die.

A weariness comes from those dreamers, dew-dabbled, the lily and rose,

Ah, dream not of them, my beloved, the flame of the meteor that goes,

Or the flame of the blue star that lingers hung low in the fall of the dew:

For I would we were changed to white birds on the wandering foam—I and you.

I am haunted by numberless islands, and many a Danaan shore
Time would surely forget us, and Sorrow come near us no more:
Soon far from the rose and the lily, the fret of the flames, would we be,

Were we only white birds, my beloved, buoyed out on the foam of the sea.

AS AVES BRANCAS⁶⁸

Si poidésemos ser, miña amada, brancas aves na escuma do mar!
Xa nos cansa o meteoro namentras a súa chama inda fica a brilar;
e o luceiro azulado da tarde, que no borde do ceo se pendura,
espertounos coa chama na ialma, miña amada, inmorrente tris-
tura.

Un fastío nos chega do lirio e da rosa, orballados no ensoño;
ah, non soñes con eles, amada, nin coa luz do fuxinte meteoro,
ou da estrela azulada que agarda, pendurada do orballo na queda,
pois trocarnos en dúas aves brancas sobre a escuma vagante qui-
xera!

Enfeítízanme innúmeras illas, e tantas Dansanas ribeiras,
onde o tempo nos esquecería, e xamais chegarían as penas;
lonxe axiña da rosa e do lirio, e da chama de inquedo brilar,
¡si poidésemos ser aves brancas, aboando na escuma do mar!

68 Radiada no *Galician Programme* da BBC do 21 de maio de 1950 e incluída no ensaio sobre a poesía de Rosalía de Castro e Cristina Rossetti de Plácido Castro.

HE TELLS OF A VALLEY FULL OF LOVERS

I dreamed that I stood in a valley, and amid sighs,
For happy lovers passed two by two where I stood;
And I dreamed my lost love came stealthily out of the wood
With her cloud-pale eyelids falling on dream-dimmed eyes:
I cried in my dream, O women, bid the young men lay
Their heads on your knees, and drown their eyes with your fair,
Or remembering hers they will find no other face fair
Till all the valleys of the world have been withered away.

O NAMORADO FALA DUN VAL CHEO DE AMANTES⁶⁹

Eu soñei que nun val me atopaba, e todo arredor meu sospiros,
pois pasábanme á beira parexas de amantes ditosos;
e soñei como a amada perdida saía con tento do bosco,
coas pálpebras –pálidas nubes– sobre ollos por soños esvaídos.
E claméi no meu soño, Ouh mulleres! mandade que pousen os
mozos
sobre os vosos xoellos a testa, e que afoguen nesas cabeleiras
os seus ollos, pois si eles a lembrar, non han topar bela
face algunha, até os vales do mundo se murcharen todos.

69 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

A DRINKING SONG

Wine comes in at the mouth
And love comes in at the eye;
That's all we shall know for truth
Before we grow old and die.
I lift the glass to my mouth,
I look at you, and I sigh.

UNHA CANTIGA PRA BEBER⁷⁰

Entra o amor polos ollos,
i entra pola boca o viño;
deica un ser vello e morto
só sabe de certo iso,
ergo á boca iste meu copo,
ollo para ti, e sospiro.

70 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

THE OLD MEN ADMIRING THEMSELVES IN THE WATER

I heard the old, old men say,
‘Everything alters,
And one by one we drop away.’
They had hands like claws, and their knees
Were twisted like the old thorn-trees
By the waters.
I heard the old, old men say,
‘All that’s beautiful drifts away
Like the waters.’

OS VELLOS A SE ADEMIRAREN NAS AUGAS⁷¹

Ouvín que os vellos, vellos, decían,
“Toda cousa vese mudada,
e imos caíndo, día tras día”.

Tiñan as mans como poutas, e xoellos
retortos como os espiños vellos
á beira das augas.

Ouvín que os vellos, vellos, decían,
“Todo o fermoso vaise á deriva,
o mesmo que as augas”.

71 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

HOUND VOICE

Because we love bare hills and stunted trees
And were the last to choose the settled ground,
Its boredom of the desk or of the spade, because
So many years companioned by a hound,
Our voices carry; and though slumber-bound,
Some few half wake and half renew their choice,
Give tongue, proclaim their hidden name -- 'Hound Voice.'

The women that I picked spoke sweet and low
And yet gave tongue. 'Hound Voices' were they all.
We picked each other from afar and knew
What hour of terror comes to test the soul,
And in that terror's name obeyed the call,

And understood, what none have understood,
Those images that waken in the blood.

VOCES DE PODENGO⁷²

Por amar montes ermos e arbres mal medrados,
 e ser os derradeiros en escollermos terras⁷³
 poboadas, e o fastío do pupitre e do sacho,
 por ter sido un podengo nosa compaña de anos,
 a nosa voz alcanza; e inda en sono pechados,
 algúns meio renovan a escolma, e meio espertos,
 dan voz ó seu oculto nome –“Voz de Podengo⁷⁴”.

As donas que escollín baixo e doce falaban,
 mais dabán voz, e todas eran “Voz de Podengo”.
 Soupemos ó ser feita nosa escolma lonxana
 que ha vir probar a ialma unha hora de medo,

i en nome desa hora a orde obedecemos,
 e comprendemos algo que inda non comprendera⁷⁵
 ninguén –esas imaxes que no sangue se espertan.

72 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición. Consérvase tamén outra versión mecanografiada que leva o título *Voz de sabueso*.

73 Na versión *Voz de sabueso: e que os últimos fomos en escollermos terras | poboadas*

74 *Sabueso* na versión *Voz de sabueso*.

75 Na versión *Voz de sabueso: e comprendemos algo que ninguén comprendera | dentanes*

Some day we shall get up before the dawn
And find our ancient hounds before the door,
And wide awake know that the hunt is on;
Stumbling upon the blood-dark track once more,
Then stumbling to the kill beside the shore;
Then cleaning out and bandaging of wounds,
And chants of victory amid the encircling hounds.

Hemos un día erguernos denantes que amaneza,
pra atopar ante a porta os podengos de antano,
sabendo, xa acordados, que a caza recomenza;
e a tombos toparemos⁷⁶ de novo o escuro rastro
de sangue, pra á matanza na ribeira chegarmos;
logo será o limpar e o vendar de feridas,
i en cerco de podengos, vitoriosas cantigas.

76 Acharemos na versión *Voz de sabueso*.

WHAT THEN?

His chosen comrades thought at school
He must grow a famous man;
He thought the same and lived by rule,
All his twenties crammed with toil;
'What then?' sang Plato's ghost. 'What then?'

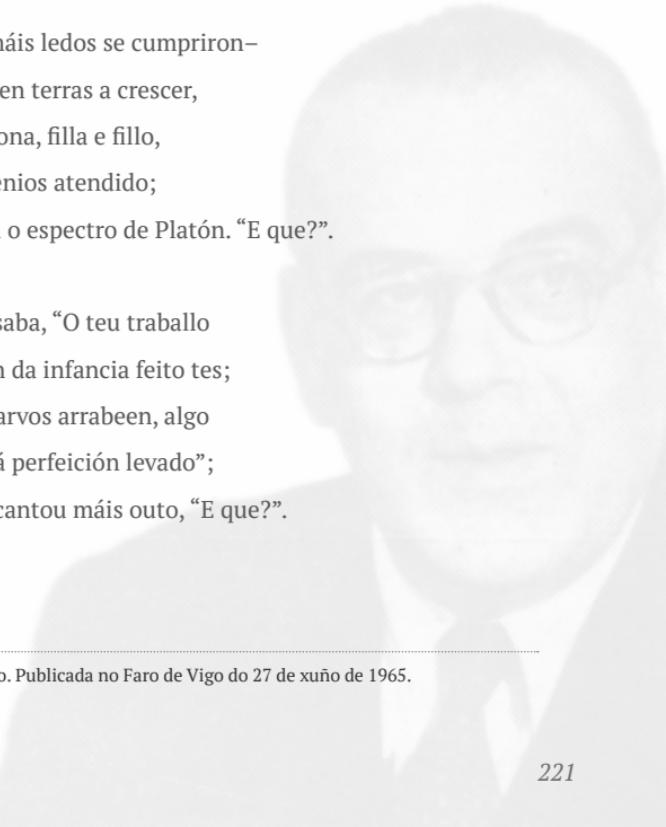
Everything he wrote was read,
After certain years he won
Sufficient money for his need,
Friends that have been friends indeed;
'What then?' sang Plato's ghost. 'What then?'

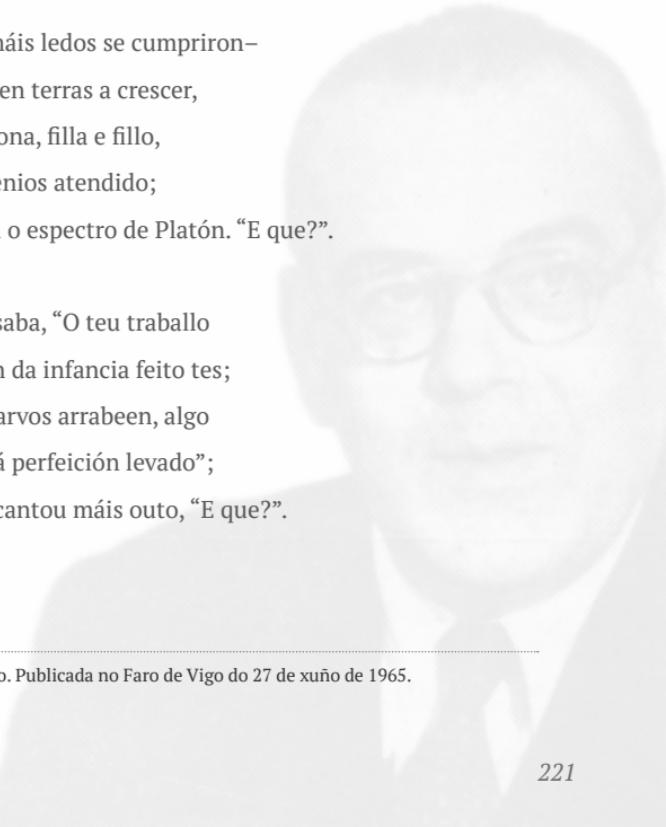
All his happier dreams came true –
A small old house, wife, daughter, son,
Grounds where plum and cabbage grew,
poets and Wits about him drew;
'What then.'? sang Plato's ghost. 'What then?'

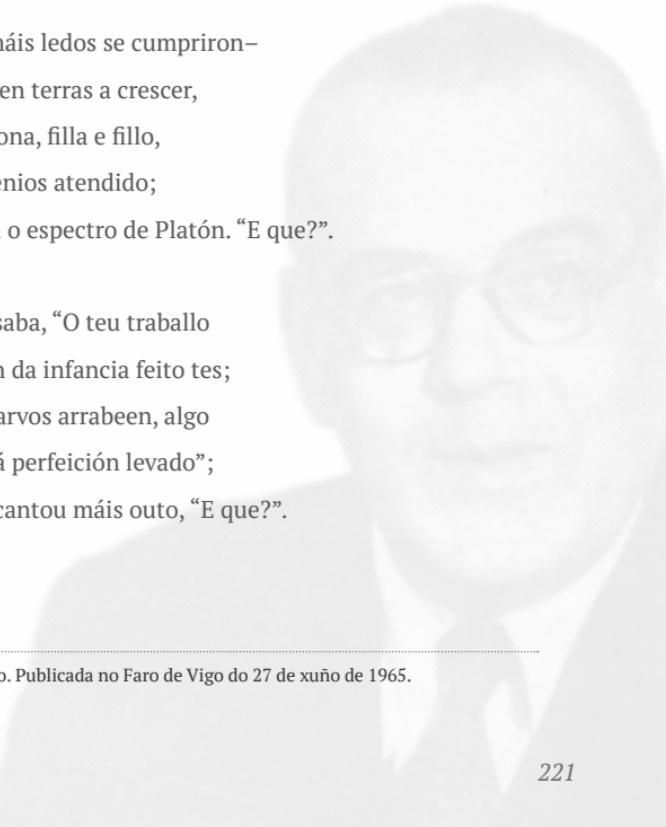
The work is done,' grown old he thought,
'According to my boyish plan;
Let the fools rage, I swerved in naught,
Something to perfection brought';
But louder sang that ghost, 'What then?'

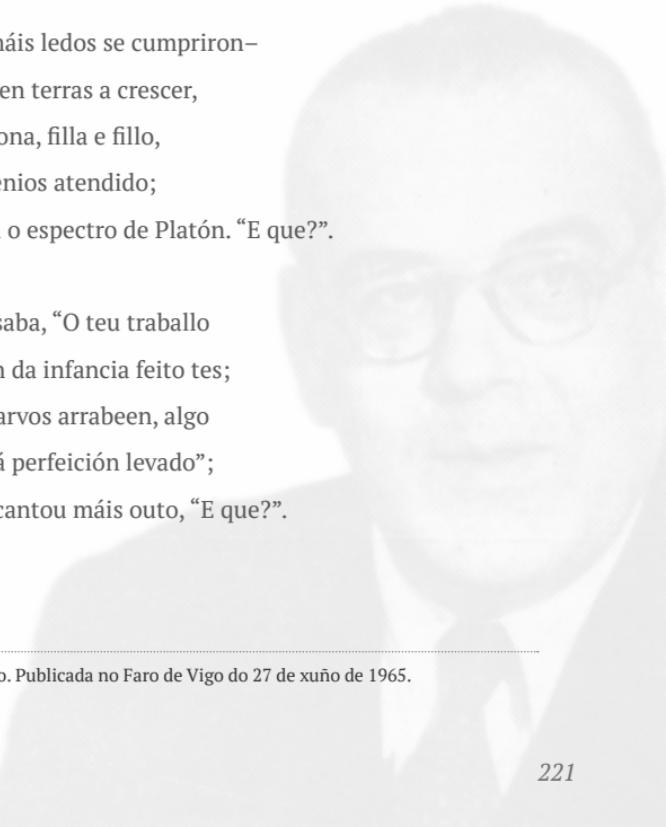

E QUE?⁷⁷

Seus mellores amigos xa dixeran,
na escola, que famoso había ser;
el tamén o pensou, viveu por régoa,
seus anos vintes todos cheos de angueiras;
“E que?” cantou o espectro de Platón. “E que?”.

Todo canto escrebera fora lido,
certos anos despois chegou a ter
abondoso diñeiro pra o preciso,
amigos que eran en verdade amigos,
“E que?” cantou o espectro de Platón. “E que?”.

Os seus soños más ledos se cumpriron—
repolo, ameixa, en terras a crescer,
casiña antiga, dona, filla e fillo,
de Poetas e Inxenios atendido;
“E que?” cantou o espectro de Platón. “E que?”.

Xa de vello pensaba, “O teu traballo
conforme ó pran da infancia feito tes;
e, inda que os parvos arrabeen, algo
foi, sen arredo, á perfeición levado”;
Mailo espectro cantou máis outo, “E que?”.

77 Orixinal mecanografiado. Publicada no Faro de Vigo do 27 de xuño de 1965.

DEATH

Nor dread nor hope attend
A dying animal;
A man awaits his end
Dreading and hoping all;
Many times he died,
Many times rose again.
A great man in his pride
Confronting murderous men
Casts derision upon
Supersession of breath;
He knows death to the bone
Man has created death.

A MORTE⁷⁸

Nin o temor nin a espranza
velan o animal que morre;
mentras o seu fin agarda
todo espera e soña o home;
moitas veces ten el morto,
pra de novo terse erguido.
Un grande home, orguloso,
enfrentándose a asesinos,
da renuncia ó seu alento
se mofa; coñece o home
a morte hasta os ósos mesmos—
o home creou a morte.

78 Orixinal mecanografado, inédito ata esta edición.

THE COLLAR-BONE OF A HARE

Would I could cast a sail on the water
Where many a king has gone
And many a king's daughter,
And alight at the comely trees and the lawn,
The playing upon pipes and the dancing,
And learn that the best thing is
To change my loves while dancing
And pay but a kiss for a kiss.

I would find by the edge of that water
The collar-bone of a hare
Worn thin by the lapping of water,
And pierce it through with a gimlet and stare
At the old bitter world where they marry in churches,
And laugh over the untroubled water
At all who marry in churches,
Through the white thin bone of a hare.

UN ÓSO DE PEITO DE LEBRE⁷⁹

Quen poidese lanzar unha vela na iauga
onde rei apôs rei se ten ido
e fillas de rei foron tantas;
e descer xunto o céspede e arbres garridos
as gaitas que soan e o baile,
pra aprender que, de todo, o mellor é cambear
meus aulores no meio do baile,
e só un bico con outro pagar.

Toparía na marxe da iauga
un óso de peito de lebre
que aguzara o lambere da iauga,
pra o furar cun barreno, e fitare por ele
o amargo vello mundo, onde casan na igrexa,
e rirme por riba da prácida iauga
de tódalas xentes que casan na igrexa –
a ollar por un branco óso fino de lebre.

79 Orixinal mecanografiado, inédito ata esta edición.

SEGUNDA PARTE

As Rubáiyát de Omar Kháyyám

Introdución do tradutor

No ano de 1959 conmemorouse o Centenario da publicación dunha das más famosas obras de literatura inglesa. Un volumen hoxe soado e que ten ademais unha curiosa historia. No libro do que falamos rexurdiron frores da lírica e do pensamento, vellas xa de oito séculos, mais sempre louzanas e recendentes, transplantadas dos xardíns orientais do Irán ós non menos poéticos e románticos da nórdica Inglaterra; traguidas dende os tempos dos fastuosos Emperadores Alp Arslán e Malik Shah deica a época da máis poderosa Raíña-Emperadora da Idade Moderna; vertida a súa beleza da antiga e poética língua persa no rico molde da fala inglesa, áinda non nacida cando Omar Khayyám escribira as súas incomparables “Rubáiyát”.

Cousa tamén extraordinaria –aquele pequeno volume que caíra, na data da súa saída do prelo, e por máis uns anos, no máis compreto silenzo, sen unha soia crítica ou reseña en revistas ou xornaes, e indo a rematar axiña a edición enteira no caixón dos “restos de edición”, pra ser vendida a un penique o exemplar– xurdeu de súpeto, despois do inicial esquecemento, como un dos éxitos literarios máis famosos que se teñen coñecido. Acollido coas ferventes loubanzas dos intelectuais; publicado nos seus millóns de exemplares no descurso de cen anos, en edición tras edición, dende as máis modestas até as luxosamente ilustradas; o presente favorito dos ingleses nos aniversarios e no Nadal; a máis loubada versión poética que endexamais se teña feito dunha língua a outra...

OMAR KHAYYÁM DE NAISHÁPÚR

Era tal libro o que levaba por tíduo “The Rubáiyát of Omar Khayyám”. O traductor inglés que fixo a versión na súa língoa das estrofas orixinaes do poeta persa precedía os seus versos dunha nota biográfica titulada “Omar Khayyám, O Astrónomo-Poeta da Persia”. Esta nota constaba principalmente da transcripción dun artigo publicado na “Calcuta Review” no ano 1857, da autoría de Edward Cowell, amigo de Edward FitzGerald e o seu antigo profesor de persa. Fora tamén o propio Cowell quen lle tiña un ano antes brindado o seu antigo alumno a copia dun manuscrito que contiña parte da obra do poeta oriental, presente que foi a orixe do fondo intrés de FitzGerald na poesía de Omar. Cowell tiña procurado os datos que foran a base do seu artigo na “Historia dos Asesinos” de Mirkond, na que se contiña as memorias, ou “Testamento”, do Visir Nizám al Mulk, proteitor e amigo do autor orixinal das “Rubáiyát”.

O que sigue é un resumen das anteditas notas biográficas, oferecidas por FitzGerald ós seus leitores hai cen anos:

O poeta persa Omar Khayyám naceu na cidade de Naishápúr, na segunda metade do século XI. Na escola do sabio Imán Mowaffak foi compañoiro de estudios de Nizam al Mulk, que había ser más tarde Visir dos Sultáns Alp Arslán e Malik Shah. Tamén foi Omar condiscípulo de Hasán ben Sabbáh, coñecido moitos anos más tarde polo nome de “O Vello das Montañas”, o medoño xefe da “Seita dos Asesinos”. Cóntase que os tres estudiantes conviñeran en que aquel que conquerise primeiro o poder e a riqueza compartiría a súa prosperidade cos seus antigos compañoiros. Foi a Nizám a quen máis de présa lle sorriu a Fortuna, pois como se dixo chegou a acadar a eminencia do posto de Visir dos Sultáns da Persia.

Non se esqueceu o Visir de comprar a súa promesa, e cando Hasán se lle apresentou, concedeulle o que iste máis anceiaba, un posto no gober-

no do país. Mailas ambicións do futuro “Vello das Montañas” non se atoparon satisfeitas, e ó pouco tempo conspirou contra o seu proteitor e tivo que fuxir da Corte. Despois de longas aventuras rematou sendo o xefe da temible “Seita dos Asasinos”, os fanáticos fumadores de “hashish”, que dende o Castelo de Alamút, inexpugnable no seu rochedo, semeaban o terror no mundo musulmán. Pasados moitos anos, o propio Nizám foi vítima do puñal do desleigado e traicioeiro amigo da súa mocedad.

Tamén se achegou Omar ó seu antigo compañoiro pra lle pedir o comprimento da antiga promesa. Mailas súas aspiracións eran ben outras que as de Hasán. Non quixo recibir do seu proteitor cárregos nen honras, e si máis tarde conquериu gran renome como sabio astrónomo e gozou da protección e o favor de dous Sultáns, foi en virtude dos seus propios merecementos. De Nizám soamente quixo aceitar unha pensión que lle permitise, nas súas propias verbas “vivir nun curruncho, baixo a sombra da vosa fortuna, pra dende alí espallar o coñecimento das ventaxas da Cencia e pregar pola vosa vida e prosperidade”. E de tal xeito, conta Nizám, viveu e morreu Omar, “ocupado en gañar coñecimentos de todo xénero, siñaladamente da Astronomía, na que chegou a unha moi outa eminencia”.

Foi encarregado polo Sultán Malik Shah da reforma do antigo Calendario, na que se aprosimou á esaititude do Gregoriano. Foi autor de diversos traballos centíficos, entre eles un tratado de Álgebra e unhas Táboas Astronómicas.

O seu “nome poético”, Khayyám, quer decir “facedor de tendas”, e conta a tradición que nalgúnha época da súa vida traballou neste oficio.

Omar Khayyám faleceu no ano 1123, segundo os datos que serviron de información a FitzGerald. Mailas posteriores investigacións fixaron a súa morte no ano 1131 ou 1132.

A anéidota final que del se nos relata garda unha conmovente armonía coa expresión das súas más intimas emocións poéticas tal como as coñecemos nas “Rubáiyát”. Cóntase de seguinte forma no prefacio de velllos manuscritos dos seus poemas:

“Está escrito nas crónicas dos antigos que este Rei dos Sabios, Omar Khayyám, morreu en Naishápúr no ano da Héxira 517; na Cencia non tivo rival, foi o verdadeiro cumio do seu tempo. Khwajah Nizámi de Samarcanda, que foi un dos seus alumnos, relata a seguinte historia: Teño conversado moitas veces co meu mestre Omar Khayyám, nalgún xardín; e un día díxome, ‘A miña cova ha de estar nun lugar onde o vento Norte poida espallar rosas enriba dela’. Marabilleime das verbas que falou, mais decateime de que non eran verbas baleiras. Anos máis tarde, cando me cadrou visitar Naishápúr, fun deica o seu derradeiro lugar de repouso, e alí estaba!, xustamente á beira dun xardín, e as árbores carregadas de froito alongaban as súas ponlas por enriba do muro do xardín e deixaban caer as frores sobre da súa tumba, de xeito que a lousa ficaba escondida debaixo delas”.

Disfrutou Omar dos favores de Sultáns e Visires e da admiración de moitos homes insines do seu tempo, mais nin entón nin más tarde chegou a conquerir entre o seu pobo a popularidade e honra que merecía, nin a fama que gozaron outros poetas da súa terra. Sen dúbida eran as súas ideas de abondo atrevidas e o bastante arredadas da ortodoxia como para gañarlle a xenreira daqueles de quenes se mofaba nos seus versos. Incluso parece que nalgunha ocasión foi ouxeto de persecucións, e cóntase que viviu algún tempo no eisilio.

Os investigadores eruditos aconséllannos que non acreditemos na historia dos tres condiscípulos, posto que as datas dos seus respeitivos nacementos non concordan coa súa posible coincidencia na escola do

sabio Imán Mowaffak. En todo caso, o conto é bonito... e cantas outras historias, non confirmadas, pasan por boas.

I esto lévame a decir outra cousa. Iste volume non ten a pretensión, pola miña parte, de ser máis que unha tradución do libro que hai cen anos se pubricou na Inglaterra, baixo o título “As Rubáiyát de Omar Khayyám, O Astrónomo-Poeta da Persia”. É polo tanto lóxico que deixe o contido do volume inglés tal como se atopaba no orixinal e que respeite o que nel se nos apresenta, tanto no que se refire ó texto poético como no relativo ó prólogo e notas que escribeu FitzGerald. Sei que incruso se ten negado por algúns investigadores que o sabio Omar Khayyám, astrónomo e matemático, fose o autor das “Rubáiyát” que inspiraron a versión inglesa. Coido, dado o carácter diste volume, que non me cómpre a min opinar encol deste misterio, si é que eisiste. Mais tamén penso que debo decir que pra min o Sabio Omar e o Poeta Omar son a mesma persoa.

Algunhas das razóns que me levan a pensar así son as seguintes: No manuscrito atopado por Cowell na Biblioteca Bodleiana da Universidade de Oxford, coñecido polo “Manuscrito de Oiseley”, e cuia data é a de 1460, figura un prefacio en prosa encol da figura de Omar Khayyám como autor das cuartetas que se atopan en dito manuscrito.

No libro “Atish-Kada”, ou “Templo do Fogo”, escrito por Adhar na Persia, entre os anos 1760 e 1779, e que contén poemas persas e biografías dos seus autores. atópase unha breve nota biográfica sobre Omar Khayyám de Naishápúr, precedendo trinta e unha das súas “Rubáiyát”.

Na anéidota onde se conta o que dixo o sabio Omar Khayyám, nun xardín da cidade de Balkh, encol das frores que desexa cobrisen aúa tumba, e que Nizámi de Samarcanda relata nos seus “Chahár Maqála”, escritos no ano 1156, apreséntasenos un home que se espresa esaitamente como o faría o autor das “Rubáiyát”, e as súas verbas coinciden no

seu espirito cos sentimentos poéticos das famosas cuartetas. Xustamente como na obra do poeta se poden apreciar amostras do seu coñecimento da Cencia en xeral, e da Astronomía en particular. Merece citarse eiquí algo do que a este respecto di FitzGerald no seu prólogo. “A Facultade Matemática, tamén, que rexía a súa Fantasía, e condensaba o seu verso até acadar unha calidade e cantidade descoñecidas na poesía Persa, e cecais na Oriental, contribuía pola súa mesma virtude a facelo menos popular entre os seus compatriotas... Omar foi o único Matemático entre os poetas da súa terra...”.

Máis dun viaxeiro moderno ten relatado que áinda eisistía hai pouco a tradición popular de que o Omar Khayyám enterrado en Naishápúr, que é sen dúbida algunha o sabio matemático, foi un heterodoxo e un librepensador, xuicios axeitados á figura do poeta. Non é probabre que as ideias dun astrónomo provocasen semellante repulsa no vulgo oito séculos despóis da súa morte.

Na propia Inglaterra a identidade de sabio e poeta non ten sido posta en dúbida nistes cen anos, aínda que todos saben que moitas das cuartetas contidas no Manuscrito de Calcuta non son de Omar. Mais estas foron xustamente as que FitzGerald non traduciu, por consideralas inferiores. Os más recentes e autorizados estudos encol destas “Rubái-yát” e da obra de FitzGerald —que son tres libros do Profesor A. J. Arberry, da Universidade de Cambridge, eminente experto na língoa e a literatura de Persia— non insinúan dúbida algunha de que Omar Khayyám, o Astrónomo de Naishapúr, seña o autor das referidas cuartetas. Antes polo contrario, dedúcese destes volumes que o seu autor dá como un feito aceitado e sabido a identificación nunha mesma persoa do Astrónomo e do Poeta. O principal razonamento dos que poñen en dúbida a autoría das “Rubái-yát” básease no feito de que os contemporáneos de Omar non

fan alusión á obra poética do sabio de Naishápúr. Mais non é ilóxico pensar que as aitividades poéticas do astrónomo cecais fosen consideradas polos demais como un simple pasatempo sen importancia, ou incluso como unha extravagancia, en comparanza coa laboura científica do seu autor. E tamén se xulgase posiblemente que non era procedente dar moi ta pubricidade a unhas ideias tan arredadas da ortodoxia reinante.

En todo caso coido que é lícito preguntar como aconteceu que si Omar Khayyám de Naishápúr non foi o autor destas “Rubáiyát”. de tan outa coalidade poética, non lle foi atribuida a súa autoría, ó que parece, a ningún outro poeta. Como non se falou xamais de outro autor hipotético en toda a historia da literatura persa?

Mais, a final, nada máis convincente, para min, da identidade do home de cencia e do poeta, que a indubidable mistura das coalidades de un e outro tipo de mentalidade que tan craramente se amostran no conxunto desta obra.

EDWARD FITZGERALD

O traductor inglés de Omar Khayyám naceu en Bredfield, Condado de Suffolk, en 1809. Estudou na escola de Bury St. Edmund, e na Universidade de Cambridge. Casouse, en 1856, con Lucy Barton, filla dun poeta cuáquero.

Aínda que foi home cordial, caritativo, grato compañoiro, e sociable, preferiu a vida tranquila en diversas residencias rurales do seu Condado natal, arredado dos convencionalismos sociais e adicado á súa obra literaria, á xardinería e á navegación polas augas interiores da rexión de East Anglia. Contou entre os seus amigos a algunas das principaes figuras literarias so seu tempo, entre elas Tennyson, Crabbe, Carlyle e Thackeray. Faleceu en 1883.

Na súa obra cóntanse varias traduccíons do persa, alén das “Rubáiyát”, outras do grego, principalmente de Esquilo, e a “traducción-adaptación” de seis obras de Calderón de la Barca.

No discurso dos anos anteriores á publicación da súa versión das “Rubáiyát” de Omar Khayám, FitzGerald tiña estado a estudar o idioma persa co seu amigo e profesor Edward Cowell. Denantes de adicarse á súa laboura máis famosa xa traducira algunha outra obra do persa ó inglés. No ano de 1856 Cowell descubriu na Biblioteca Bodleiana de Oxford un manuscrito persa procedente da colección de Sir Willam Ouseley. Iste manuscrito contiña cento cincoenta e oito “rubáiyát” de Omar Khayyám, e databa do ano 1460. Cowell tivo a amistosa e feliz idea, de cuia transcendencia para o porvir se nin decataba, de facer unha copia do manuscrito e mandarlla ó seu antigo alumno. En 1857 Cowell foise á India, pra ocupar o cárrego de Profesor de Historia no “Presidency College” de Calcuta. Foi alí onde escribeu e publicou o traballo que lle serviu logo a FitzGerald pra facer a súa nota biográfica encol de Omar Khayyám. Dende a India tamén lle mandou Cowell a FitzGerald a copia doutro manuscrito alí eisistente, moi inferior ó de Oxford, e que contiña quinientas dezaseis cuartetas, das que moitas, porén, foron consideradas como alleas á obra de Omar, vista a súa inferior calidade poética.

FitzGerald traballou durante tres anos na súa versión, e nise tempo mantivo unha longa correspondencia con Cowell. Nas súas cartas faise constante alusión á súa laboura e ás dificultades que nela atopaba. Tamén se deixa ver a fonda impresión que a obra de Omar tiña deixado no seu espírito, e con canta emoción e amor a estudaba e traducía. Cando xulgou que o seu traballo estaba rematado fixo chegar unha selección das cuartetas a unha revista londinense, na espranza de que fosen publicadas, mais non tivo éisito no seu intento. Afinal resolveuse a custear el mesmo a im-

presión da súa obra, en número de douscentos cincoenta exemplares. No marzal do ano 1859 entregou a edición completa ó coñecido libreiro londinense Bernard Quaritch, pra a súa venda. O resultado non puido ser máis desafortunado. O silenzio encol do “Rubáiyát” foi absoluto. Non apareceu un só comentario nas revistas literarias. Os anuncios publicados por conta de FitzGerald tampouco deron resultado algúin. Non consta que se vendese un só exemplar. A edición enteira foi parar ó caixón dos restos de edición, onde calquera podía adequerir un volume a cambio dunha modesta moeda de cobre. Mais nin áinda a tal prezo se vendía. Pasaron máis de dous anos denantes de que alguén coa intelixencia e a sensibilidade suficientes tivese por acaso nas súas mans aquela xoia literaria e se decatase da súa valía. Despois desto xa non se demorou moito a difusión da boa nova. Axiña chegou a noticia ós compoñentes do grupo intelectual máis importante daquela época, composto polos prerrafaelistas –pintores, poetas, críticos. Tanto a súa más sinalada figura, o pintor e poeta Dante Gabriel Rossetti, como o tamén pintor Burne-Jones, o poeta Swinburne, o crítico John Ruskin, e moitos outros, se convertiron en ferventes admiradores das “Rubáiyát” e do seu descoñecido traductor, posto que o anonimato se mantivo áinda durante algúns anos. Swinburne calificou a versión como “aquela tradución inglesa supremamente esquisita, soberanamente sen defeito na forma e a cor do verso, o que lle permite ós que descoñecen o Oriente saborear o tesouro e deleitarse na beleza da sabiduría”. E Ruskin escribeu: “Endexamais, deica iste día, teño lido ren tan grorioso, na miña opinión, como iste poema, i eso é todo o que son capaz de decir encol del...”.

En pouco tempo os “devotos” de Omar Khayyám foron medrando en número até dar lugar a un verdadeiro culto en torno as “Rubáiyát”, que se refrexou en numerosos i entusiastas estudos críticos, na sucesión de edicións, e incruso na fundación de “Clubs de Omar Khayyám” na In-

glaterra e nos Estados Unidos, i esta popularidade tense mantido a través do decurso dun século a pesares dos cambios nos gostos literarios. Edward FitzGerald coñeceu, pois, a satisfacción do éisito, inda que fose despois dalgúns anos de desenganos e desgostos. Denantes da súa morte, no ano 1883, pubricou outras tres edicións das “Rubaiyát”, con considerabres variacións na escolma das cuartetas e na súa ordeación, así como na interpretación dalgunhas verbas e frases, alén de engadir bastantes estrofas que non figuraban na primeira versión. Vese, pois, que FitzGerald non debeu ficar endexamais enteramente satisfeito do seu traballo, e que procurou, ano tras ano, mellorar a súa interpretación da poesía de Omar. Sen dúbida el xulgaría que a súa derradeira versión era a mellor de todas. É curioso comprobar, porén, que todo iste traballo posterior non tivo maior trascendencia para a fama de FitzGerald. Tanto os seus leitores como a crítica literaria permañeceron fideles á versión orixinal, de 1859, ou seña a que eíqui se apresenta en galego; versión que ficou consagrada como verdadeiro e auténtico “Rubáiyát de Omar Khayyám”.

Do mesmo xeito que hai un século que frorecen sen se murcharen as rosas líricas das “Rubáiyát” en língua inglesa, tamén dende 1884 teñen frorecio cada primaveira sobre da tumba do insine tradutor, moitos días envolveita na friaxe das brétemas chegadas do veciño Mar do Norte, unhas roseiras traguidas por garimosas mans dende o recendente xardín do lonxano Iram, onde repousan os restos mortaes de Omar Khayyám de Naishápúr. Os pétales irmáns esconden as lousas que cobren os corpos destes dous homes, cheos os dous de tristeira sensibilidade e dunha finamente escéptica visión da eisistencia, ciosos espiritos mostraron, como as rosas, a súa irmandade no pensamento, na saudade e na poesía, por riba do abismo dos séculos, e das diferenzas de relixións, de clima, de língoas e de razas...

TRADUCIÓN E VERSIÓN

Ben que non seña fácil espicarse por que ten durado tanto a controversia, non remataron áinda os expertos comentaristas de discutiren o que hai de Omar e o que pertence a FitzGerald na versión inglesa das “Rubáiyát”. A dúbida, certamente, xa non ten xustificación algunha despois da pubricación das traducións literaes do persa feitas polo Profesor Arberry. En xeral, as súas investigacións nos informan de que o tradutor inglés non poseía un dominio perfeito do idioma persa, e que eisisten certos indubidabres erros na súa interpretación de detalles do orixinal –inda que seña xusto facer constar que moitos deles proveñen dos defectos dalgúns dos manuscritos que lle serviron de base pra a tradución.

Mais, afinal, os comentaristas nin engadiron nin estaron ren ó que ten verdadeira importancia, a beleza poética da versión de FitzGerald, que conserva intaito o seu prestixio literario. Poderá haber uns cantos erros na interpretación de verbas, mais non os hai no refrexo do pensamento de Omar e da esencia da súa poesía, nin na perfección da forma poética que FitzGerald lle soupo dar no idioma inglés. A realidade fundamental é que o intérprete inglés levou a cabo unha obra que se ten convertido nun clásico da literatura inglesa, nun gran poema por derecho propio.

Hemos reparar no feito de que o propio FitzGerald endexamais tivo a pretensión de ser considerado como un tradutor literal. Como el mesmo di: “Supoño que moi poucas persoas se terán tomado tanto traballo nunha tradución como eu fixen; inda que certamente non foi coa teima de ser literal”. E como dixo un crítico norteamericano, Charles Eliot Norton, un dos primeiros en espresar nunha revista literaria a súa admiración pola obra de FitzGerald, “somentes se lle pode chamar “tradutor” a falla dunha verba mellor, unha verba que espresase a transfusión do

esprito poético dunha língua a outra... Esta é a obra dun poeta inspirada pola obra dun poeta, non unha copia senón unha re-producción, non unha tradución senón a re-entrega dunha impresión poética”.

A coalidade fundamental que tiña FitzGerald pra interpretar a obra de Omar era a súa afinidade cos sentimentos do poeta persa. Como afirma nunha das súas cartas a Cowell, “Vostede ve toda a súa beleza, mais non sinte coel nalgúns aspeitos como eu fago...”. E noutra ocasión, “Coido, en verdade, que o vello Omar é más ben propiedade miña que de vostede: el i eu somos máis semellantes, non lle parece?”.

As “Rubáiyát” de Omar Khayyám, asegún se atopa nos manuscritos dos que dispuxo o seu intérprete inglés, estaban ordeadas seguindo unha convención caraterística da poesía persa en certas épocas, ou seja polo orde alfabetico das rimas. Isto restáballe ó conxunto toda continuidade, toda posibilidade do densenrolo dunha ideia ó longo da sucesión das “Rubáiyát”. FitzGerald ordeou as cuartetas asegún o seu propio criterio do que tiña sido o pensamento fundamental de Omar, adiviñado a través da confusión das “Rubáiyát” tal como estaban nos manuscritos. Axuntounas en grupos que mostraban afinidades, alternou as tristeiras coas ledas, as sentimetaes coas escépticas, até darlle ó conxunto unha unidade e unha sinificación ben nidas, unha inconfundible ideia central, no decorrer da progresión dende a ledicia do abrente deica a tristura da noite e da morte. Facendo, afinal, o que o propio tradutor chamou “unha égloga teselada”.

Pra consegui-lo FitzGerald misturou en máis dunha ocasión elementos de dúas “Rubáiyát” pra facer unha soia cuarteta, e outras veces fixo unha cuarteta completa empregando somentes parte dunha “rubái”. Mantivo a típica estructura da “rubái”, na que rimaban os versos primeiro, segundo e coarto, e algunas veces tódolos catro.

No seu máis recente libro encol das “Rubáiyát” di o Profesor Arberry, referíndose ó manuscrito de Ouseley do ano 1460, “Os poemas, aparte dos dous primeiros e o derradeiro, están ordeados alfabeticamente polas rimas, seguindo a moda daqueles tempos”. Si interpretamos “aqueles tempos” como os da redaición de dito manuscrito, poderíamos imaxinarnos que nos tempos de Omar, trescentos cincoenta anos máis cedo, non imperase a mesma moda, e que FitzGerald, ó facer a súa “églaga teselada”, teña reconstruído no esencial o esquema do vello poeta persa.

OMAR KHAYYÁM E VICTORIA REGINA

Non é doado atopar na literatura, da época que seña, unha expresión poética na que se conxunten con semellante perfeición como nas “Rubáiyát”, a beleza, a craridade, a escéptica inquietude e a audacia do pensamento. Ideias, si se quer, constantes na súa presenza no espírito do poeta e do artista, cara ás “impertinencias” da eisistencia humán, mais que non deixan de sorprendernos un pouco cando nos chegan da Persia de hai perto de nove séculos –unha época, por certo, coincidente coa dos nosos Cancioneiros. I esto é certo non somentes da versión inglesa senón do orixinal persa, si o xulgamos polas máis autorizadas traducións literaes, a pesares da forma desordeada na que nos chegou a obra de Omar.

É natural que semellantes ideias escandalizasen ós Sufís e ás “Sextenta e dúas seitas” dos tempos do poeta do Irám, e tamén que incrudo ferisen os sentimentos e suscetibilidades de moitos “victorianos” contemporáneos de FitzGerald, aínda despois da pasaxe de oito séculos dende que foran espresadas na lonxana Persia. Un dos primeiros que se confesou “alarmado” foi Cowell –o antigo profesor de persa de FitzGerald– home de fondos sentimientos relixiosos, pra quen a poesía de Omar era enteiramente alegórica. I é certamente pouco probabre que o poeta e

astrónomo persa tivese podido chegar a ser, na Inglaterra Victoriana, nin “Astrónomo Real” nin “Poeta Laureado” da Corte da Raíña-Imperatriz...

Antes polo contrario, as “Rubáiyát” viñeron a convertirse, nas de-rradeiras décadas do século, nunha especie de bandeira, ergueita polos que loitaban, na vida social e nas artes, contra os convencionalismos e a a “respeitabilidade” do ambiente da Era Victoriana. Axuntándose á obra dos Prerrafaelistas, de Patmore, de Swinburne, dos poetas e artistas “decadentes” de fin de século.

Pódese apreciar perfeitamente, facendo a comparanza das traducións literaes dalgunhas das “rubáiyát” de Omar coas correspondentes cuartetas de FitzGerald –como se comprobará consultando as “Notas” que figuran ó final deste volume– que o tradutor inglés non amingou nin acreceu de maneira sensibre o atrevimento das ideias espostas no orixinal persa. FitzGerald se atopaba, espiritoalmente, moito más perto do escepticismo de Omar Khayyám que do convencionalismo e o outimismo satisfeito da Inglaterra do seu tempo. Val a pena citar, neste aspeito, algo do que di el mesmo no seu prólogo. Logo de referirse á tendencia dos poetas persas “a flotar luxosamente entre o Ceo e a Terra, i entre este Mundo e o Outro, nas ás dunha expresión poética que podería recitarse o mesmo na Mezquita que na Taberna”, prosegue: “Omar era honrado de más pra esto, tanto no seu Corazón como na súa cabeza. Tendo fallado –por enganado que estivese– en atopar más providencia que o Destino sen más Mundo que este, dispúxose a tirar delo o maior partido; preferindo más ben acalmar a iAlma a través dos Sentidos, até chegar a unha conformidade coas Cousas taes como elas son, antes que semear nela a perplexidade con vanas mortificacións encol do que posiblemente señan. Terase visto, porén, que os seus Anceios Mundanos non eran exorbitantes; i é moi probabre que atopase un pracer humorístico en eisaxe-

ralos por riba daquel Inteleito no que debeu atopar a maior ledicia, inda que non fose nunha dirección Teolóxica. Seña como for, os seus Praceres Mundanos son o que profesan seren, sen pretensión algunha de diviña Alegoría: o seu Viño é o verdadeiro Celme da Uva; a súa Taberna o lugar donde este se atopaba; o seu *Sáki* o ser de carne e óso que llo servía; todo elo, e o lugar onde as Rosas estaban a froreceren era canto el profesaba querer deste Mundo ou agardar do Paraíso”.

ENCOL DESTA VERSIÓN GALEGA

Normalmente, sería eu o último en facer a defensa dunha tradución “de segunda man”, inda que non seña esta, nin moito menos, a primeira vez que se interpreta noutras língoas a versión inglesa de FitzGerald. Mais coido que neste caso hai razóns dabondo que xustifiquen a escepción. Primeiro, a de seren poucas as probabilidades de que se faga unha tradución directa do persa ó galego. E logo, o feito de que esteña universalmente aceitado, polo menos no campo literario, que pra o mundo occidental a poesía de Omar Khayyám está representada precisamente pola versión inglesa feita por FitzGerald. Como denantes se dixo, trátase dun poema por dereito propio, dunha xoia da literatura inglesa, tanto en virtude dos merecimentos do intérprete inglés como polos méritos da inspiración do poeta persa.

Tentouse nista versión galega conservar no esencial e posibre a semellanza coa forma e rima das cuartetas inglesas. Inda que, naturalmente, dádalas carraiterísticas das dúas falas, teña que ser o verso galego máis longo que o inglés. Tampouco quisen someterme por inteiro á escravitude dun literalismo absoluto. Hai, eiquí e aló, contadas e pequenas omisións dunha ou doutra verba, algún lixeiro cambio pra acomodar mutuamente contido e forma. Mais coido que non eisiste infidelidade apre-

ciobre nin ó léxico nin ó significado do texto inglés. Hai, inevitadamente, a perda de moito do brillo i elegancia da incomparabre versión de Fitz-Gerald, mais quixería pensar que o don da nosa fala pra espresar o fondo espirito saudoso, irónico i escéptico do orixinal que tan atrevidamente tomei por modelo, poida compensar en parte as miñas deficiencias.

No que respeita á ortografía de nomes e verbas persas que se emprega neste volume, o meu criterio ten sido o mesmo que espresei devantes, ó falar da controversia encol da identidade do autor distas “Rubáiyat” –ou seña que me limito a reproducir o que foi feito hai anos polo autor da versión inglesa.

Isto refírese, primeiramente, ó tíduo da obra no que a verba “rubáiyat” e o nome do autor persa se atopan esaitamente como na portada da edición inglesa de 1859, aínda que sei moi ben que isto non concorda co criterio ortográfico dos lingüistas cando escriben as verbas persas nos carraíteres do noso alfabeto. Tamén me dou conta de que, como sucedeu no caso dos leitores ingleses, os galegos non darán un son aspirado nin gutural ás dúas primeiras letras do nome “Khayyám”, mais non vexo que iso teña maior importancia dende o punto de vista literario ou poético. Debe notarse que os acentos –que son tamén os empregados por FitzGerald, e non os que habitualmente escriben os lingüistas– indican que a respectiva vocal é longa. Consérvase, ademais, o costume de FitzGerald, de escriber os sustantivos con maiúsculas, así como certas outras peculiaridades ortográficas da versión inglesa.

As notas que siguen o texto poético son, igualmente, un resumo dunha parte das que o tradutor inglés engadiu á súa versión. Algunha que outra adición a elas débese á xentileza do Profesor Arberry, que amabilmente deu a súa autorización pra elo así como pra a reprodución en galego de varias das súas traducións literaes dos orixinais persas.

Quen desexe estudiar máis a fondo a relación entre as “Rubáiyát” de Omar e as correspondentes cuartetas de FitzGerald, non pode facer mellor do que consultar as obras do citado profesor que se refiren a Omar e Fitzgerald. Son elas: “The Rubáiyát of Omar Khayyám: the Chester Beatty MS; “Omar Khayyám: a new version”; e “The Romance of the Rubáiyát”. É de especial intrés esta última, xa que nela, alén da comparanza de “Rubáiyát” persas e cuartetas inglesas, se fai a historia da xestación e creación literaria do famoso poema inglés. Gracias ós fondos coñecimentos do Profesor Arberry e ó seu acceso a documentos deica agora inéditos, fíxose posible, como di, “seguir a FitzGerald, cásque paso a paso nesta súa máisima empresa, e atoparse presente, por decilo así na concepción e nacemento da más famosa tradución que endexamais se teña feito”.

Cousa que se fai de xeito admirable en “The Romance of the Rubáiyát”, libro cuio propósito, asegún o declara o seu autor, é “neste centenario primeiro da Primeira Edición, render o tributo dun home estudoso ó home cuio xenio único deu ó mundo un deleito infindo e cuios servicios á literatura en xeral, e ós estudos persas en particular, en virtude deste inmorredoiro poema, esceden toda medida i están alén de toda loubanza”.

Cecais fose o máis prudente escriber eiquí “Tamán Shud”, como o facían os antigos persas, dando por rematadas estas verbas limiares. Mais fáiselle un pouco difícil a quen ten, ou tivo, certo vicio do escreber, o non engadir algo pola súa conta. A min paréceme que esta voz do vello poeta persa, despois do decurso de tantos séculos ten nos nosos ouvidos un son enteiramente contemporáneo. Pódese mesmo opinar que dende aqueles tempos deica os nosos non houbo posiblemente intre algún no que se poidese sentir como hoxe unha tal afinidade de sentimientos entre

Omar Khayyám e os seus leitores. Non sería certamente, cando hai un século, nos anos victorianos de prena autosatisfacción e de enteira confianza no porvir da humanidade, pubricou FitzGerald a súa “égloga teselada”.

O Mundo atravesa ás veces xeiras de outimismo, e outras pasa por tempos, como os nosos, de incerteza, de desconfianza e de anguria a respecto do presente e do futuro. Algunhas voces outimistas, que hoxe tamén chegan a escoitarse, soan un tanto falsas nos nosos ouvidos, e non abondan pra reconciliarnos por enteiro coa marabillosa e prometedora, mais tamén temerosa, realidade do noso tempo e do que se aproisima para os habitantes da Terra. O anceio aitual do máisimo “escapismo”, do que tantas amostras variadas se ouservan na vida de hoxe que chegan a formaren cecais a maior parte da nosa aitividade, revela que estamos a sentir, individual e coleitivamente, un fondo e íntimo desacougo, rara vez igoadado na historia na humanidade. O home incruso prepara unha modalidade decisiva do “escapismo” –a fuxida do seu propio planeta nativo...

Moitas teñen sido as espranzas e as ilusións que se esvaíron nestes oito ou nove séculos que pasaron dende que Omar escrebeu as súas famosas cuartetas. E non son poucas as certezas e os principios ben asentados que se derrubaron e conmoveron dende que FitzGerald deu unha tan bela forma poética inglesa ás antigas “Rubáiyát” persas. Como dixo outro poeta saudoso, angurioso –aquei Robert Burns que nacera xustamente cen anos denantes da pubricación da versión inglesa de Omar–cando, sen querer, desfixo co seu arado o niño dun pequeno rato:

“Mais non es ti somentes, Ratiño, quen nos mostre
que toda a previsión cecais vana se torne!

Os mellores proieitos dos ratos e dos homes adoito se estravían,
e só nos deixan mágoas e doores, en troques da agardada ledicia”.

Osinxenos sistemas filosóficos, as deslumeantes construcións da Cencia pura, as promesas de incalculabre benestar que nos ofrece a Técnica moderna... todo elo non abondou pra despexar as eternas incónitas, nin pra facernos encarar o porvir con un corazón ledo e desapremido. Nos séculos decorridos dende que estas “Rubáiyát” xurdiron no espírito do vello poeta persa, non semella que as especulacións intelectuais e moraes nos tivesen brindado as respuestas –si é que eisisten– ós enigmas e ás anguriadas preguntas que Omar se facía e que nós continuamos a facernos. Nin que tódalas nosas estrataxemas e subterfuxios lograsen afogar as inquedanzas e as saudades humanas. A fuxitiva beleza –a Mochedade, o Solpor, o Reiseñor, a Rosa– sempre a murcharse e a esvaírse diante dos ollos do corpo e do espírito, continúa a ser, cecais, a más refinada Impertinencia de todas.

Quédense os que o prefiran coas reaccións típicas dos nosos días contra as impertinencias e as angurias da eisistencia humán –reaccións na vida e nas artes, un tanto inconexas, incomprendisbres, ás veces disparatadas. Outros, e coido que entre eles non poucos galegos, gostarán más de atopar o posibre acougo nunha saudosa i escéptica ironía, e nos consolos materiaes e intelectuaes que procurou o vello Omar, e que ningúén soupo espresar máis belamente do que el, nas súas incomparabres “Rubáiyát”. E nelo non hai, coido eu, reacionarismo algúin, xa que se trata de pensamentos e intuicións que perduraron e perdurarán a través do tempo. Sinxelamente, si se quer, liberalismo, que é afinal o credo más permanente, polo tanto o verdadeiro tradicionalismo...

Eu penso que a miña teima en sostener que Omar o Poeta e Omar o Astrónomo foron unha mesma persoa cecais proveña en parte de que coido que a Astronomía é a más poética manifestación dos nosos días –aquele que arreda até máis lonxe os lindeiros da imaxinación e da fan-

tasía, o que nos fai sentir a suprema saudade, o tremor do vértigo do Infinito. A realidade, como nos teñen dito algúns dos máis videntes escritores do noso tempo, é marabillosa demais pra que poida espresarse en prosa, ó xeito do pretendido realismo dos tempos materialistas que nos precederon. O real somentes pode intuírse cando se ten concencia do que latexa tras as verbas lidas e ouvidas. A propia Cencia saleu do campo do mecanicismo pra adentrarse na especulación, na hipótesis, na valoración da intuición imaxinativa, incruso do azar. Por eso, cecais tan só un Astrónomo-Poeta como o de Naishápúr, un Omar Khayyám da era atómica, do Monte Palomar e Jodrell Bank, da humanidade xa en órbita, e pensamento na dispersión no espazo, sabería facernos sentir as cousas que andan a tremeren no ambiente dos días que vivimos, as ideias que teñen un vago impacto no noso espírito e que tanto nos custa apreixar, inda que seña parcialmente. Que ben soarían, e que lúcidas serían, as fórmulas fundamentaes da materia e da enerxía –que xa teñen tipograficamente certo aspeito de verso– convertidas en belas “Rubái-yát” omarianas! E, por outra parte, pode un imaxinarse o deleito do que sería coñecer a opinión dese Omar contemporáneo encol da teoría dos infindos gases iniciales, ou do monstroso e único átomo ancestral, dos universos finitos ou infinitos, da creación continua, da vertiginosa fuxida das galaxias, da materia e a antimateria, da fisión e a fusión, e do posibre suicidio da raza humán...

Cecais, afinal, pra tornar a aconsellarnos, como o fixo o Omar de hai tantos séculos, que deixásemos rifar ás Seitas, que non escoitásemos más ós sabios, a razoaren áinda “arredor e arredor das cousas” que nos fósemos coel afogar a lembranza das Impertinencias cos consolos de onte e de hoxe –o Rubí do Viño, o “fermoso ídolo de natureza hurí”, o Libro de Poemas, as xuntanzas cos gratos compaíneiros que van sendo

menos con cada Ronda que pasa, e a espranza de que algún día non se esquezan os que áinda fiquen tras cada un de nós de darlle volta á nosa copa baleira...

Eu quixera ter a ilusión e a espranza, e con elo sentiríame prenamente satisfeito, e compensado da mistura de ledicia e tormento que é a tradución de un texto amado, si nestes modestos versos galegos tivese ficado un pouco, inda que non fose máis do que un refrexo, da beleza do orixinal, ou mellor cabería decir, neste caso, dos orixinaes. Tan siqueira o suficiente pra que algún leitor galego poidese esperimentar algo da emoción que eu sentín, hai máis anos dos que quixera contar, cando por primeira vez tiven nas mans estas “Rubáiyát” de Omar e de Edward Fitz-Gerald.

Plácido R. Castro.

Rubáiyát

I

AWAKE! for Morning in the Bowl of Night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight:
And Lo! the Hunter of the East has caught
The Sultan's Turret in a Noose of Light.

II

Dreaming when Dawn's Left Hand was in the Sky
I heard a voice within the Tavern cry,
“Awake, my Little ones, and fill the Cup
Before Life's Liquor in its Cup be dry.”

III

And, as the Cock crew, those who stood before
The Tavern shouted — “Open then the Door!
You know how little while we have to stay,
And, once departed, may return no more.”

IV

Now the New Year reviving old Desires,
The thoughtful Soul to Solitude retires,
Where the White Hand of Moses on the Bough
Puts out, and Jesus from the Ground suspires.

I

Despertai! Que a Mañán xa lanzou a súa Pedra
na cunca desta Noite, i escorrenta as Estrelas:
e o Cazador do Leste, no seu Lazo de Luz,
á Torre do Sultán ten feito Prisioneira.

II

Cando no Ceo estaba do Abrente a Man Esquerda,
en Soños escoitei que unha voz na Taberna
clamaba “despertade, i enchede a Copa, Nenos,
denantes que se esgote o Licor da Eisistencia!”.

III

E co cantar do Galo, os que estaban por fóra
da Taberna berraron –Abride entón a Porta!
Ben sabedes o curta que vai ser nosa Estada,
e que unha vez partido ninguén eiquí retorna.

IV

Renacen co Aninovo as antigas Arelas,
a Alma pensativa na Soedá se arreda,
onde sobre da Ponla se alonga a branca man
de Moisés, e onde Cristo sospira dende a Terra.

V

Iram indeed is gone with all its Rose,
And Jamshyd's Sev'n-ring'd Cup where no one knows;
But still the Vine her ancient ruby yields,
And still a Garden by the Water blows.

VI

And David's Lips are lock't; but in divine
High piping Pehlevi, with Wine Wine Wine
Red Wine the Nightingale cries to the Rose
That yellow Cheek of hers to incarnadine.

VII

Come, fill the Cup, and in the Fire of Spring
The Winter Garment of Repentance fling:
The Bird of Time has but a little way
To fly — and Lo! the Bird is on the Wing.

VIII

And look - a thousand Blossoms with the Day
Woke - and a thousand scatter'd into Clay:
And this first Summer Month that brings the Rose
Shall take Jamshyd and Kaikobad away.

V

É ben certo que Irám coas súas Rosas, foise,
e a Copa de Yamshyd, dos Sete Aneis, pra onde?,
mais segue dando a Vide o seu Rubí de sempre,
e o Xardín da Ribeira segue cheo de Frores.

VI

David pechou os Beizos: mais sempre, no divino
e agudo Péhleví, lle canta Viño! Viño!
Ben tinto!, o Reiseñor á Rosa, pra que seña
o seu Rostro marelo de vermello tinxido.

VII

Éncheme entón a Copa, e guindemos ó Fogo
da Primaveira o Manto de Inverno do Remorso,
o Paxaro do Tempo ten moi pouco Camiño
que voar –e repará! Xa levantou o Voo.

VIII

Olla coma mil Frores co día se despertan
namentras mil se espallan pra tornárense Terra:
i este primeiro Mes do Vrán, que trai a Rosa,
cando finde a Yamshyd e Kaikobáb se leva.

IX

But come with old Khayyam, and leave the Lot
Of Kaikobad and Kaikhosru forgot:
Let Rustum lay about him as he will,
Or Hatim Tai cry Supper — heed them not.

X

With me along the strip of Herbage strown
That just divides the desert from the sown,
Where name of Slave and Sultan is forgot
And Pity Sultan Mahmud on his Throne!

XI

Here with a Loaf of Bread beneath the Bough,
A Flask of Wine, a Book of Verse and Thou
Beside me singing in the Wilderness
And Wilderness is Paradise enow.

XII

How sweet is mortal Sovrany think some:
Others - “How blest the Paradise to come !
Ah, take the Cash in hand and waive the Rest;
Oh, the brave Music of a distant Drum!

IX

Mais vente coeste vello Khayyám, nada che importen
Kaikobád, Kaikoshrú e seu Fado; que loite
Rustum como lle pete: deixa que Háitim Tai
pida a berros a Cea –vente, non os escoites.

X

Pousa perto de min, nalgúnha Faixa de Herba,
que a Terra sementada separa da deserta,
onde escravo e Sultán son pouco más que Nomes
e Mahmúd no seu Trono haberá darche pena.

XI

Debaixo desta Ponla, cabo de min un libro
de Poemas, o Pan e a Garrafa do Viño–
e Ti, á miña beira, a cantares no Ermo–
e abondaría o Ermo pra ser un Paraíso.

XII

“Que doce” –coidan uns– “o mortal Poderío!”
Outros “Cantas Benzóns nos garda o Paraíso!”
Colle os Cartos en Man, non reclámelo Saldo;
Ai que o Tambor lonxano ten un soar garrido!

XIII

Look to the Rose that blows about us Lo,
Laughing, she says, into the World I blow:
At once the silken Tassel of my Purse
Tear, and its Treasure on the Garden throw."

XIV

The Worldly Hope men set their Hearts upon
Turns Ashes — or it prospers; and anon,
Like Snow upon the Desert's dusty Face
Lighting a little Hour or two — is gone.

XV

And those who husbanded the Golden Grain,
And those who flung it to the Winds like Rain,
Alike to no such aureate Earth are turn'd
As, buried once, Men want dug up again.

XVI

Think, in this batter'd Caravanserai
Whose Doorways are alternate Night and Day,
How Sultan after Sultan with his Pomp
Abode his Hour or two and went his way.

XIII

E a Rosa que frorece xunto de nós que di?
Cheguei ó Mundo a a rirme, meus Pétalos abrín,
tirei logo da Bolra de Seda do meu Peto
e o meu Tesouro enteiro espallei no xardín.

XIV

A espranza Humán que os Homes cobizan, Cinzas faise,
ou inda que prospere, pasados uns Instantes,
—cal Neve que se pousa sobre do Póo do Ermo
por unha curta Hora ou dúas— logo vaise.

XV

E nin os que aforraron a Colleita Dourada,
nin os que como Choiva nos Ventos a espallaran,
hanse tornar co Tempo en tal Áurea Terra
que unha vez sepultada queira alguén exhumala.

XVI

Repara como nesta Pousada, meio en Ruinas,
cuias Portas alternas son a Noite e o Día,
moraba na súa Pompa, por unha hora ou dúas
un Sultán após outro —e o Camiño seguía.

XVII

They say the Lion and the Lizard keep
The Courts where Jamshyd gloried and drank deep:
And Bahram, that great Hunter — the Wild Ass
Stamps o'er his Head, and he lies fast asleep.

XVIII

I sometimes think that never blows so red
The Rose as where some buried Caesar bled;
That every Hyacinth the Garden wears
Dropt in its Lap from some once lovely Head.

XIX

And this delightful Herb whose tender Green
Fledges the River's Lip on which we lean —
Ah, lean upon it lightly! for who knows
From what once lovely Lip it springs unseen!

XX

Ah, my Beloved, fill the Cup that clears
To-day of past Regrets and future Fears —
To-morrow? — Why, To-morrow I may be
Myself with Yesterday's Sev'n Thousand Years.

XVII

Din que León e Lagarto no Pazo están vivindo
onde Yamshyd, no orgulo, bebeu fondo do Viño;
e o Grande Cazador Bahrám? –o Asno Bravo
por riba da súa Testa coucea – i el durmindo.

XVIII

Coido que non hai Rosa vermella como aquela
que se abre onde correra o Sangue dalgún César
enterrado, e que cada Xacinto do Xardín
no seu Colo tombou dunha fermosa Testa.

XIX

E as Herbas deleitosas sobre das que xacemos,
que ourelan este Beizo do Río co seu tenro
verdor, non peses moito sobre delas, quen sabe
si xurden, invisibles, dun Beizo que foi belo!

XX

Éncheme, Amor, a Copa que limpe o Día de Hoxe
de remorsos pasados e vindeiros temores.
Mañán? E quen me di que entón non vou toparme,
eu tamén, cos pasados Sete Mil Anos de Onte?

XXI

Lo! some we loved, the loveliest and best
That Time and Fate of all their Vintage prest,
Have drunk their Cup a Round or two before,
And one by one crept silently to Rest.

XXII

And we, that now make merry in the Room
They left, and Summer dresses in new Bloom,
Ourselves must we beneath the Couch of Earth
Descend, ourselves to make a Couch —for whom?

XXIII

Ah, make the most of what we may yet spend,
Before we too into the Dust descend;
Dust into Dust, and under Dust, to lie;
Sans Wine, sans Song, sans Singer, and —sans End!

XXIV

Alike for those who for To-day prepare,
And those that after some To-morrow stare,
A Muezzin from the Tower of Darkness cries
Fools!
Your Reward is neither Here nor There

XXI

Pensa nalgúns que amamos, os mellores, máis belos,
que de toda a Vendima tiñan prensado o Tempo
e o Destino –beberon hai unha ou dúas Rondas,
e fóreronse ó Repouso, un tras outro, moi quedos.

XXII

E nós, os que folgamos agora no Logar
que deixaron, e viste novas Frores o Vrán
imos descer tamén baixo o Leito da Terra,
pra servimos de Leito. Quen nel se irá deitar?

XXIII

O que nos resta áinda da Vida aproveitemos,
namentras chega o Tempo de baixo o Po descermos,
Po convertido en Po e baixo Po xacente,
sen Viño, sen Cantiga, sen Cantor e sen Termo!

XXIV

E tanto os que somentes no DÍA DE HOXE pensan,
como a quen no MAÑÁN só repara, lles berra
un Muecín da torre da Escuridade, “Parvos!
Nin Eiquí nin Aló teredes Recompensa!”.

XXV

Why, all the Saints and Sages who discuss'd
Of the Two Worlds so learnedly, are thrust
Like foolish Prophets forth; their Works to Scorn
Are scatter'd, and their Mouths are stopt with Dust.

XXVI

Oh, come with old Khayyam, and leave the Wise
To talk; one thing is certain, that Life flies;
One thing is certain, and the Rest is Lies;
The Flower that once has blown forever dies.

XXVII

Mysel when young did eagerly frequent
Doctor and Saint, and heard great Argument
About it and about; but evermore
Came out by the same Door as in I went.

XXVIII

With them the Seed of Wisdom did I sow,
And with my own hand labour'd it to grow:
And this was all the Harvest that I reap'd —
“I came like Water and like Wind I go.”

XXV

Todos aqueles Santos e Sabios, que con Cencia
rifaban dos Dous Mundos –como necios Profetas
os botaron– súas Verbas no Desprezo espalladas
e agora teñen todos a Boca chea de Terra.

XXVI

Vente pois coeste vello Khayyám, deixa que os Homes
Sabios sigan falando; soio é certo que foxe
a vida; isto é Verdade, e o demais é Mentira:
a Fror que froreceu, xa para sempre morre.

XXVII

Cando novo, arelante, procurei a compaña
de Doutores e Santos, que moito razoaban
arredor e arredor das Cousas, mais eu sempre
remataba saíndo pola Porta onde entrara.

XXVIII

A Semente da Cencia fun con eles prantar,
coideime do seu medro coas miñas propias Mans
i esta foi a Colleita toda que eu apañeí–
Viñen cal auga, e voume como o Vento se vai.

XXIX

Into this Universe, and Why not knowing,
Nor Whence, like Water willy-nilly flowing:
And out of it, as Wind along the Waste,
I know not Whither, willy-nilly blowing.

XXX

What, without asking, hither hurried whence?
And, without asking, whither hurried hence !
Another and another Cup to drown
The Memory of this Impertinence !

XXXI

Up from Earth's Centre through the Seventh Gate
I rose, and on the Throne of Saturn sate,
And many Knots unravel'd by the Road;
But not the Knot of Human Death and Fate.

XXXII

There was the Door to which I found no Key:
There was the Veil through which I could not see:
Some little talk awhile of Me and Thee
There was —and then no more of Thee and Me.

XXIX

Chegamos ó Universo sen sabermos por que,
nin de onde, cal Auga que corre sen querer;
e cal Vento no Ermo, que sen Vontade sopra,
saímos deste Mundo, pra onde?, i eu que sei!

XXX

Sen pedilo, de onde?, pra o Mundo me trouxeran,
logo, a correr, pra onde?, sen pedilo me levan!
Traguédmeme de presa unha Copa tras outra
pra afogar a Lembranza de tal Impertinencia!

XXXI

Dende o Centro da Terra xurdín polo Portal
Séitimo, para logo no Trono me sentar
de Saturno; na Rota desfixen moitos Nós
mais non o Nó da Morte e do Destino Humán.

XXXII

Non atopei a Chave para poder abrir
certa Porta; houbo un Veo pra alén do que non vin:
semellou que falaban un pouquiño de Ti
e de Min –logo nada de Ti, nada de Min.

XXXIII

Then to the rolling Heav'n itself I cried,
Asking, "What Lamp had Destiny to guide
Her little Children stumbling in the Dark?"
And — "A blind Understanding!" Heav'n replied.

XXXIV

Then to this earthen Bowl did I adjourn
My lip the secret Well of Life to learn
And Lip to Lip it murmur'd — "While you live,
Drink! — for, once dead, you never shall return."

XXXV

I think the Vessel, that with fugitive
Articulation answer'd, once did live,
And merry-make, and the cold Lip I kiss'd,
How many Kisses might it take — and give!

XXXVI

For in the Market-place, one Dusk of Day,
I watch'd the Potter thumping his wet Clay:
And with its all obliterated Tongue
It murmur'd — "Gently, Brother, gently, pray!"

XXXIII

Entón berreille ó mesmo xirante Firmamento,
que Luz lles dá o destino pra servir de Guieiro
a estes Neniños seus que tropezan na Noite?
e respondeume o Ceo –un Cego Entendimento.

XXXIV

Voltei logo meu Beizo a esta Cunca terrena
pra saber cal da Vida era a Fonte segreda:
e, Beizo contra Beizo, marmurou –Mentras vivas
bebe!– que cando morras non has tornar á Terra.

XXXV

Eu maxino que a cunca que con Voz fuxitiva
me respondeu así, noutrora tivo Vida,
E gozou: e aquel Beizo tan frío que eu bicaba,
cantos bicos lle deron, cantos Bicos daría!

XXXVI

Pois un Anoitecer eu ouservei na Praza
do Mercado un Oleiro, a bater na mollada
masa da súa Arxila, que con Língoa esmagada,
docemente, con xeito, meu Irmán! marmuraba.

XXXVII

Ah, fill the Cup:— what boots it to repeat
How Time is slipping underneath our Feet:
Unborn To-morrow, and dead Yesterday,
Why fret about them if To-day be sweet!

XXXVIII

One Moment in Annihilation's Waste,
One Moment, of the Well of Life to taste -
The Stars are setting and the Caravan
Starts for the Dawn of Nothing - Oh, make haste

XXXIX

How long, how long, in infinite Pursuit
Of This and That endeavour and dispute?
Better be merry with the fruitful Grape
Than sadden after none, or bitter, Fruit.

XL

You know, my Friends, how long since in my House
For a new Marriage I did make Carouse;
Divorced old barren Reason from my Bed,
And took the Daughter of the Vine to Spouse.

XXXVII

Enchamos pois a Copa: pra que decir decote
que o Tempo por embaixo dos nosos Pés escorre?
Pra que nos inquedar do MAÑÁN non nacido,
nin de ONTE que morreu, si é grato o Día de Hoxe?

XXXVIII

No ermo do Non Ser pasamos un Momento,
un Momento da Fonte da Eisistencia bebemos,
as Estrelas se poñen, e sae a Caravana
pra o Abrente da nada, non perdádello Tempo!

XXXIX

Ai canto, canto Tempo perseguimos sen Trégoa
unha Disputa e outra, esta ou aquela Empresa!
Cando más val coa Uva frotífera ser ledos
que arelar con tristura Froita nula ou aceda.

XL

Ben sabedes Amigos que no meu Lar, hai tempo
celebrei cunha Troula meu novo Casamento:
cando a Filla da Uva tomei por miña Esposa,
e a Razón, vella i erma, divorciei do meu Leito.

XLI

For “IS” and “IS-NOT” though with Rule and Line,
And “UP-AND-DOWN” without, I could define,
I yet in all I only cared to know,
Was never deep in anything but - Wine.

XLII

And lately, by the Tavern Door agape,
Came stealing through the Dusk an Angel Shape
Bearing a Vessel on his Shoulder; and
He bid me taste of it; and ’twas — the Grape!

XLIII

The Grape that can with Logic absolute
The Two-and-Seventy jarring Sects confute:
The subtle Alchemist that in a Trice
Life’s leaden Metal into Gold transmute.

XLIV

The mighty Mahmud, the victorious Lord,
That all the misbelieving and black Horde
Of Fears and Sorrows that infest the Soul.
Scatters and slays with his enchanted Sword.

XLI

Eu o SER e NON-SER con Régoa e liña estimo,
e sen elas tamén ALTO e BAIXO defino,
mais de canto na Vida me importou coñecer
tan só cheguei ó fondo dunha Cousa –do Viño.

XLII

Xunto da porta aberta da Taberna, á confusa
Luz do Serán hai pouco vin chegar a Figura
silandeira dun Anxo, sobre da Hombreira un Xerro
mandoume que probara; eu probei i era –a Uva!

XLIII

A uva que refuta con lóxica perfeita
tódalas opinións das Setenta e Dúas Seitas
discordes; o Alquimista sutil que nun Instante
trasmuta en Ouro puro o Chumbo da Eisistencia.

XLIV

Vitorioso Señor, que con Máxica Espada,
cal o Sultán Mahmúd, o poderoso, espalla
e mata toda enteira a infidel, moura Horda
de Temores e Mágoas que infestaban a iAlma.

XLV

But leave the Wise to wrangle, and with me
The Quarrel of the Universe let be:
And, in some corner of the Hubbub couch'd,
Make Game of that which makes as much of Thee.

XLVI

For in and out, above, about, below,
'Tis nothing but a Magic Shadow-show,
Play'd in a Box whose Candle is the Sun,
Round which we Phantom Figures come and go.

XLVII

And if the Wine you drink, the Lip you press,
End in the Nothing all Things end in - Yes -
Then fancy while Thou art, Thou art but what
Thou shalt be - Nothing - Thou shalt not be less.

XLVIII

While the Rose blows along the River Brink,
With old Khayyam and ruby vintage drink:
And when the Angel with his darker Draught
Draws up to Thee — take that, and do not shrink.

XLV

Deixa que os Sabios rifen, esquece como eu fago
ese longo altercado do Universo; e deitados
os dous xuntos nalgún Curruncho do Bruído,
do que de nos fai mofa, imos tamén mofarnos.

XLVI

Xa que enriba i embaixo, arredor, dentro e fóra,
trátase nada máis que dun Xogo de Sombras
de Maxia, unha Caixa na que o Sol é a Candela,
e arredor somos nós Fantasmas dando voltas.

XLVII

E si ó beber o Viño, e si ó bicar os Beizos,
pensas que han rematar na Nada, como o Resto–
namentras inda eisistes, maxina que eres soio
o que vas ser más tarde –Nada– non has ser menos.

XLVIII

Mais entanto que a Rosa na Ribeira froece
ven co vello Khayyám, o roxo Viño bebe:
e cando chegue o Anxo xunto de Ti, portando
seu Trago más escuro –Ti bebe sen tremeres!

XLIX

"Tis all a Chequer-board of Nights and Days
Where Destiny with Men for Pieces plays:
Hither and thither moves, and mates, and slays,
And one by one back in the Closet lays.

L

The Ball no Question makes of Ayes and Noes,
But Right or Left, as strikes the Player goes;
And he that toss'd Thee down into the Field,
He knows about it all — He knows — HE knows!

LI

The Moving Finger writes; and, having writ,
Moves on: nor all thy Piety nor Wit
Shall lure it back to cancel half a Line,
Nor all thy Tears wash out a Word of it.

LII

And that inverted Bowl we call The Sky,
Whereunder crawling coop't we live and die,
Lift not thy hands to it for help — for It
Rolls impotently on as Thou or I.

XLIX

É tan só un Taboleiro de Días de Noites,
onde o Destino xoga e as Pezas son os Homes:
móveas eiquí e aló, dálles mate e as mata,
e logo para a Caixa, unha por unha as volve.

L

A Bóla non se importa nin do Si nin do Non,
vai pra Esquerda ou Dereita conforme o xogador
bate nela; e somentes Quen te guindou ó Campo
é El que o saber todo! El sábeo –EL SÓ!

LI

O dedo que se move e escrebe, e vaise logo,
e nin túa Piedade, nin teu Inxenio todo,
o enmeigan pra que volte e borre meia Liña,
nin lavas unha Verba con tódolos teus Choros.

LII

E aquelo que chamámolo Ceo, Cunca invertida,
gaiola en que arrastámola Morte e maila Vida,
non érgalas túas Mans pra lle pedir axuda,
como Ti, como Eu, El impotente xira.

LIII

With Earth's first Clay They did the Last Man knead.
And then of the Last Harvest sow'd the Seed:
Yea, the first Morning of Creation wrote
What the Last Dawn of Reckoning shall read.

LIV

I tell Thee this — When, starting from the Goal,
Over the shoulders of the flaming Foal
Of Heav'n Parwin and Mushtari they flung,
In my predestin'd Plot of Dust and Soul.

LV

The Vine has struck a fiber: which about
If clings my Being — let the Dervish flout;
Of my Base metal may be filed a Key,
That shall unlock the Door he howls without.

LVI

And this I know: whether the one True Light Kindle to Love, or
Wrath — consume me quite,
One Glimpse of It within the Tavern caught
Better than in the Temple lost outright.

LIII

Co Barro primitivo deste Mundo amasaron
o Derradeiro Home, entón xa sementaron
a Última Colleita; e na Mañán primeira
o que han ler na Mañán do Xuicio gravaron.

LIV

I eu dígoche o seguinte: cando a saír estaba
da Meta e que lanzaron a Parvín e Mushtara
sobre o Lombo do Ardente Poldro do Firmamento
na miña parte de Alma e Pó, predestinada,

LV

Se enrolou unha Freba, que e dende a Vide brota
cinguindo este meu Ser, e anque o Sufí se mofa,
do meu probe Metal pode limarse a Chave
que abrirá Certa Porta, i el a oubear por fóra.

LVI

I esto sei –ben si a Luz Senlleira e verdadeira
se inflama no Amor, ou si na Ira queima
todo o meu ser– só vela na Taberna un Instante
val más do que no Templo para sempre perdela.

LVII

Oh Thou, who didst with pitfall and with gin
Beset the Road I was to wander in,
Thou will not with Predestin'd Evil round
Enmesh me, and impute my Fall to Sin?

LVIII

Oh, Thou, who Man of baser Earth didst make,
And who with Eden didst devise the Snake;
For all the Sin wherewith the Face of Man
Is blacken'd, Man's Forgiveness give — and take!

LVII

Ouh Ti! Que arrodeaches de Trampas e de Engados
o Camiño que tiñas pra min asinalado,
me enmallarás na rede da Predestinación
para logo imputar miña Queda ó Pecado?

LVIII

Ouh Ti que formáchelos Homes da vil Terrra,
que cando fas o Edén tamén a Serpe inventas;
por tódolos Pecados que enmourecen a Face
do Home, Ti perdoa –e o seu Perdón aceita!

Kuza Nama

LIX

Listen again. One Evening at the Close
Of Ramazan, ere the better Moon arose,
In that old Potter's Shop I stood alone
With the clay Population round in Rows.

LX

And, strange to tell, among that Earthen Lot
Some could articulate, while others not:
And suddenly one more impatient cried —
“Who is the Potter, pray, and who the Pot?”

LXI

Then said another — “Surely not in vain
My Substance from the common Earth was ta'en,
That He who subtly wrought me into Shape
Should stamp me back to common Earth again.”

LXII

Another said — “Why, ne'er a peevish Boy,
Would break the Bowl from which he drank in Joy;
Shall He that made the vessel in pure Love
And Fancy, in an after Rage destroy?”

Kuza Nama

LIX

Escoitame. Á Noitiña, cando findando ía
o Ramadán, denantes que a Lúa mellor saíra,
estaba eu só no vello Barredo do Oleiro,
e arredor, en Fileiras, todo o Pobo de Arxila.

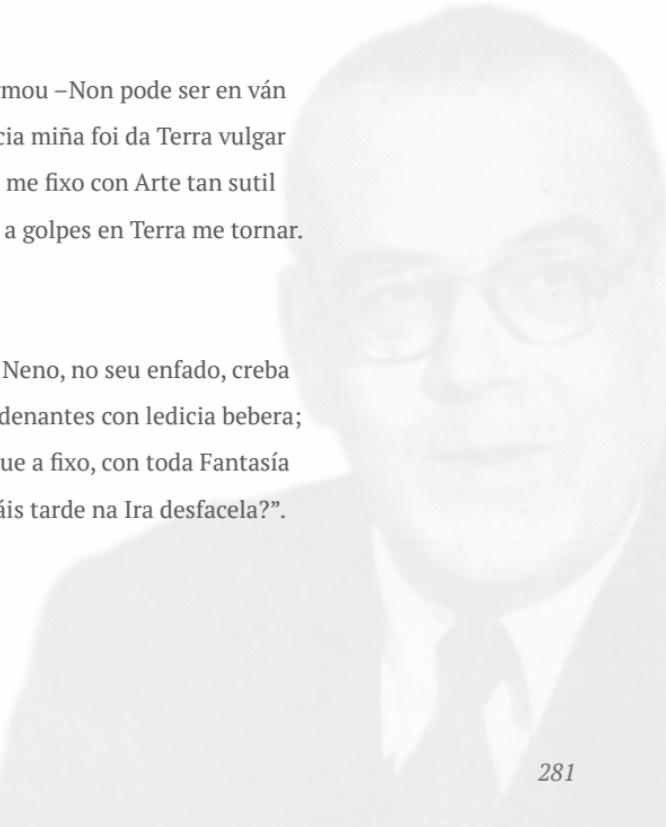
LX

Eran mudos algúns daquela Xente toda
de Terrra, outros falaban –que sorprendente cousa!
e de súpeto un berrou, más impacente–
“Quen será ese Oleiro, decide, e quen a Ola?”

LXI

Entón outro afirmou –Non pode ser en ván
que esta sustancia miña foi da Terra vulgar
tomada: e Quen me fixo con Arte tan sutil
non vai de novo a golpes en Terra me tornar.

LXII

E outro –“Nin o Neno, no seu enfado, creba
a Cunca en que denantes con ledicia bebera;
vai logo Aquel que a fixo, con toda Fantasía
e puro Amor, más tarde na Ira desfacela?”.

LXIII

None answer'd this; but after Silence spake
A Vessel of a more ungainly Make:
“They sneer at me for leaning all awry;
What! did the Hand then of the Potter shake?”

LXIV

Said one - “Folks of a surly Tapster tell,
And daub his Visage with the Smoke of Hell;
They talk of some strict Testing of us - Pish
He's a Good Fellow, and 'twill all be well

LXV

Then said another with a long-drawn Sigh,
“My Clay with long oblivion is gone dry:
But, fill me with the old familiar Juice,
Methinks I might recover by-and-by!”

LXVI

So while the Vessels one by one were speaking,
The Little Moon look'd in that all were seeking:
And then they jogg'd each other, “Brother!
Brother! Now for the Porter's shoulder-knot a-creaking!”

LXIII

Ninguén lle respondeu, mais despois dun Silenzo,
faloulles como segue un Vaso máis mal feito:
De min fan mofa todos, por estar eu tan torto;
entón que aconteceu? Tremeu a Man do Oleiro?”

LXIV

Dixo un –Fala a xente dun rudo Taberneiro,
E tisnan o seu Rostro co Fume do Inferno;
Contan que hai unha Proba severa –que parvada!
El é boa Persoa, e todo ha ir con xeito.

LXV

E outro dixo entón, con un fondo Lamento,
o meu barro secouse co longo Esquecemento:
mais encheime de novo co bo Zume de sempre
i eu coido que habería repoñerme co Tempo!”

LXVI

Así a falaren eles, un espreitou aquelo
que todos agardaban –o Crescente pequeno:
danse cotoveladas, e dín “Irmán! Escoita como chía a Correa do
que trai os Pelexos!”

LXVII

Ah, with the Grape my fading Life provide,
And wash my Body whence the Life has died,
And in a Windingsheet of Vine-leaf wrapt,
So bury me by some sweet Garden-side.

LXVIII

That ev'n my buried Ashes such a Snare
Of Perfume shall fling up into the Air,
As not a True Believer passing by.
But shall be overtaken unaware.

LXIX

Indeed the Idols I have loved so long
Have done my Credit in Men's Eye much wrong:
Have drown'd my Honour in a shallow Cup,
And sold my Reputation for a Song.

LXX

Indeed, indeed, Repentance oft before
I swore —but was I sober when I swore?
And then, and then came Spring, and Rose-in-hand
My thread-bare Penitence apieces tore.

LXVII

O Fin da miña Vida co Zume da Uva enchede,
e levade con el o meu Corpo xa inerte,
i en Mortalla de Follas da Vide logo envolto
sepultádeme á beira dun Xardín recendente.

LXVIII

Pra que das mesmas Cinzas soterradas se espalle
un Engado tan forte de Perfume nos Ares,
que, sen que se decate, se sinta conquerido
o verdadeiro Crente que por alí pasare.

LXIX

Os ídolos que amara tanto Tempo, é ben certo
que ante os Homes fixeron moito dano ó meu Creto,
afogáronme a Honra en Cunca pouco fonda,
e por unha Cantiga miña Fama venderon.

LXX

Certo que arrenpentirme más dunha vez xurara,
mais, teño a seguranza que entón sereo estaba?
e logo, Rosa en Man, chegou a Primaveira,
e rachoume o Cilicio de Tea esfiañada.

LXXI

And much as Wine has play'd the Infidel,
And robb'd me of my Robe of Honor — well,
I often wonder what the Vintners buy
One half so precious as the Goods they sell.

LXXII

Alas, that Spring should vanish with the Rose!
That Youth's sweet-scented Manuscript should close!
The Nightingale that in the Branches sang,
Ah, whence, and whither flown again, who knows!

LXXIII

Ah Love! could thou and I with Fate conspire
To grasp this sorry Scheme of Things entire,
Would not we shatter it to bits — and then
Re-mould it nearer to the Heart's Desire!

LXXIV

Ah, Moon of my Delight who know'st no wane,
The Moon of Heav'n is rising once again:
How oft hereafter rising shall she look
Through this same Garden after me —in vain!

LXXI

E anque o Viño me fose infidel tantas veces,
e que meu Manto de Honra roubado me tivese–
eu sempre me pregunto que merca o Taberneiro
que valla só metade do Tesouro que vende?

LXXII

Ai door! Cando a Rosa a Primaveira esvaise!
Péchase o recente Libro da Mocedad!
O Reiseñor que andaba a cantar nesas Ponlas
de onde veu e pra onde voóu? E quen o sabe?

LXXIII

Ai Amor! Quen poidera conspirar co Destino
e apreixar este triste Sistema, tan mesquiño,
i esnaquizalo todo, pra logo refacelo
máis semellante ó Mundo que arela o noso Esprito!

LXXIV

Lúa do meu Deleito! Ti que non tes Mingoante!
Olla que unha vez más a Lúa Celeste sae!
Cantas veces saíndo, alá en Tempos vindeiros,
neste mesmo Xardín en ván ha procurarme!

LXXV

And when Thyself with shining Foot shall pass
Among the Guests Star-scatter'd on the Grass,
And in thy joyous Errand reach the Spot
Where I made one--turn down an empty Glass!

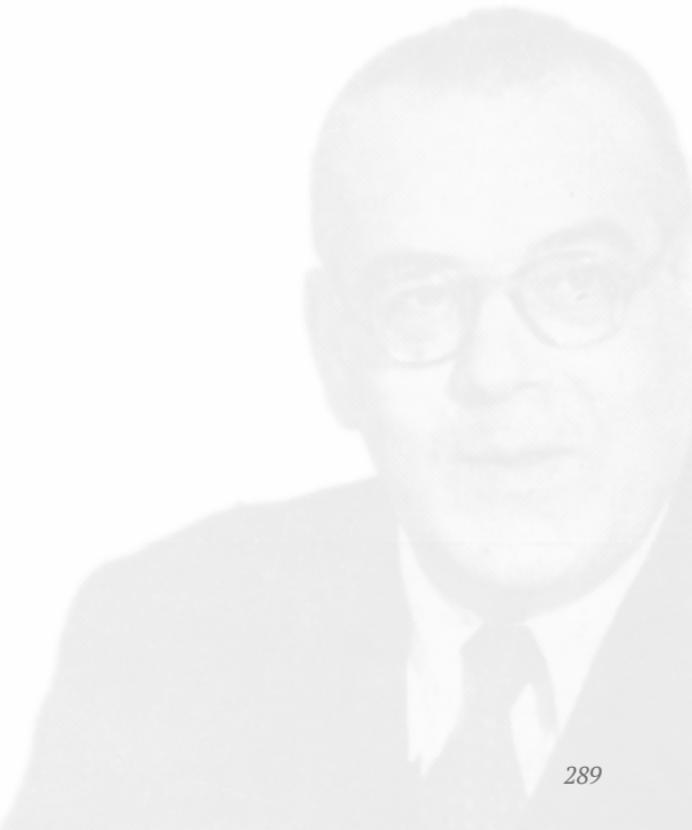
Tamam Shud

LXXV

E cando pases TI, na tua Romaxe leda,
por entre os Convidados que estrelecen a Herba,
e con Pés rebrilantes chegues onde eu xacía
entre eles, dálle volta a unha Copa baleira!

Tamán Shud

Notas do tradutor

(Os números refírense ás correspondentes cuartetas)

I. A aición de deitar unha pedriña na copa era, na Persia, o sinal pra a dispersión da xuntanza. Entón os reunidos montaban a cabalo e partían a través do deserto. A súa partida, di FitzGerald, era o aviso pra que se xuntaran os Bebedores. O profesor Arberry danos a seguinte versión literal do orixinal persa:

“O sol atirou o lazo do amañecer sobre do teito
o emperador do día lanzou a pedra na copa”.

II. Esta cuarteta refírese ó “Falso Abrente” –un fenómeno ben coñecido no Oriente– que é unha luz pasaxeira que se apresenta no hourizonte unha hora denantes do verdadeiro amañecer.

IV. Di FitzGerald que, a pesares da vixencia do calendario luar musulmán, perduraba o costume de celebrar unha festa coincidindo co Equinocio Vernal, pra asinalar o nacemento do Ano Solar. Afírmase que así fora mandado polo lendario Rei Yamshyd. A súpeta chegada da Primaveira en Persia fai que se derretan as derradeiras neves e que frozán as árbores e xurdan as frores da terra. Os froridos brotes brancos suxírenlle a Omar, a través do Corán, a branca man de Moisés, cando trocou o seu báculo morto nunha serpe vivente. O derradeiro verso desta cuarteta obedece á crenza musulmán de que o poder curativo de Xesucristo residía no seu alento.

V. O famoso Xardín de Irám foi plantado polo Rei Schedád e desapareceu soterrado nas areas, nalgún logar dos desertos de Arabia. A copa de Yamshyd, de Sete Aneis, representaba os Sete Ceos, os Sete Plane-

tas e os Sete Mares, i era Copa de Adeviñanza.

VI. O Pahleví era a fala heroica da antiga Persia. Na literatura persa son moitas as referencias a David como cantor.

VII e IX. Kaikobáb foi un Rei Mitolóxico. Kaikoshrú é o nome persa do Rei Ciro. Rustum foi o Hércules da Persia, e as súas fazañas se atopan entre as más sinaladas entre as que se relatan no “Shah-Náma”. Hátim Tai é un famoso representante da xenerosidade oriental.

X. A que segue é a tradución literal, feita polo Profesor Arberry, da “rubái” que deu orixe a esta cuarteta:

“No tempo da Primaveira, si un fermoso ídolo de natureza hurí
me dá un xerro de viño perto do borde do sementado,
inda que na opinión do home vulgar esto pareza horrible,
serei peor que un can si entón me lembro do paraíso”

XI. Os oríxenes de esta cuarteta atópanse nas “Rubáiyat”:

“Desexo unha garrafa de viño rubí e un libro de versos,
un anaco pra manter xuntos corpo e alma -abonda meio bolo-
e logo ti e mais eu, sentados no borde dunha desolación-
eso sería más deleitoso que o dominio dun Sultán”.

“Si se oferecese un bolo do miolo do trigo,
unha copa de viño, a coxa dun carneiro,
e logo ti e más eu sentados nunha desolación-
eso sería pracer alén dos lindeiros de calquer Sultán”.

As repetidas alusións de Omar ó “borde da terra sementada”, ou á “franxa de herba” nos lindeiros do deserto, suxírenlle a FitzGerald que cecais o Visir Nizam, proteitor do poeta, lle tivese doado algúna terra nesas condicións, alén da pensión que lle concedeu. Así o manifesta o tradutor inglés nunha das súas cartas a Cowell. É posibre tamén imaxinarse que o Ouservatorio do Astrónomo, a súa “Casa das

Estrelas”, estivese situado nun logar semellante, axeitado pra a ou-servación do Firmamento.

XVI. Nesta versión galega, a palabra “caravanserai” que figura no texto de FitzGerald, tradúcese por “pousada”. De feito, na correspondente “rubái” persa, a verba emplegada é “pousada”, i en posteriores versíons tamén escrebe FitzGerald a palabra “inn”, ou seña “pousada” en inglés.

XVII. Faise eiquí alusión á cidade de Persépolis, chamada tamén “O Trono de Yamshyd”, por contar a lenda que foi este Rei Mitolóxico o seu fundador. Bahrám Gur foi un soberano Sasánida, de gran sona como cazador. Cóntase que morreu por se ter afundido nun pantano cando perseguía a un destes animaes.

XX. Nestes Sete Mil Anos cóntase un milleiro por cada planeta.

XXI. A tradución literal é esta:

“Os nosos gratos amigos fóreronse todos,
un a un foron tripados polo pé do Fado;
a súa capacidade pra o viño na xuntanza da Vida era pouca–
embebedáronse unha volta ou dúas denantes que nós”.

XXIX. Procede esta cuarteta do seguinte texto:

“Primeiramente, na axitación, El tróuxome á eisistencia;
non gañei da vida senón o desconcerto;
fómonos á forza, e non sabemos
que propósito houbo neste vir, e partir e ser”.

XXX. Parece que a referencia de FitzGerald á “Impertinencia”, nesta cuarteta, que é unha das más perfeitas de todas, obedeceu a unha interpretación que non era ausolutamente esaita. Según Arberry, o sinificado do orixinal persa é: “Lavarei (ou “tragarei”) con viño as mágoas do mundo”.

XXXI. Saturno era o Rei do Sétimo Ceo.

XXXV. FitzGerald inspirouse na seguinte “rubái”:

“Este xerro foi outrora, como eu servil amante,
e perseguiu outrora a face dunha fermosa beleza;
esta asa que agora estás a ver no seu pescozo
é unha man que outrora estivo no pescozo dunha amada”.

XXXVI. É esta a tradución literal do persa:

“Onte víñ un oleiro no bazar:
estaba batendo forte nun anaco de arxila fresca,
e aquela arxila no seu estado indefenso semellaba decirlle,
“Fun outrora xustamente como ti: sé amabre conmigo”.

XXXIX. O orixe desta cuarteta foi:

“Os que se tornaron prisioneiros da razón e da discriminación
convertíronse en nada, no seu sospirar encol do Ser e do Non-Ser:
vai, iñorante, i escolle o zume da uva,
pois aqueles iñorantes se apegan como a edra arredor da uva verde”.

XLIII. As Setenta e dúas seitas nas que axiña se dividiu a relixión mahometana.

XLIV. Alusión á conquista da India polo Sultán Mahmúd.

XLVI. Esprica FitzGerald que a lanterna máxica, usada aínda no seu tempo na India, estaba composta por un cilindro transparente, con diversas figuras pintadas no seu interior. O cilindro estaba tan ben equilibrado que xiraba en torno dunha candela posta no seu centro. Algúns comentaristas teñen suxerido que a “rubái” persa correspondente a esta cuarteta amostra que Omar Khayyám coñecía os movementos de rotación e de traslación do noso planeta. Dita “rubái” orixinal ten a seguinte tradución literal:

“A vouta do ceo que nos atordoa

sabemos que é unha especie de lanterna de sombra:

o Sol é a lámpada, e o mundo a lanterna,

e nós somos como as formas que nela xiran”.

XLIX. FitzGerald escrebe “closet” – pequeno armario ou lacena– mais pareceume que cadraba mellor no texto galego a palabra “caixa”, que é, de feito, a que figura no persa orixinal, no “rubái” que di:
 “A xeito da realidade, e non como alegoría,
 somos todos brinquedos, e o Ceo é o xogador;
 xogamos a nosa pequena partida no taboleiro de xadrez da eisistencia,
 tornamos, un a un, adentro da caixa da non-eisistencia”.

L. Esta cuarteta é unha alusión ó xogo de Polo, que como o xadrez da anterior, era un dos pasatempos predileitos dos antigos persas. O derradeiro verso da correspondente “rubái” é moi curioso, i é como segue: “ú danad ú danad ú danad ú”, ou seña, literalmente: “El sabe! El sabe! El sabe! El! Supонse que esta repetición ten o ouxeto de sugerir o repetido bater da maza na bóla. É esta a tradución literal do “rubái” compreto:

“Ti a ires diante da maza do Destino como unha bóla,
 batido á esquerda e indo á dereita, e sen decir ren,
 pois Aquel que che guindou o campo de perseguir e correr,
 El sabe! El sabe! El sabe! El!”

LI. Procede esta cuarteta do “rubái”:

“Ren se torna distinto do que a pluma escrebeu denantes,
 e só un corazón crebado resulta de agarimar a mágoa;
 ainda que toda a túa vida engulas bágoas de sangue
 nin unha pinga será engadida á conta eisistente”.

LII. Vén esta cuarteta do texto seguinte:

“Esta vouta do ceo é como unha cunca caída ó revés,
nela caíron indefensos tódolos homes listos.

Non asignes as cousas humanas ó ceo, pois no camiño da razón
o eco é un milleiro de veces máis impotente que ti”.

LIV. Parwín é o planeta Xúpiter, e Múshtára son as Pléiadas. A tradución literal da “rubái” persa axudará cecais a entender mellor esta cuarteta e a seguinte, que forman un só conxunto e deben ser lidas sen interrupción entre elas.

“No día en que o salvaxe corcel do Ceo foi selado,
e Xúpiter e as Pléidas foron enxaezados,
o viño foi a porción que nos deu o tribunal do Destino:
¿Cal é o noso pecado? Esta foi a parte que nos tocou”.

LV. Os Sufís eran membros dunha seita que atopaba un sinificado esoterico en toda a poesía.

LVI. Dirívase da “rubái”:

“Si che digo un segredo naquela taberna
eso é mellor que si rezase contigo no necho das oracións:
Ou ti, a primeira e derradeira de tódalas creacións,
quéimame si queres, ou si queres, agarímame”.

LVII. O orixinal persa di:

“No meu camiño puxeches unha trampa en mil logares,
Ti dis, “Apañareite si pos un pé eiquí”,
nin nun só gran está o mundo libre da túa Lei;
¡Ti fas unha Lei pra min e logo chámame desobedente!”

LVIII. Asegún o Profesor Arberry, FitzGerald foi vítima dun erro de apreciación na súa tradución desta “rubái”, e non como algúñ teñen dito o inventor voluntario dunha blasfemia. A “rubái” persa sinifica literalmente:

“Ouh, Señor, concédeme disculpa e aceita o meu arrenpentimento,
Ouh Ti que concedes o arrepentimento, aceita o meu arrepentimento.

(É de notar, porén, que a cuarteta anterior, a LVII, é igualmente “forte”, e corresponde fidelmente no seu senso ó orixinal de Omar).

LIX a LXVI. Nas cuartetas comprendidas entre a LIX e a LXVI, faise alusión ó fin do Mes de Abstinencia, ou Ramadán, cuio remate era asinalado pola aparición da Lúa Nova.

LIX e LX. Proceden estas dúas cuartetas do “rubái”:

“Entrei onte á noite no taller do oleiro;
vin dous milleiros de olas, parlantes e silenzosas.
De súpeto un pote ergueu o berro:
“Onde están o oleiro, o que merca as olas e o que as vende?”.

LXII. O persa é como segue:

“A composición da copa que El axuntou,
nin o bêbedo coidaría que estivese ben crebala;
tantas mans delicadas e pés, coa punta da man
por amor de quen as axuntou, i en xenreira pra quen as crebou?”.

LXIII. Literalmente do persa:

“Dende que o Posesor de todo dispuxo a composición das naturezas,
por que as atirou outra vez á decadencia e á disolución?
Si resultaron ben cal foi a razón pra crebalas?
E si estas formas saíron logo mal, quen tivo a culpa?”.

LXV. Di o orixinal:

“Cando seña derrubado ó pé do Destino
e seña arrincado de raíz da espranza da vida,
ten coidado non fagas da miña arxila senón unha cunca-,
cecais cando se encha de viño, eu torne a vivir”.

LXVI. Conta FitzGerald, que ó remate do Ramadán, se agarda a primeira visión da lúa nova coa maior ansiedade, e se acolle con xeral aclamación. Nesta cuarteta as Olas escoitan o chiar do “nó da hombreira” do mozo que se aproxima traguendo ó lombo os pelexos do viño, pra festexar o final da abstinencia. A verba inglesa “shoulder-knot” refírese a algo así como o “molido” ou “charretera” que empregaban os portadores de Oriente. Eu escollín a verba “correa” como solución aceitabre, axeitada ó senso do verso, inda que non seña unha interpretación literal.

LXXIII. A “rubái” correspondente é esta:

“Si eu tivese poder sobre os ceos, como Deus,
guitaría estes ceos dende o seu centro;
faría de novo outro ceo de tal xeito
que o home nobre poídese doadamente atinxir as arelas do seu cora-
zón”

LV. A palabra inglesa “errand”, empregada eiquí por FitzGerald, sinifica “misión”, “cometido”, “recado”... A min pareceume máis axeitado, en galego, poñer a verba “romaxe”. “Ti”, en posteriores versións, é sustituído por “Saki”, que era o “Copueiro” que servía ós convidados.

“Tamán shud”. Estas eran as verbas que os persas poñían ó remate dos seus manuscritos, ou seña o equivalente do noso “FIN”. Literalmente sinifican algo así como “Fíxose compreto, ou un pouco menos literalmente, cabería intepretalas por “Ficou Rematado”.

(Todalas anteriores traducións literaes débense á xentileza do Profesor Arberry, da Universidade de Cambridge).

Índice

Introducción	7
Plácido Castro: Biografía	8
Plácido Castro, identidade e tradución en Galicia	12
O galego de Plácido Castro	17
Sobre esta edición.....	19
Bibliografía selecta	22
Obra tradutora de Plácido Castro.....	22
Sobre Plácido Castro	22
PRIMEIRA PARTE. Poemas	25
Gaélico Antigo	27
I LIE DOWN WITH GOD	28
DÉITOME CON DEUS	29
EPITAPH.....	30
EPITAFIO.....	31
THE FORT OR RATHANGAN	32
O FORTE DE RATHANGAN.....	33
AE (George Russell)	35
PARTING	36
SEPARACIÓN.....	37
INMORTALITY.....	38
INMORTALIDADE.....	39
William Allingham.....	41
FOUR DUCKS ON A POND.....	42
NA LAGOA CATRO PATOS	43
William Blake.....	45
AH, SUN-FLOWER.....	46

O XIRASOL.....	47
INFANT JOY.....	48
LEDICIA INFANTIL.....	49
THE LAMB	50
O AÑO	51
Robert Burns.....	53
TO A MOUSE	54
A UN RATO	55
Joseph Campbell (Seosamh Mac Cathmhaoil)	61
THE OLD WOMAN.....	62
A VELLA	63
Seamus Cartan.....	65
A SORROWFUL LAMENT FOR IRELAND.....	66
LAMENTO POR IRLANDA	67
Padraic Colum.....	69
NO CHILD.....	70
SEN FILLO	71
THE PLOUGHER	72
O HOME QUE ARA	73
A DAY'S END	76
O FIN DUN DÍA.....	77
William Henry Davies	79
A GREAT TIME	80
UN GRAN DÍA.....	81
THE EXAMPLE	82
O EXEMPLO.....	83
LEISURE	84
VAGAR.....	85
Ernest Dowson.....	87

VITAE SUMMA BREVIS SPEM NOS VETAT INCOHARE LONGAM	88
SOÑOS QUE PASAN	89
NOM SUM QUALIS ERAM BONAE SUB REGNO CYNARAE.....	90
NOM SUM QUALIS ERAM BONAE SUB REGNO CYNARAE.....	91
Thomas Hardy.....	95
I LOOK INTO MY GLASS	96
NO MEU ESPELLO MIRO	97
IN TIME OF THE BREAKING OF NATIONS	98
NO TEMPO DA DESFEITA DAS NACIÓNS	99
A. E. Housman.....	101
THE STINGING NETTLE.....	102
A ORTIGA	103
EPITAPH ON AN ARMY OF MERCENARIES	104
EPITAFIO DUN EXÉRCITO DE MERCENARIOS.....	105
Walter de la Mare	107
ALL THAT'S PAST.....	108
TODO ISO PASOU.....	109
AUTUMN	112
OUTONO	113
John Masefield	115
SEA FEVER	116
FEBRE DO MAR	117
THE SELF.....	118
O SER.....	119
BEAUTY.....	120
BELEZA.....	121
A CONSECRATION	122
UNHA CONSAGRACIÓN	123
Thomas Moore	127

THE HARP THAT ONCE THROUGH TARA'S HALLS	128
A ARPA DE TARA.....	129
THE MINSTREL BOY	130
O MOZO TROVADOR.....	131
Antoine Ó Raifteiri	133
I AM RAFTERY THE POET.....	134
SOU RAFTERY	135
Aogán Ó Rathaille (Egan O'Rahilly).....	137
INIS FÁL	138
INIS FÁL	139
Padraig Pearse	141
I AM IRELAND.....	142
SOU IRLANDA	143
Christina Rossetti	145
A BIRTHDAY	146
NADAL.....	147
SONG.....	148
CANTIGA.....	149
MIRAGE	150
MIRAGE	151
A CHILL.....	152
QUE HAN FACER CORDEIRIÑOS?	153
SONG.....	154
CANTIGA.....	155
ECHO.....	156
ECO	157
ONE SEA-SIDE GRAVE	158
UNHA TOMBA Á BEIRA DO MAR	159
SONG.....	160

CANTIGA.....	161
NEXT OF KIN.....	162
SUCESORA	163
REMEMBER.....	164
LÉMBRAME	165
WHEN I AM DEAD, MY DEAREST	166
MEU AMOR, CANDO EU MORRA	167
THE BOURNE	168
O LINDEIRO	169
SLEEPING AT LAST	170
POR FIN DURMINDO	171
LAST PRAYER.....	172
ORACIÓN DERRADEIRA	173
James Stephens.....	175
DEIRDRE	176
DEIRDRE	177
R. L. Stevenson.....	181
REQUIEM.....	182
REQUIEM.....	183
W. B. Yeats	185
HE WISHES FOR THE CLOTHS OF HEAVEN	186
O NAMORADO ANCEIA OS PANOS DO CEO	187
HE REPROVES THE CURLEW	188
O NAMORADO REPRENDE Ó MAZARICO	189
HE GIVES HIS BELOVED CERTAIN RHYMES.....	190
O NAMORADO DÁLLE A SÚA AMADA CERTOS VERSOS	191
AN OLD SONG RESUNG	192
UNHA VELLA CANTIGA CANTADA DE NOVO.....	193
THE LAKE ISLE OF INNISFREE	194

A ILLA DE LAGO DE INNISFREE	195
THE DOLLS.....	196
AS BONECAS	197
THE FIDDLER OF DOONEY	198
O VIOLINISTA DE DOONEY	199
A CRADLE SONG	200
A UN NENO	201
TO A CHILD DANCING IN THE WIND.....	202
A UNHA NENA QUE BAILA NO VENTO	203
THE MEDITATION OF THE OLD FISHERMAN	204
MEDITACIÓN DO VELLO PESCADOR	205
WHEN YOU ARE OLD	206
CANDO XA SEÑAS VELLA.....	207
THE WHITE BIRDS.....	208
AS AVES BRANCAS.....	209
HE TELLS OF A VALLEY FULL OF LOVERS.....	210
O NAMORADO FALA DUN VAL CHEO DE AMANTES	211
A DRINKING SONG	212
UNHA CANTIGA PRA BEBER	213
THE OLD MEN ADMIRING THEMSELVES IN THE WATER.....	214
OS VELLOS A SE ADEMIRAREN NAS AUGAS.....	215
HOUND VOICE	216
VOCES DE PODENGOS.....	217
WHAT THEN?.....	220
E QUE?.....	221
DEATH.....	222
A MORTE.....	223
THE COLLAR-BONE OF A HARE	224
UN ÓSO DE PEITO DE LEBRE.....	225

SEGUNDA PARTE. As Rubáiyát de Omar Kháyyám	227
Introdución do tradutor.....	228
OMAR KHAYYÁM DE NAISHÁPÚR.....	229
EDWARD FITZGERALD	234
TRADUCIÓN E VERSIÓN.....	238
OMAR KHAYYÁM E VICTORIA REGINA.....	240
ENCOL DESTA VERSIÓN GALEGA	242
Rubáiyát.....	249
Notas do tradutor.....	290

FUNDACIÓN *Plácido Castro*

Concello de
Cambados

CONCELLO DE
CORCUBIÓN

Concello de
Vilagarcía
 de Arousa

ATG
asociación de
traductores
galegos

INSTITUTO
GALEGO
DE ANÁLISE
E DOCUMENTACIÓN
INTERNACIONAL

I
GA
DIXXVI